

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KER., KRISZTINA-KÖRÜT 12. SZÁM
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 424

TELEFON: AUT. 505—97. — MŰSZAKI UGYEKBN J. 454—48.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZASÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVEISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSAGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. ALKÉR SÁNDOR M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTATANACSOS.

TÁRSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF
M. KIR. POSTAFŐMÉRNÖK.

XII. Károly svéd király útja Magyarországi postaállomásokon át az 1714. évben.*)

Ismerteti: Dr. MONUS FERENC, m. kir. postatitkár.

Les étapes postales du voyage de Charles XII. roi de Suède en l'an 1714 à travers la Hongrie, relatées par le Dr. François Monus secrétaire de poste roy. hongr. L'auteur traite le retour du grand roi de Suède dans sa patrie, sur la base des données historiques et des recherches puisées dans les archives.

A XVIII. század kezdetén, amikor Rákóczi csillaga már lehangyatlott s a bujdosók lábnyomát hóval lepte be a tél: nem mindennapi eseményről beszélgettek az erdélyi és magyarországi udvarházakban. Észak legendás hírű, sok-sok ütközetben oroszverő hős királyáról, XII. Károlyról és serege átvonulásáról járta a hír; bejárta az egész országot s nem egy helyen látták is a titokban átutazott királyt és kíséretét. Az erdélyi posta egyre-másra szállította a következő tartalmú leveleket: Kegyelmednek új hírrel kedveskedhetem, az Svékus király jön, mivel lármáját hallom stb.

Csak hogy ebben az időben ólomlábakon járt a hírszolgalat, mert még mielőtt e leveleket postára adták volna, az erdélyi posta három svéd tisztet szállított postaállomásról postaállomásra a lehető legnagyobb gyorsasággal Magyarország felé. A postakocsis alig bírta tudóvel a folytonos kürtfúvást; a három svékus között az extraposta egyik utasa egy vékony, szakállas, rendkívül komoly fiatalember volt, akitől egyik postaállomáson lóváltás közben nagy tisztelettel azt kér-

*) Jelen ismertetés, Ballagi Aladár: XII. Károly és a svédek átvonulása Magyarországon (Bpest, 1922.) című munkája, valamint debreceni levéltári kutatás alapján készült.

dezte a postamester: vajjon nincs-e közöttük az svékus király? — mire XII. Károly így válaszolt: nincs.

*

XII. Károly svéd király 1709 július 8-án az ukrán Poltava várának sikertelen és szerencsétlen ostroma után, az oroszok által szétvert serege megmaradt roncsaival török földre, a Fekete-tenger partjához közelfekvő Benderbe menekült, hol éveken át a szultán pártfogását élvezte. Innen tett több ízben kísérletet Magyarországon át hazájába való visszatérésre, ami azonban sok-sok nehézségbe ütközött. Először is Rákóczi Ferenc vezérlőfejedelemmel kezdett olyirányú tárgyalásokat, hogy Felső-Magyarországba vonulhasson, ott a fejedelem biztossítsa rövid ideig tartó táborozását, illetőleg elvonulását Szilézián át Lengyelországba.

Rákóczi fejedelem nagy dilemma előtt állott: egyrészt orosz, másrészt lengyel—francia szövetsége miatt. A fejedelmi címerrel ellátott postalegény pecsétetes levéllel sietett Bercsényi Miklóshoz, akihez elsőnek fordult tanácsért. Bercsényi levelével vágatva érkezett vissza Munkács kövarába a fejedelmi futár: Ne haragítsa magára Nagyságod az orosz, sem a lengyelt. Adhat ugyan menedéket a királynak, de csak abban az esetben, ha XII. Károlyt kibékíti Péter cárral s ez esetben „rettenetesen siető kurirt küldjön Nagyságod a cárhoz”.

Rákóczi nem bízott a „Svékus király és Mosqva Czár” között létrejöheto barátságban, ami elképzelhetetlen is volt, mert a két ellenfél halálosan gyűlölte egymást. A tárgyalások azonban folytak, de eredményre nem vezettek s közben XII. Károly és Rákóczi között olyan nézeteltérések keletkeztek, ami miatt a király annyira „összeháborodott Rákóczival és Bercsényivel, hogy soha többé engesztelődsre nem is gondolt”

A benderi elvonultságban sikertelenül teltek az évek, Magyarországon dühöngött a pestis, a vezérlőfejedelem zászlója elbukott a majtényi síkon, elhallgatott a fejedelmi címeres ezüst postakürt szava... Svédországban belső bajok keletkeztek, amelyeknek főokát éppen a király távollétében látták; porosz részről komoly veszedelem fenyegette a svéd trónust. A magyarországi svéd posta¹⁾ szomorú híreket tartalmazó leveleket tranzitált Brassóban Bender felé.

A kedvezőtlen hírek nagyon elkésérítették a királyt, aki az első kedvező alkalomra várva, végre is határozott kijelentést tett a hazatérésre.

A Magyarországot és Ausztriát megtizedelő pestis megszűnésével 1714. évi október havában nyílt erre komoly lehetőség. Nyomban érintkezésbe lépett a bécsi udvarral. A tárgyalások rövid idő alatt kedvező eredménnyel jártak s VI. Károly, Ausztria mindenható császára, fontos államérdekből hozzájárult XII. Károly hazatérési tervéhez s intézkedéseket tett, hogy a király és seregének Magyarországon való átvonulását megkönnyítse.

¹⁾ Lásd: „Svéd posta Magyarországon a 18. században“ című cikket a Magyar Posta 1928. évi 7. számában.

Hasonlóképpen minden intézkedés megtörtént svéd részről is: Stahlenberg Péter svéd kapitány-postamester, a svéd posták igazgatója Brassóban a királynak és szűkebb kíséretének megfelelő számú postalovakat biztosított. És XII. Károly svéd király 1714. évi november hó 8-án, mint egyszerű svéd kapitány, két társával (két generálisával) megindult az Olt völgyén legendás hírű útjára, a magyarországi postaállomásokon át hazája felé.

1714. évi november hó 8-án, déli órákban lóháton érkezett a vöröstoronyi szoroson át a szebeni postaállomásra, ahol azonnal pihent postalovakat fogadott s két postalegény vezetése mellett ú. n. lovaspostán vágatott tovább a Maros völgyén. Ez útjában még két postaállomáson haladt át Szecselen²⁾ és Szerdahelyen. Szászsebesnél, a következő postaállomásnál a király kíséretével postakocsira ült s váltott lovakkal a lehető legnagyobb gyorsasággal³⁾ érkezett Gyulafehérvárra. Itt alighogy pihent valamit, vágatva rohant Nagyenyedre, ahol a hagyományok szerint az országútmenti postaházban töltötte az éjszakát.

A legközelebbi állomás Felvinc volt, ahonnan Kocsárdon át Tordára s onnan Kolozsvárra hajtattott, alig valamit pihenve. Kolozsvárra 1714. évi november hó 10-én érkezett, kolozsvári holtartózkodásáról adatok egyáltalán nincsenek.

Kolozsvárról az ordinaria posta útvonalán haladt tovább Kóród, Berend, Magyar-Nagy-Zsombor, Magyar-Egregy, Bréd állomásokon át az akkor közép szolnokmegyei Zilah postaállomásra.⁴⁾ Zilahon már értesültek arról, hogy a király csekély kísérettel átvonul a városon is, a király megérkezését nagy felkészüléssel várták. XII. Károlynak azonban sikerült megőrizni inkognitóját úgyannyira, hogy amikor már régen elhagyta a zilahi postaállomást, a kis város főemberei, vármegyei utasításra — hivatalosan tudakolják Kolozsváron: „vajjon az felséges svétziai király mely időben lesz érkezendő Zilahra?”

Zilahról az éjszaka sötétségében vágat Szilágysomlyóra s megállás nélkül rohan keresztül a városkán Kémer, Déda, Margitta, Székelyhíd, Nagyléta, Hosszúpályi postaállomások érintésével Debrecenbe. Debrecen város vonatkozó tanácsjegyzőkönyvének bejegyzése szerint: „... a király postai alkalmatossággal ment itt át, semmiféle nyilvános tiszteletadást nem fogadva el”.

Debrecenben, a hagyomány szerint egy éjszakát töltött és pedig az akkor Német-utcai postaállomáson (ma Széchenyi-utca) Diószegi Sámuel főbíró-postamester házában, hol a vendéglátó gazda és a ta-

²⁾ Szecsel falu közelében a király kíséretében volt egyik generális ájultan bukkolt le a lóról, nem birva az erőltetett tempójú lovaglást. A király locsolta fel az ájult tábornokot egyik postalegény segítségével.

³⁾ Pedig szigorúan tilalmazva volt a kíméletlen hajtás. Az erdélyi főkormány-székhez intézett s 1714. évi március 17-én kelt egyik rendelet így szól: „Szokásba ment az is, hogy semmi kimilise nincsen az ország lovainak, nem gondolván né-mely engedetlen posták sem az kemény tilalommal, sem az büntetéssel; lovakra gondot illendőképen nem viselnek, utazásokban nem kimilik, hanem szántszándék-kal ronttyák, azért erre is Ő Kegyelme szorgalmatosan vigyázzon és parancsollya meg, kiki jó gondot viseljen az kezibe adott ország-lovára, ne rontsa, koplaltassa s erőtlentse.”

⁴⁾ Kolozsvárról a Királyhágón át ebben az időben még nem volt postaut.

nácsbeliekkel vidám beszélgetések között töltötték az estét. A Diószegi-féle ház emeletes részén ma díszes emléktábla-relief jelzi a király ott tartózkodásának emlékét.

Debrecenből Balmazújvároson át csengős-bongós, díszes szer számú lovakkal húzott postakocsi röpitette a királyt és két kísérőjét a hortobágyi postaházhoz (a hortobágyi csárda mellett állott a postaház), ahonnan a nagy pusztán át csegénél (Tiszacsege) kompon át a Tisza másik oldalára s Tiszabábolna, Poroszló, Atány községek érintésével, a Csörsz árka mellett érkezett a jászárokszállási postaállomásra. Innen Hatvan, Aszód, Kerepesen át 1714. évi november hó 17-én vágatott Pestre.

Pesten a hagyományok szerint a Váci- és Irányi-utca szögletén álló házban szállott meg, mely ház helyén jelenleg felsőbb leányiskola áll s hol nemrégén felállított emléktábla jelöli e történelmi nevezetességű eseményt. Figyelemmel arra, hogy XII. Károly Brassótól Pestig hihetetlen gyorsasággal tette meg az utat, bizonyosnak vehető, hogy Pesten sem időzött, hanem alig-alig pihenve valamit, kíséretével átkelt a Dunán. Az átkelés az akkori Pest-Budát összekötő hajóhídon történt. Hogy a király aránylag igen rövid ideig időzhetett Pest-Budán, bizonyítja az is, hogy a székesfőváros levéltárában sem a pesti, sem a budai tartózkodásáról feljegyzés nincs. XII. Károly ugyancsak sebes vágatással igyekezett Pest-Budáról hazája felé, ahonnan már több mint öt éve volt távol.

Budáról Vörösvár, Dorog, Nyergesújfalu, Neszmély, Komárom, Gönyű, Ötvevény, Moson postaállomásokon át jutott el Német-Járfaluig innen Köpcsénynek menve Deutsch-Altenburgon át sietett az osztrák főváros postaállomására, e postaállomás ott állott, ahol ma a Paar herceg palotája van. Innen a király társaival együtt váltott lovakkal folytatta útját, hogy mielőbb hazájába juthasson.

XII. Károly svéd király magyarországi útja részben gyorslovaglás, részben gyorspostán való utazás volt. A vöröstoronyi szorostól Bécsig kilenc nap alatt tette meg az utat, ami az akkori rossz utakon — az egyes postaállomásokon való, ha kevés ideig tartó várakozások mellett is — óriási teljesítménynek mondható. És a feljegyzések szerint ugyanilyen tempóban folytatta útját Ausztrián át Stralsundig, ahova Bécsből hat nap alatt érkezett meg. A király serege ezt az utat az említett iránytól — itt-ott kevés eltéréssel ugyan — 135 nap alatt tette meg.

VI. Károly császár, az ország vármegyéit rendeletekkel utasította, hogy az átvonuló svéd királyt minden megillető tisztességgel fogadják. Katonaságának a megyék és városok szekereket, előfogatokat bocsásanak rendelkezésre és a főhadbiztosság utalványaira kellő mennyiségű hadtáppal lássák el. A vármegyék és városok alattvaló hűséggel vették tudomásul a császári patenseket, nem is volt fennakadás sehol, símán, akadály nélkül történt a király és kísérete, valamint csapatainak átvonulása Erdély és Magyarország területén.

A vármegyék utasítást kaptak arra is, hogy a postautakat javíttassák ki. Az erdélyi főkormányzók pl. a svéd király és csapatainak elvonulása előtt elrendelte a Kolozsvártól Somlyóig terjedő postaút sürgős kijavítását. 1714. évi november hó 9-én a svéd csapatok átvonulása előtt, e rendelkezését megújította. Ez utóbbi rendelkezés

szó szerint így hangzik: Colos, Doboka, K. Szolnok, Kraszna vármegyéknek. Parancsolt volt az Gubernium Kegyelmeteknek, még Bonczidáról az utak megcsináltatása iránt, most azért ultimate ujabban parancsolyuk Kegyelmeteknek, magok személyekben kimenvén az vármegyékben, Somlyóig menő rendes posta útát így megcsináltassa, hogy vágások, dőlős és szoroshelyek megigazítottván, az vízmosásokra is hidak építettvén, minden alkalmatlanság nélkül in instanti készen legyenek, különben Kegyelmetek az Gubernium kemény animadversióját semmiképen el nem kerüli.

XII. Károly be sem várva ez intézkedések foganatosítását, lóhalállal futott kéttagú kíséretével a magyarországi postaállomásokon át, ahol nem is sejtették azt, hogy a három svékus kapitány közül ki is hát a király. Hihetetlen iramban sietett a poroszok által megtámadott országa védelmére, hogy aztán Friedrichshall ostrománál fiatal, bátor életét elveszítse.

Postai hírlapdíjak alakulása a háború alatt és után.

Írta: Dr. MÜHSAMMER ISTVÁN, m. kir. postatanácsos.

Les taxes des journaux pendant et après la guerre. Par le Dr. Etienne Mühsammer, Conseiller des Postes.

L'article expose le développement des taxes des journaux.

1. Avant la guerre, la taxe pour la plupart des journaux était de 2 fillérs par exemplaire jusqu'au poids de 250 grammes. L'équivalent, en centimes suisses, de cette taxe n'était que 0.064 à la fin de l'année 1919.

Pendant les années 1920—1927, les taxes ont été 13 fois modifiées, le plus fréquemment pendant les années 1923 et 1924. La taxe était la plus basse au mois de juillet 1923, à savoir 0.03 centimes suisses pour la coupure de poids de 50 grammes et 0.031 centimes suisses au mois d'avril 1923 pour la coupure de poids de 100 grammes. Taxes vraiment insignifiantes. Les taxes actuellement en vigueur sont de 1.5, 2 respectivement 3 fillérs, selon les coupures de poids de 100, 250 et 500 grammes.

2. Pendant, respectivement après la guerre, les journaux ont joui d'une modération moins ou plus élevée des taxes, jusque'au 31 décembre 1926. A partir de cette date, l'appréciation est uniforme.

3. La taxe pour les annexes sujettes aux surtaxes était de 1 couronne (= 104 centimes suisses) par 25 grammes de chaque exemplaire et par 100 pièces. Au mois d'avril 1923, l'équivalent de cette taxe n'était que de 2.4 centimes suisses et actuellement il est de 99.66 centimes suisses.

4. A partir de l'année de 1916 une taxe spéciale a été fixée, pour les liasses des journaux adressés à un seul destinataire. Cette taxe était la plus basse pendant les années 1920—1922, à savoir 0.09 centimes suisses pour la coupure du poids de 100 grammes et, au mois d'avril 1923, 1.8 centimes suisses pour la coupure de poids de 5 kg. Les taxes sont actuellement de 4 fillérs (= 3.624 centimes suisses), respectivement de 80 fillérs (= 72.48 centimes suisses).

5. Les taxes pour les journaux ont été acquittées, jusqu'à la fin de l'année 1919, moyennant des timbres spéciaux; à partir du 1-er janvier 1920 jusqu'au 31 juillet 1922, l'acquiescement se faisait soit avec de timbres, soit en numéraire; à partir du 31 juillet 1922, les taxes pour les journaux ne peuvent être acquittées qu'en numéraire.

Jusqu'au 25 juin 1928, seulement les taxes des quotidiens pouvaient être acquittées postérieurement, mais, à partir de cette date, tous les périodiques jouissent de cette faveur.

A közlekedés és a hírszolgálat fejlődése, valamint az általános művelődés a hírlapok és a folyóiratok számát is erősen szaporította. Ma, amikor a szerkesztőségek a táviró, a távbeszélő és főleg rádió útján a távoli világ eseményeit is rövid idő alatt megtudhatják, természetesen a lehető leggyorsabban óhajtják a híreket összefoglaló sajtótermékeiket is továbbítani.

A továbbítást főleg a posta végzi. A sajtóról szóló 1914. XIV. tc. 9. §-a különben kötelességévé is teszi a postának a sajtótermékek szállítását.

Itt lép előtérbe a postának nagy jelentősége a hírlapszolgálat terén. A posta az egész országra, illetőleg az egész világra kiterjedő szervezetével általában a sajtótermékek, de főleg a napilapok továbbításával mindennap új híreket és gondolatokat, új terveket és reményeket hordoz szét, mondhatnánk új lüktetést visz be a mindennapi életünkbe. Reggel mindenki izgalommal várja a lapjának érkezését s ha az valami ok miatt késik vagy elmarad, a posta van előtérben, melyre a felelősséget hárítják. Szolgálatának tehát gyorsnak és kifogástalannak kell lennie, ami viszont teljes felkészültséget tesz szükségessé. Másrésről a változott idők a postára rákényszerítették az üzemi jelleget, ami viszont azt kívánja, hogy a végzett szolgáltatásainak ellenértékéül teljes mértékű térítést kapjon.

A nagy világháború és a vele járó vihar mindent megmozgatott, tehát az értékmérő pénzt is. A postai díjak sem maradtak meg nyugalmi helyzetben, változtak, értékükben kisebb-nagyobb mértékben csökkentek, aztán fel is szöktek, hogy mélyebbre süllyedjenek.

Az alábbiakban összefoglaló képet adok a hírlapdíjak hullámzásáról, továbbá a díjak lerovási módjáról s általában a hírlapokat illető ügyekben beállott változásokról.

1. Békeidőben a hetenkint legalább kétszer megjelenő hírlapok után a díj 500 g-ig 2 f volt s e díjat minden lappéldányon külön hírlapbélyeggel kellett leróni.

Ha a hírlap hetenkint kétszernél ritkábban, de havonkint legalább kétszer jelent meg, akkor 250 g-ig szintén csak 2 f, a 250 g súlyt meghaladó többletért 500 g súlyhatárig 100 g-kint még további egy-egy hírlapjegy, illetőleg további 2 f járt.

Ha a hírlap, vagy folyóirat havonkint kétszernél ritkábban, de negyedévenként legalább egyszer jelent meg, 500 g súly maximumig 100 g-kint 1—1 hírlapjegyet kellett felragasztani vagyis 100 g-kint 2 f volt a díj

Ha a folyóirat évenként még négyszer sem jelent meg, akkor már nyomtatványdíjszabás alá esett. Az 500 g-nál súlyosabb hírlapokat és folyóiratokat is úgy kellett díjazni, mint más nyomtatványokat.

Díjköteles hírlapmellékletekért 250 g súlyhatárig darabonként és a melléklet súlyának minden 25 g-ja után a feladáskor készpénzben 1 K díjat kellett fizetni.

A háború kitörésekor százezrek vonultak az ország határaitra s bár katonáink példátlan hősiességgel harcoltak, a bennünket körülvevő ellenséges gyűrű csakhamar több téren éreztetni kezdte kedvetlen hatását.

A papirbeszerzés körül nemsokára nehézségek mutatkoztak. De ilyenek felmerültek más téren is. A nyomdák személyzete bevonult, a festék, benzin megdrágult. Hírlapok nélkül azonban a harcot talán még csak el sem lehetett képzelni. A bizonytalanság, a tájékoztatlan-ság csak nyomasztólag hatott volna reánk és megbénította volna erőinket. Lelkesedést, bátorítást a jövőre és reményt a háború győzedelmes befejezésére a hírlapok élesztettek. A közvélemény helyes tájékoztatása kiválóan fontos dolog volt.

Más oldalról viszont a lapok szabad mozgása bizonyos értelemben korlátoztatott. A helyzet szükségessé tette a híryanag ellenőrzését, a lapok ezáltal meghatározott mértékig veszítettek egyéniségükből. De jelentkeztek más nehézségek is. A legfontosabb bevételi források elapadtak. Igen sok lap panaszkodott a hirdetések elmaradása miatt. Később pedig számos lap a szerkesztők, kiadók és a munkatársak bevonulása révén kénytelen volt üzemét beszüntetni.

Ezért a minisztertanács által adott felhatalmazás alapján, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter megengedte, hogy az ország területén megjelenő összes *politikai napilapok* 1914. év október hó 4-től kezdve — bármikor bekövetkezhető visszavonásig — a belföldi forgalomban a postán díjmentesen szállíttassanak.

A díjmentes szállítást csak azok a politikai napilapok vehették igénybe, amelyek 1914. év október 1-én közforgalomban voltak.

Nem terjedt ki a díjmentes szállítás az 1914. október 1-e után alapított politikai napilapokra s egyéb napi-, hetilapokra, folyóiratokra, tehát politikai napilapnak nem tekinthető bármely más sajtótermékre.

A díjmentes szállítást a kiadóhivatalok csak akkor vehették igénybe, ha az egyes példányokat külön-külön címszalag alá helyezve továbbították.

Egy címszalag alatt több hírlappéldányt még akkor sem lehetett díjmentesen feladni, ha azokat pl. elkésett előfizetés miatt vagy bármely más okból a kiadóhivatal egyszerre küldötte el az előfizetőnek. Ilyen esetekben a hírlapokat hírlapbélyeggel szabályszerűen bérmentesíteni kellett.

Vitára adott okot az a kérdés, mi tekinthető napilapnak. E kérdésben az a felfogás alakult ki, hogy „napilap” kifejezés alatt a naponkint megjelenő lapokat kell érteni. A rendelet célja is az volt, hogy csakis tényleg naponkint megjelenő politikai lapok részesíttessenek díjmentes szállításban. A hetenként vagy a hetenként csak például háromszor megjelenő lapok a díjmentes szállításra már nem tarthatnak igényt.

A díjmentesen szállított lapokhoz ingyenes melléklapot vagy bármilyen mellékletet csatolni nem volt szabad. Ha a hírlap kiadóhivatala mégis melléklapot vagy mellékletet csatolt, a megállapított mellékleti díjat fizette.

A mellékletek súlyhatárát 1914-ben 500 g-ra emelték fel, olyan-kép, hogy a lap és a mellékletek együttes súlya 1000 g is lehetett. A lap előrenyomott címével ellátott postautalványok csatolását, melyek az előfizetési összeg beküldésére szolgáltak, díjmentesen megengedték.

A tábori postahivatalokhoz címzett küldemények közül azok is

élveztek díjmentességet, amelyeket a hírlapkiadóhivatalok, katonák között ingyen való szétosztás végett, katonai parancsnokságok címére küldöttek és amelyek egyenkint nem voltak megcímezve.

A díjmentes szállításban részesülő lapok körét tehát pénzügyi szempontból korlátozták. E rendelkezésnek az ellenhatása nemsokára mutatkozott, mert a ritkábban megjelenő politikai lapok, a szaklapok és főleg a vidéki lapok szintén kértek díjmentes szállítást.

A szaksajtó kérését azzal indokolta, hogy a gazdasági élet zavartalan menetének fenntartása körül a napisajttal egyenrangú munkát végez és hogy a súlyos gazdasági helyzet természetesen őt is érintette. Érvelésükben ezek a lapok általában nagyon kevésre becsülték, vagy legalább is csökkenteni igyekeztek annak az összegnek a jelentőségét, amelyet a díjak terén a díjmentes szállítás kiterjesztése a postától elvont volna.

Egyes lapok előre bejelentették, hogy a díjakat feltételesen fizetik s hogy a háború befejezése után a fizetett szállítási díjak visszatérítése iránt a m. kir. postakincstár ellen keresetet fognak indítani. Mások ismét az egyenlő elbánás elve alapján támasztottak követelést.

A kiadóhivatalok a díjmentes szállítás egyes rendelkezésein csakhamar tágitottak, mert pl. a hírlapelárusítóknak szóló több példányt nem foglalták egy címszalag alá, hanem a példányok mindegyikére önkényesen külön címszalagot tettek s így azokat, mint egyes példányokat, szintén díjmentesen adták fel. Ez az eljárás a rendelet tulajdonképpeni célján túlmént, azonban azt nem kifogásolták.

A papír és nyomdai előállítási költségek közben állandóan növekedtek s a díjmentességet nem élvező lapok is súlyos helyzetbe kerültek. A díjmentesség kiterjesztésének kérdése 1916-ban újból szóba került, azonban ellene súlyos aggodalmak merültek fel, melyek miatt el kellett halasztani. Az aggodalom nem is kizárólag pénzügyi okokban leli magyarázatát, hanem bizonyos mértékben kezelési és kézbesítési nehézségektől kellett tartani, mert — mint minden szállítási kedvezménnyel kapcsolatban — nagymérvű forgalomemelkedés bizonyos volt, már pedig munkaerők tekintetében a postát sem kímélték meg a viharos idők.

1916-ban különben az Ausztriával, illetőleg Németországgal kötött új postaegyezmény folyományaként 1927. január 1-re a hírlapszolgálatban változásokat vettek tervbe.

A posta útján történő előfizetést óhajtották bevezetni s ezzel kapcsolatban a hírlapdíjszabás — mely eddig a belföldön Ausztriával és Bosznia-Hercegovinával való forgalomban egységes volt, — a belföldön és az utóbbi országokkal való forgalomban változott volna.

A tervbevett újítások ellen azonban Ausztriában a kiadóhivatalok élesen szembehelyezkedtek s arra hivatkoztak, hogy a háború által okozott személyzethiány miatt az új hírlapszolgálat követelményeinek nem tudnának eleget tenni. Azért az osztrák postaigazgatás kérésére a magyar-osztrák, illetve Bosznia-Hercegovinával való forgalomban a hírlapszolgálatban tervezett változások életbelépését bizonytalan időre elhalasztották s ezzel kapcsolatban változatlanul megmaradtak a magyar belföldi forgalomban akkor fennállott díjak is. 1927. január 1-vel tehát a hírlapdíjszabásban változás nem állott be.

Ami azonban a hírlapdíjszabás alkalmazását illeti, bizonyos vonatkozásban lényeges megszorítást vezettek be.

Hírlapdíjszabás igénybevételére vonatkozó engedélyt ugyanis nem kaphattak többé olyan sajtótermékek, melyek főleg hirdetési célokat szolgáltak. Ilyfajta sajtótermékeket, melyek hírlapjegy-engedély birtokában voltak, 1916. október végéig még hírlapjeggyel bérmentesítve lehetett feladni, ezen határidőn túl azonban az ilyen hírlapengedélyek hatályukat veszítették.

Az idők járása azonban nem lett könnyebb s azért bizonyos könnyítésekkel is találkozunk. A hírlapkiadóktól viszontelárusítók címére feladott hírlapkötegek (nyitott csomagok) szétküldésének könnyítésére az 1916. évi október 1-én életbelépett nyomtatvány-díjszabás helyett (az 10 g súlyig 2 f, azon kívül 50 g-kint 3 f volt) a belföldi forgalomban szintén „további intézkedésig”, 1916. október 15-től a következő mérsékelt díjakat engedélyezték:

50 g-ig	3 f,	nyomtatványként díjazva	3 f
150 g-ig	5 f,	„	9 f
250 g-ig	10 f,	„	15 f
500 g-ig	20 f,	„	30 f
1000 g-ig	30 f,	„	60 f

lett volna a díj.

A nyomtatványok sürgős kezeléséért abban az időben rendszerezített külön 2 f „sürgős” pótdíjat e küldemények után nem kellett leróni. E díjtételek bevezetésében is a hírlapok különleges elbírálásának jelét látjuk.

A viszontelárusítóknak szóló kötegek legnagyobb súlyát először 1000 g-ban, majd 1917. szeptember óta 5 kg-ban állapították meg. A díj a magasabb fokozatok után ekkor a következő volt:

2000 g-ig	60 f;	nyomtatványként díjazva	1.20 f lett volna;
3000 g-ig	90 f	}	nyomtatványokat 2 kg-nál nagyobb súlyban nem lehetett feladni.
4000 g-ig	1.20 f		
5000 g-ig	1.50 f		

A viszontelárusítóknak küldött kötegekre megállapított és a nyomtatványdíjszabásnál jóval kedvezőbb külön díj — dacára az annak idején hangsúlyozott ideiglenes jellegének — mindazonáltal a mai napig megmaradt.

A postának sokszor szemére vetik, ha néhány díjtételében a békebeli díjnál magasabb, de viszont igen könnyen mellőzik vagy figyelmen kívül hagyják azokat a díjtételeket, melyek a békebeli díjakkal szemben jelentősen is alacsonyabbak.

Ha ugyanis a békebeli elvnek megfelelően jelenleg a hírlapkötegekre szintén a nyomtatványdíjszabást lehetne alkalmazni, majdnem minden súlyfokozatnál 100%-nál magasabb díjat kellene számítani. Hadd álljanak egymás mellett ezek a díjak:

Súlyfokozat	Jelenlegi díjak hírlapkötegekre	Jelenlegi nyomtatványdíjak
100 g-ig	4 f	6 f
250 „	8 „	12 „
500 „	12 „	20 „
1.000 „	16 „	40 „
2.000 „	32 „	70 „
3.000 „	48 „	100 „
4.000 „	64 „	130 „
5.000 „	80 „	160 „

A nyomtatványdíjak ugyan csak 3000 g súlyig vannak megállapítva, mivel azonban a díjak 1000 g-on felül 30 f-rel emelkednek, a 4000 és 5000 g súlyra is 30—30 fillérrel magasabb díjat vettünk.

A hírlapok díjmentes szállításának körét bizonyos irányban ki is terjesztették, amennyiben a kórházakban ápolat katonáknak szánt ingyen példányokat a kórháznak címezve, 1914. év végétől először a lapkiadóhivatalok, majd 1916. évtől kezdve bárki díjmentesen adhatták fel először a belföldön, aztán a tábori postákhoz és Ausztriával és Bosznia-Hercegovinával való forgalomban is.

1918. június 15-én lényegében szintén általános postai díjemelést léptettek életbe, azonban nem az egyes díjtételeket változtatták meg, hanem „háborús pótdíj” címén, az érvényben lévő díjakon felül, meghatározott küldemények után, bizonyos összegeket kellett még leróni.

A hírlapküldemények után nem állapítottak meg pótdíjat, sőt a viszontelárusítók címére küldött hírlapkötegekre vonatkozólag az 1918. július 18-án megjelent rendelet kifejezetten hangsúlyozza, hogy azokat, mint kedvezményes díjszabás alá eső küldeményeket, háborús pótdíj nem terheli.

2. A háború elviharzása után, ha künn a csatatereken be is állott a csend, az országban tovább folyt a küzdelem gazdasági téren. A mindinkább súlyosbodó helyzet újabb megmozdulásra készítette a díjmentes szállításban nem részesülő sajtótermékeket s a díjmentes szállítás kiterjesztését követelték.

A nehéz helyzet azonban nemcsak a kiadóhivatalokat, hanem a postát is sújtotta. A postának is új jövedelem után kellett néznie és megfontolás tárgyává tette, mikor vonhatja vissza a közérdek sérelme nélkül a díjmentes szállítás kedvezményét. A posta kénytelen volt megállapítani, hogy a kedvezmény továbbra nem tartható fenn. A lapok díjmentes szállítása és kezelése a postakincstárnak nagy áldozatba került. A lapok kiadóhivatalai az előállítás drágulásával járó nagyobb kiadásait, ismételt áremeléssel, az előfizetőkre hárították. A postától nem lehetett kívánni, hogy a lapok kezelésével felmerülő nagyarányú költségeket egyéb jövedelmeiből fedezze, illetőleg, hogy a lapoknak ezt a munkát ingyen végezze.

Egyéb okok — az ország nagy területeinek megszállása, a forgalom korlátozása (pl. a csomagforgalom heteken át szünetelt) — miatt a posta bevételei óriási mértékben csökkentek. Más oldalon viszont a kiadások emelkedése folytán (pl. személyzet javadalmazásának emelése stb.) lehetetlenné tették, hogy ingyenes munkát végezzen.

A posta tehát komolyan felvetette a díjmentes szállításnak 1919. január 1-től kezdődő hatállyal való megszüntetését és a hírlapdíjaknak újbóli általános bevezetését. A díj már nem lehetett az 1914. évben érvényben volt díj, hanem szállítási alapidíjnak 5 f-t javasoltak.

Felmerült egyszersmind a hírlapdíjak lerovásának kérdése is. A hírlapbélyegek felragasztása és postai kezelése főleg a kiadóhivatalokra, de amellet a postára is, nagyon hátrányos és időtrabló volt. Javaslatba hozták tehát a díjaknak készpénzben való fizetését.

A díjak emelése azonban a háború befejezését követő zavaros időkben nem sikerült.

Az ú. n. tanácsköztársaság ideje alatt, 1919. április havában a posta újból felvetette a díjemelés kérdését, de eredménytelenül. A díjmentes szállítás megszüntetése mellett, — az idők hangulatának megfelelően — azzal érveltek, hogy a „kedvezmény kizárólag háborús propaganda céljait szolgálta.”

A hírlapdíjak megváltoztatását ebben az időben ugyan egészen új szempontokból kérték, mégis a sajtónak elnyomatása és csak bizonyos sajtótermékek megjelenése, tehát általános forgalomcsökkenés következtében a díjszabás, illetőleg a díjmentesség terén nem történt változás. Az akkori forgalmat tekintve, a díjemelésnek talán nem is lett volna nagy pénzügyi eredménye.

3. Az alkotmányos élet helyreállítása után általános díjszabás-változás volt, melynek hatálya 1920. január 1-től kezdődött.

Ennek a változásnak a keretén belül a hírlapdíjakat is újból megállapították. A hírlapok és folyóiratok díja a megjelenési időre való tekintet nélkül, belföldön

250 g-ig 10 f
500 g-ig 20 f volt

Az akkor kiadott rendelet megjegyzi, hogy a politikai napilapoknak 1914-ben megadott díjmentességét az új díjszabás egyelőre nem érinti.

A hírlapmelléletek díját ugyanakkor az egyes példányok minden 25 g-ja után 100 db-kint 4 K-ban állapították meg.

A viszontelárusítóknak küldött hírlapkötegek díja pedig a következő volt:

500 g-ig 60 f	3000 g-ig 360 f
1000 g-ig 120 f	4000 g-ig 480 f
2000 g-ig 240 f	5000 g-ig 600 f

A postának a pénzügyi helyzete azonban, dacára a díjemelésnek, nem volt kedvező s halaszthatatlan érdeke volt, hogy a díjmentes szállítás kedvezményét sürgősen és véglegesen megszüntessék.

A postai forgalom ebben az időben erősen csökkent, majd pedig csaknem teljesen megszűnt, minek következtében a jövedéki bevételekből már a személyzeti kiadásokat sem lehetett fedezni.

Ezzel szemben a politikai napilapok az előfizetési és hirdetési díjakat oly mértékben emelték, hogy a postai hírlapdíjak újból való bevezetését a politikai napilapoknál meg lehetett követelni.

A helyzet kényszerítő hatása alatt a minisztertanács kimondotta a díjmentesség megszüntetését és a rendelkezés életbeléptetését 1920. január 1-re tervezte. A minisztertanács további határozata értelmében a díjlerovásra oly megoldást kellett keresni, melynél a hírlapbélyegek alkalmazása elesik.

E téren figyelembe jöhetett volna egy átalányösszeg, ennek azonban, mivel a forgalom nem állapodott még meg, a változó idők nem kedveztek. Sokkal célszerűbbnek látszott a díjaknak utólagos, készpénzben való lerovása.

A díjköteles szállítás és a készpénzbérmentesítés mellett való feladásra vonatkozó rendelkezések azonban úgy látszik készületlenül találták a kiadóhivatalokat. Az érdekeltség kérésére tárgyalások indultak meg. Az idő, a jelek szerint, még nem érett meg arra, hogy a teljes díjfizetést keresztül lehetett volna vinni.

A pénz romlása, a gazdasági válság és a külkereskedelem terén elrendelt korlátozások (kiviteli, behozatali engedélyek, valuták kötött forgalma stb.) újbóli nehézségeket idéztek elő. A hírlapok előállításához szükséges papír beszerzése körül — melyet külföldről drágán kellett vásárolni — akadályok merültek fel; a papír szétosztása is intézkedéseket igényelt.

A papírhány hatása 1920 elején abban is mutatkozott, hogy a lapok csak 4, 6, 8, 12 oldalas terjedelemben jelentek meg.

Az érdekeltség kérésére azért átmenetileg a teljes díjak szedésétől eltekintettek, a *politikai lapok* (tehát nemcsak a politikai napilapok) az előfizetőknek címszalag alatt küldött példányokra megállapított díjknál készpénzben történő bérmentesítés esetén az 1920 február 26-án megjelent rendelet értelmében ötven (50) százalékos kedvezményben részesültek, mely összeget a velük való leszámolás alkalmával az esedékes díjszabásszerű díjakból levontak.

A viszontelárusítóknak szóló hírlapkötegek díja tárgyában tartott értekezleten az érdekeltség szintén kérte, hogy a hírlapkötegek díja bizonyos mértékben csökkentessenek. E kívánságokat a posta vezetősége honorálta s a hírlapkötegek díját újból megállapította. A díj

100 g-ig 10 f	2000 g-ig 160 f
250 g-ig 20 f	3000 g-ig 240 f
500 g-ig 40 f	4000 g-ig 320 f
1000 g-ig 80 f	5000 g-ig 400 f

volt, vagyis 1 kg-on felül kg-kint 80 f.

A díjmérséklést azonban *kifejezetten átmenetileg és ideiglenesen* kizárólag arra az időre adták meg, amíg a papírkérdés végleges rendezést nem nyer.

Az akkor folyt tárgyalások alkalmával a készpénzzel való bérmentesítés módozatait (pl. a darabszám megállapítást stb.) is megváltoztatták s a készpénzzel való bérmentesítés kedvezményét kiterjesztették az összes hírlapokra és folyóiratokra.

A hetenkint egyszer vagy ennél gyakrabban megjelenő politikai lapok a hírlapdíjakat a feladást követő hó 8-ig, a többiek azonban a feladás alkalmával készpénzben tartoztak megfizetni.

A lapok jelentős részére ez is nagy kedvezmény mert a posta hosszabb ideig kénytelen nélkülözni olyan bevételeket, melyekért a szolgáltatást már megtette. A postai díjszabás alkalmazása terén, — hol általában feladaskor, de legkésőbb a kézbesítés előtt meg kell fizetni az esedékes díjakat — ez egyedülálló jelenség. Sőt, ezzel teljes ellentétben pl. a díjelőleg-rendszernél, vagy a postai bérmentesítőgépeknél a díjakat, illetőleg azok fedezésére szolgáló összegeket előre kell lefizetni.

Dacára ennek, a postára nézve nem előnyös helyzetnek, a posta újból méltányolva a sajtó helyzetét, 1928 június havában az igazgatóságoknak felhatalmazást adott arra, hogy előterjesztett kérelemre nemcsak a politikai lapoknak, hanem bármely más lapnak is megadhatják az utólagos fizetés kedvezményét.

Azok a hírlapok és folyóiratok különben, melyek az 1920. évben bevezetett készpénzfizetési kedvezményt nem óhajtották igénybevenni, a díjakat továbbra is bélyegekből rótták le.

A készpénzben való bérmentesítés kedvezménye azonban akkor nem terjedt ki a viszontelárusítóknak küldött hírlapkötegekre, melyeket a feladás alkalmával azon túl is postabélyeggel kellett bérmentesíteni.

Ettől az időtől kezdődik különben a magyar posta díjszabásában egy rendkívül súlyos időszak.

A korona romlása következtében a díjakat minduntalan meg kellett változtatni, számszerűleg újból és újból emelni anélkül, hogy a díjak emelése azok aranyértékének állandóságát biztosíthatta volna.

A könnyebb áttekintés kedvéért vegyük külön a szorosán vett hírlapdíjakat, a hírlapmellékleti díjat és végül a hírlapkötegek díját.

Az alábbi táblázatokban egymás mellett állnak az egyes díjváltozási időszakok szerint a számszerű díjak és azok svájci centime-ban kifejezett aranyértéke és pedig a díjváltozási időszak első és utolsó napjára az aznapi árfolyam alapján kiszámítva. A díjváltozási időszak utolsó napján a díj ugyan számszerűleg még az volt, amelyet az első napra megállapítottak, a belső értéke azonban néha jelentősen leszállt. Azért az utolsó napi értéknek feltüntetése igen jellemző adatot szolgáltat.

Az 1920. évtől kezdve majdnem kizárólag egyedüli értékmérő a svájci frank volt. Ez volt a lázas érdeklődéssel kísért szám, melyhez előbb vagy utóbb mindenki igazodott s mellyel — talán néha visszaélészerűen is — oly sok árat akartak igazolni. A korona zürichi jegyzése tulajdonképpen az alap, melyen a korona áresését követhetjük, azért látszott célszerűnek a díjakat svájci centime-ban közös alapra hozni. Ami az aranykoronának a svájci frankhoz való viszonyát illeti, az 1914. év előtti arány szerint 1 korona kereken 104 svájci centime és 1 svájci frank kereken 96 korona-fillér. A különbség tehát nem nagy s alig változtatná meg lényegesen az alábbi számokat.

Ami pedig a pengőnek a svájci frankhoz való viszonyát illeti, figyelembe vehetjük, hogy a vonatkozó törvény indokolása szerint 1 pengő egyenlő kereken 96.6 aranycentime-al s 1 aranyfrank egyenlő kereken 1.10 pengővel. Mivel a pengő zürichi árfolyama 1927 óta

90.6-del szemben csak tört részeiben változott, a svájci frankot bátran vehetjük az aranyfrankkal egyértékűnek.

Végül — esetleges részletesebb összehasonlítások eszközlése kedvéért — megjegyzem még, hogy ugyancsak a vonatkozó törvény indokolása szerint egy aranykorona egyenlő kereken 1.16 pengővel (pontosan 1.15854 pengő), 1 pengő pedig egyenlő kereken 86 (pontosan 86.316) aranyfillérrel.

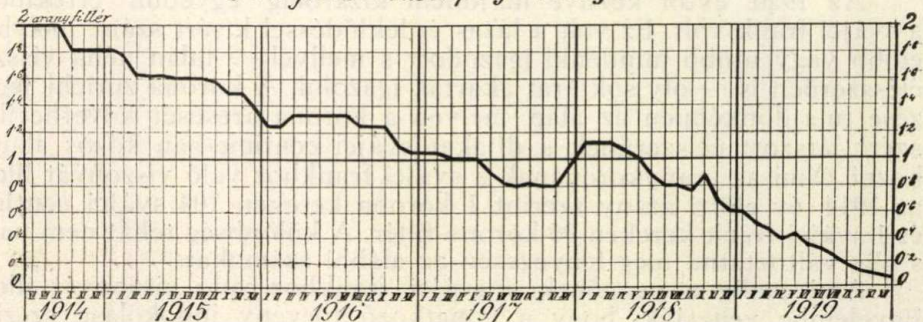
Vegyük tehát sorba először a szorosan vett hírlapdíjakat. Mint fentebb kimutattam, a hírlapok és folyóiratok túlnyomó része 2 fillér díj alá esett. A ritkábban, vagyis havonként legalább kétszer vagy negyedévenként legalább egyszer megjelenő hírlapok legkisebb díja szintén 2 fillér volt, a legmagasabb díja pedig 8, illetőleg 10 fillér. E számok képezik a határt, mely között a háborút megelőző időben a hírlapdíjak mozogtak. Mint legjellegzetesebb számokat, tehát ezeket a díjtételeket kísérik figyelemmel.

A békebeli díjak már 1919. év végén úgyszólván semmivé olvadtak. A 2, illetőleg 8 és 10 fillérből az 1919. év végéig fokozatosan 0.067, 0.268, 0.335 aranyfillér, illetőleg 0.064, 0.256, 0.320 svájci centime lett. A díjak értékét aranyfillérben és svájci centimeban minden év végén az alábbi táblázat tünteti fel:

A díj	1913.	1914.	1915.	1916.	1917.	1918.	1919.
	év végén a díj egyenértéke aranyfillérben						
10 fillér	10	9.529	7.003	5.576	5.550	3.194	0.335
8 „	8	7.623	5.602	4.461	4.440	2.555	0.268
2 „	2	1.906	1.401	1.115	1.110	0.638	0.067
A díj:	a díj egyenértéke svájci-centime-ban						
10 fillér	10.503	9.100	6.687	5.325	5.300	3.050	0.320
8 „	8.402	7.280	5.350	4.260	4.240	2.440	0.256
2 „	2.101	1.820	1.337	1.065	1.060	0.610	0.064

Szemléltetően az értékesést az alábbi rajzzal tüntethetjük fel:

A 2 filléres hírlapdíj aranyértéke.

„L'équivalent, en or, de la taxe de 2 fillers (= 2.101 centimes suisses) des journaux (de 1914 à 1919).“

A nagyjában folyton eső görbe, — mely csak néha-néha kap egy kis erőre — a két fillér aranyértékének változását mutatja. Mivel 1914-től 1919 végéig a díjak számszerűleg azonosak maradtak, minden díjtétel értékváltozásában ugyanezt az utat tette meg.

Az 1920. év után egymásután sűrűn követték egymást a díjváltozások. Az 1. számú tábla összefoglalja ezeket a díjakat és azoknak svájci centime-ban kifejezett egyenértékét 1920-tól 1927 évig. 1927 január 15. óta a díjak változatlanok.

Az összeállításhoz a következőket jegyezzük meg:

A belföldi forgalomra érvényes díj 1920-ban kiterjedt az Ausztriával a Szerb-Horvát-Szlovén királysággal és az utóbbi állam által Magyarországon megszállott területtel való forgalomra is. 1921 február 1-től a Szerb-Horvát-Szlovén királyság és Magyarország közti forgalomban, — melyben eddig a belföldi díjak alkalmazást — a levélpostai küldeményeket a nemzetközi levélpostai díjszabás szerint kellett bérmentesíteni. Ezzel az intézkedéssel megszűntek a nevezett országgal való forgalomban a belföldi hírlapdíjaknak alkalmazása is.

Az 1920 február 26-án a politikai lapoknak engedélyezett 50 százalékos díjmérséklést visszamenő hatállyal 1920 január 1-től alkalmazták.

Az 1920 június 1-én eszközölt általános postai díjszabásváltozás az egyes hírlappéldányok díját nem változtatta meg.

Abból a célból, hogy a posta a háború és az azt követő forradalmak alatt teljesen elhasznált berendezéseit felújíthassa és azokat a szolgálat korszerű követelményeinek megfelelően kiegészíthesse, 1921 július 1-től az ú. n. „beruházási járulékot” vezették be. Ugyanekkor a postai szolgálatokért járó díjakat általában 10 százalékkal emelték. A hírlapoknál ez a járulék a hírlapjegyek vásárlása alkalmával került beszédésre olymódon, hogy a hírlapjegyek névértékéhez annak 10 százalékát hozzászámították.

A hírlapdíjak tehát tulajdonképpen ezzel az összeggel emelkedtek. A beruházási járulék szedését 1921 december 31-ével beszüntették, illetőleg 1922 január 1-én életbelépett új díjakba a beruházási járulékot is beszámították.

1922 június 1-től az addig a belföldre és Ausztriába megállapított hírlap- és hírlapmellékleti díjat a magyar—lengyel egyezmény alapján a Lengyelországgal való forgalomban is alkalmazzák.

1923-ban és 1924. év első felében sűrűn, úgyszólván egymás után következtek a díjváltozások. Egy-egy díjszabás ebben az időben rövid életű volt. 1924 június havában süllyedt legmélyebbre a korona. Ebben a két évben nyolc díjszabásváltozás volt, melyek néha másfél havi időközben követték egymást. 1924 július 1-től a díjak számszerűleg változatlanul megmaradtak 1926. év végéig, bár 1925. év október 1-én általános postai díjszabásváltozás volt. Az 1920—27. években összesen tizenháromszor változtak meg a hírlapdíjak. Kevesebbszer, mint az általános postai díjak, mert egyéb postai küldeményeknél a díj ebben az időszakban tizennyolcszor változott.

A sűrű díjszabásváltozások idején a posta a hírlapok iránti különös figyelmének más téren is állandó jelét adta. A magasabb hírlap-

Hírlapdíjak.
Taxes des journaux.

Díjszabási időszak Période	Hírlapdíjak Taxes				A díjak egyenértéke, svájci centime-ban a díjszabási időszak első és utolsó napján*							
	50 g	100 g	250 g	500 g	50 g	100 g	250 g	500 g	50 g	100 g	250 g	500 g
1. 1920 I. 1 — 1921 XII. 31	—	—	10 f	20 f	—	—	—	—	0·350	0·085	0·700	0·170
2. 1922 I. 1 — 1921 X. 31	—	20 f.	30 „	60 „	—	—	0·165	0·044	0·248	0·066	0·495	0·132
3. 1922 XI. 1 — 1923 IV. 0	—	30 „	50 „	100 „	—	—	0·066	0·031	0·110	0·051	0·220	0·102
4. 1923 V. 1 — 1923 VII. 31	1 K	2 K	3 K	5 „	0·105	0·030	0·210	0·060	0·315	0·090	0·525	0·150
5. 1923 VIII. 1 — 1923 IX. 15	3 „	5 „	10 „	15 „	0·090	0·092	0·150	0·153	0·300	0·305	0·450	0·458
6. 1923 IX. 16 — 1923 X. 31	10 „	20 „	30 „	50 „	0·310	0·305	0·620	0·610	0·930	0·914	1·550	1·525
7. 1923 XI. 1 — 1924 I. 31	25 „	50 „	75 „	150 „	0·763	0·506	1·525	1·013	2·288	1·519	4·575	3·038
8. 1924 II. 1 — 1924 III. 31	50 „	100 „	150 „	300 „	1·019	0·383	2·038	0·765	3·056	1·148	6·113	2·295
9. 1924 IV. 1 — 1924 IV. 30	100 „	200 „	300 „	400 „	0·750	0·725	1·500	1·450	2·250	2·175	3·000	2·900
10. 1924 V. 1 — 1924 VI. 30	200 „	300 „	400 „	500 „	1·410	1·400	2·115	2·100	2·820	2·800	3·525	3·500
11. 1924 VII. 1 — 1925 IX. 30	300 „	400 „	500 „	600 „	2·063	2·173	2·750	2·904	3·438	3·630	4·125	4·356
12. 1925 X. 1 — 1926 XII. 31	300 „	400 „	500 „	600 „	2·175	2·174	2·900	2·899	3·625	3·624	4·350	4·349
	3·4 Pf	3·2 Pf	4 Pf	4·8 Pf								
13. 1927 I. 1 — 1927 I. 15	—	—	2 „	3 „	—	—	—	—	1·812	1·814	2·718	2·721
14. 1927 I. 15 — 1927 XII. 31	—	1·5 „	2 „	3 „	—	—	1·361	1·359	1·814	1·812	2·721	2·718

*) L'équivalent des taxes en cts-suisse le premier et le dernier jour d'une période.

1. sz. tábla.

díjszabást sokszor nem akkor léptették életbe, mikor általában a többi változott díjakat, hanem mindig valamivel később. Így a hírlapdíjak

1922 augusztus	1 helyett	nov. 1-én	tehát 2 hó után
1923 április	16	„ máj. 1-én	„ $\frac{1}{2}$ „ „
1923 július	1	„ aug. 1-én	„ 1 „ „
1923 augusztus	13	„ szept. 16-án	„ 1 „ „
1923 október	1	„ nov. 1-én	„ 1 „ „
1924 január	1	„ febr. 1-én	„ 1 „ „
1924 február	21	„ ápr. 1-én	„ 5 hét
1924 április	11	„ máj. 1-én	„ 3 „
1924 június	1	„ júl. 1-én	„ 1 hó után

léptek életbe.

1926 április 1-én a pengőértékre való áttérés előfutárjaként küldeményeknél a díjat nemcsak koronában, hanem pengőben is megállapították. A hírlapdíjaknál azonban, mivel azok átszámítva nem eredményeztek kerek pengőösszeget, megmaradt a koronaérték.

Ha a táblázat számadatait vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy az 50 g-os súlyfokozatnál a legkisebb díj az 1923. évi július hó 31-én fennállott 0.03 sv. centime-ot kitevő díj volt, vagy ha a magasabb 100 g-os súlyfokozatot vesszük az 1922 november 1-én életbe lépett 0.066 centime-os díj, mely 1923 április végére 0.031 sv. centime-ra szállt le. A 100 g-os súlyhatárt annakidején a lapok a hétköznapi példányoknál alig érték el (ma is általában alatta vannak), tehát a postakincstár a lapok nagy tömege után ezt a minimális díjat szedhette csak be.

A legmagasabb díjat 500 g-os súly után 1924 február 1-én állapították meg, ez 6.113 sv. centime volt, tehát még mindig alacsonyabb, mint a legmagasabb békebeli díj, azonban ez is két hónap múlva már leszállott 2.295 svájci centime-ra.

Ezeket a teljes díjakat azonban a lapoknak csak egy része fizette. A politikai lapokat megillette az 50%-os kedvezmény s azért az említett időpontban azok, legkisebb díjként, csak 0.015 sv. centime díjat fizettek.

Lássuk ezekután a hírlapmellékleti díjakat. A békebeli 1 korona legmélyebb pontja 1923 április 15-én volt, mikor 2.4 sv. centime értékig süllyedt le.

Legmagasabban 1924 január 1-vel életbelépett díjjal állott 151.25 sv. centime-al, két hónap múlva azonban ebből is már csak 70 centime maradt.

A számszerű adatok különben a 2. számú táblában találhatók.

1922 április 15-től 1923 január 25-ig a Németországgal való forgalomban a hírlapmellékleteket a belföldi díjszabási tétel szerint kellett díjazni. Azóta azonban ez a díj csak a posta közvetítésével előfizetett hírlapokra vonatkozik.

Végül vessünk egy tekintetet a hírlapkötegek díjtáblázatára. Az 50 és 150 g súlyú kötegre megállapított díj nem volt sokáig érvényben, viszont ezeknek a súlyfokozatoknak mellőzése után állapítottak csak meg a 100 g súlyú kötegekre is külön díjat. A legkisebb díj, amely a hírlapkötegeknél érvényben volt, az 1920—22. években 0.09 sv. cen-

2. sz. tábla. Hírlapmelléklési díjak.

A díjszabási időszak első és utolsó napja			A díj	A díj egyenértéke svájci centime-ban az időszak	
				első	utolsó
napján					
1914—	1919	XII/31	1 kor.	104— cts	4— cts
1920 I/1—	1920	V/31	4 "	14— "	14— "
1920 VI/1—	1921	XII/31	5 "	17— "	4·25 "
1922 I/1—	1922	VII/31	10 "	8·25 "	2·95 "
1922 VIII/1—	1923	IV/15	20 "	5·20 "	2·40 "
1923 IV/16—	1923	VI/30	300 "	36— "	19·50 "
" VII/1—	1923	VIII/12	1.000 "	62·50 "	35— "
" VIII/13—	1923	IX/30	2.000 "	70— "	60— "
" X/1—	1923	XII/31	3.000 "	90— "	91·50 "
1924 I/1—	1924	II/20	5.000 "	151·25 "	70— "
" II/21—	1924	IV/10	10.000 "	150— "	77·50 "
" IV/11—	1924	V/31	15.000 "	112·50 "	97·50 "
" VI/1—	1925	IX/30	18.000 "	112·50 "	130·68 "
1925 X/1—	1926	XII/31	14.000 "	101·50 "	101·47 "
1927 I/1—	—	—	1 P 10 f	99·66 "	—

time a 100 g-os, 1923 április 15-én pedig 1.8 sv. centime az 5 kg-os kötegnél. (l. a 3. számú táblát)

Talán a számok összeállításánál sokkal szemléltetőbben fejezik ki a helyzetet az alábbi rajzok, melyek az egyes díjváltozások görbét tüntetik fel. (l. a 4, 5. és 6. számú rajzokat.)

Ezek a rajzok valamely díjnak arányértékét a vonatkozó díjszabási időszaknak csak első és utolsó napjára tüntetik fel. Az arányérték változását feltüntető görbék is csak e két pontot kötik össze. Tényleg azonban az egyes díjszabási időszakokban az értékesítés nem volt oly síma, mint azt a kérdéses időszak egyenes vonala mutatja. Az értékváltozásnak naponként vagy akár havonként való feltüntetése azonban túlságos részletezés és esetleg zavaró is volna akkor, mikor a díjak értékváltozásának útját csak nagy vonásokban óhajtjuk bemutatni.

A hírlapdíjak számszerűleg 1924 július 1-től kezdve 1926 december 31-ig nem változtak. Mivel azonban a korona értéke csak 1925 július havától állandósult, ennek a díjszabási időszaknak a második felében nem volt érték hullámlás.

A hírlapdíjknál és a hírlapmelléklési díjknál feltüntettem a békebeli díjak értékét is. A hírlapdíjknál azonban a fentebb felsőbb háttérként felvett 8, illetőleg 10 fillér értéke, a rajz méreténél fogva, azonban nincs rajta. Ezeknek a felső határt képező díjknak értéke svájci centime-ban, — mint azt fentebb kimutattam — 8.402, illetőleg 10.503 volt.

A hírlapkötegek díjánál az összehasonlítás kedvéért, — mivel a díjak békeidőben nem voltak ismeretesek — csak a bevezetés idején érvényes díjak ellenértékét vettem fel. Az 1 kg súlyú kötegek rajzában az 1 kg súlyú kötegekre megállapított kezdődíj 18.60 sv. centimes, amit szintén nem lehetett a rajzban szemléltetővé tenni.

Az összes rajzok elején — az átmenetnek feltüntetése kedvéért — kimutattam a díjknak helyzetét az 1919. év utolsó hónapjaira is.

A rajzok mindegyike maga adja meg a magyarázatot a díjak alakulásához s érdekes dolog végigmenni valamely díjat ábrázoló vonalon.

A rajzok különben több szempontból tanulságosak. Láthatjuk, hogy 1919. év végén minden díj igen alacsony ponton volt, mégis 1920-tól 1923 közepéig alig történt lényeges rendszerváltozás. A díjakat törekedtek ugyan mindig számszerűleg újból megállapítani és értékben valamivel emelni, de az emelés mindig nagyon bátortalan volt. Csak 1924. évtől kezdve történtek nagyobb mértékű díjemelések, melyek azonban értékükben aránylag sokkal jobban visszaestek, mint a korábbi években.

Az értékek általában a díjmegállapítás után mindig csökkentek, kivéve az 1924. év második felét követő időben, midőn a koronának bizonyos mértékű javulása folytán a korábban megállapított díjak valamivel emelkedtek.

E kismérvű emelkedés után a pengődíjszabás életbeléptetésekor a hírlapdíjakkal a díjakkal újból jelentősen leszálltak, a hírlapmellékleti díjakkal a díj a békebeli szintet megközelítő összegben mozog, azonban a díjak a békebeliekénél még mindig kisebbek.

Ha a hírlapkötegek díját azok életbeléptetésének idején fennállott díjakkal hasonlítjuk össze, úgy a mostani díjakra csak azt mondhatjuk, hogy nem nagyon térnek el az eredeti megállapítás mértékétől. Ha azonban az összehasonlítás alapjául a békeidőben alkalmazott nyomtatványdíjakat vesszük, úgy a mai hírlapkötegdíjakat szintén határozottan alacsonyabbnak kell mondanunk.

A pengőérték bevezetésével vége is volt az addigi mozgalmas korszaknak.

Még szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a díjak összehasonlításánál drágasági indexszámot egyáltalában nem vettem figyelembe, pedig annak figyelembevétele, tekintve a pénz csökkent vásárlóképességét, teljesen indokolt lett volna.

4. A pénz értékének állandósulásával, illetőleg a pengőérték bevezetésével kapcsolatban a postai díjszabást az egész vonalon pengőértékben állapították meg. A hírlapdíjakat tehát szintén pengőértékben kellett kifejezni, de mivel az akkori korona díjak átszámítva pengőértékre nem adtak kerek összeget, azokat meg is kellett változtatni.

Az új díjakat az addigi négy súlyfokozat helyett csak két súlyfokozat után szabták meg és pedig 250 g-ig 2 f. 500 g-ig 3 f díjjal.

A két súlyfokozatnak megállapítása tulajdonképpen csak visszavetés volt a békebeli állapothoz. A háború előtt, amikor a lapok megjelenési idejét is figyelembe vették, 250 g súlyhatárig minden sajtótermék díja, amely havonként legalább kétszer jelent meg, egységesen 2 f volt. A lapok túlnyomórészt havonként kétszernél sűrűbben jelentek meg, tehát a legtöbb lapra ez a 2 f egységes díjként nyert alkalmazást.

A megállapított két súlyfokozat, illetőleg az azok után járó díj, az addigi kedvezményes helyzettel szemben erősen sujtotta volna a kisterjedelmű lapokat. Erre való tekintettel 1927 január 15-iki hatállyal egy további súlyfokozatot is megállapítottak és pedig 100 g határig 1.5 fillér díjjal.

**Hírlap-
Taxes des**

Díjszabási időszak Période	Hírlapkötegek díja Taxes										A díjak L'Équivalent														
	50 g	100 g	150 g	250 g	500 g	1 kg	2 kg	3 kg	4 kg	5 kg	50 g	100 g													
1. 1916.X/15—19. XII/32	3	—	5	10	f i l l é r					20	30	—	—	—	—	1·86	0·09	—	—						
2. 1917.IX/10—19.XII/31	3	—	5	10	20	30	60	90	120	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
3. 1920.I/1—20.II/26	—	—	—	—	60	120	240	360	480	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
4. 1920.II/26—20.V/31	—	10	—	20	40	80	160	240	320	400	—	—	—	—	—	—	—	—	0·22	0·35					
5. 1920.VI/1—21.XII/31	—	10	—	20	40	80	160	240	320	400	—	—	—	—	—	—	—	—	0·34	0·09					
6. 1922.I/1—22.VII/31	—	30	—	50	100	200	400	600	800	1000	—	—	—	—	—	—	—	—	0·25	0·09					
7. 1922.VIII/1—23.IV/15	—	50	—	100	150	300	600	900	1200	1500	—	—	—	—	—	—	—	—	0·13	0·06					
8. 1923.IV/16—23.VI/30	—	2	—	4	k o r o n a					6	12	24	36	48	60	—	—	—	—	0·24	0·13				
9. 1923.VII/1—23.VIII/12	—	5	—	10	15	30	60	90	120	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0·31	0·18				
10. 1923.VIII/15—23.IX/30	—	20	—	40	60	100	200	300	400	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0·70	0·60				
11. 1923.X/1—23.XII/31	—	50	—	100	150	200	400	600	800	1000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1·50	1·53				
12. 1924.I/1—21.II/20	—	100	—	200	300	400	800	1200	1600	2000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·03	1·40				
13. 1924.II/21—24.IV/10	—	200	—	400	600	800	1600	2400	3200	4000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·—	1·55				
14. 1924.IV/11—24.V/31	—	300	—	600	1000	1500	3000	4500	6000	7700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2·25	1·95				
15. 1924.VI/1—25.IX/30	—	500	—	1000	1500	2000	4000	6000	8000	10000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·25	3·63				
16. 1925.X/1—26.XII/30	—	500	—	1000	1500	2000	4000	6000	8000	10000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·62 ^b	3·62 ^a		
	—	4	—	8	p e n g ő f i l l é r					12	16	32	48	64	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
17. 1927. I/1—	—	4	—	8	12	16	32	48	64	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3·62 ^a	—

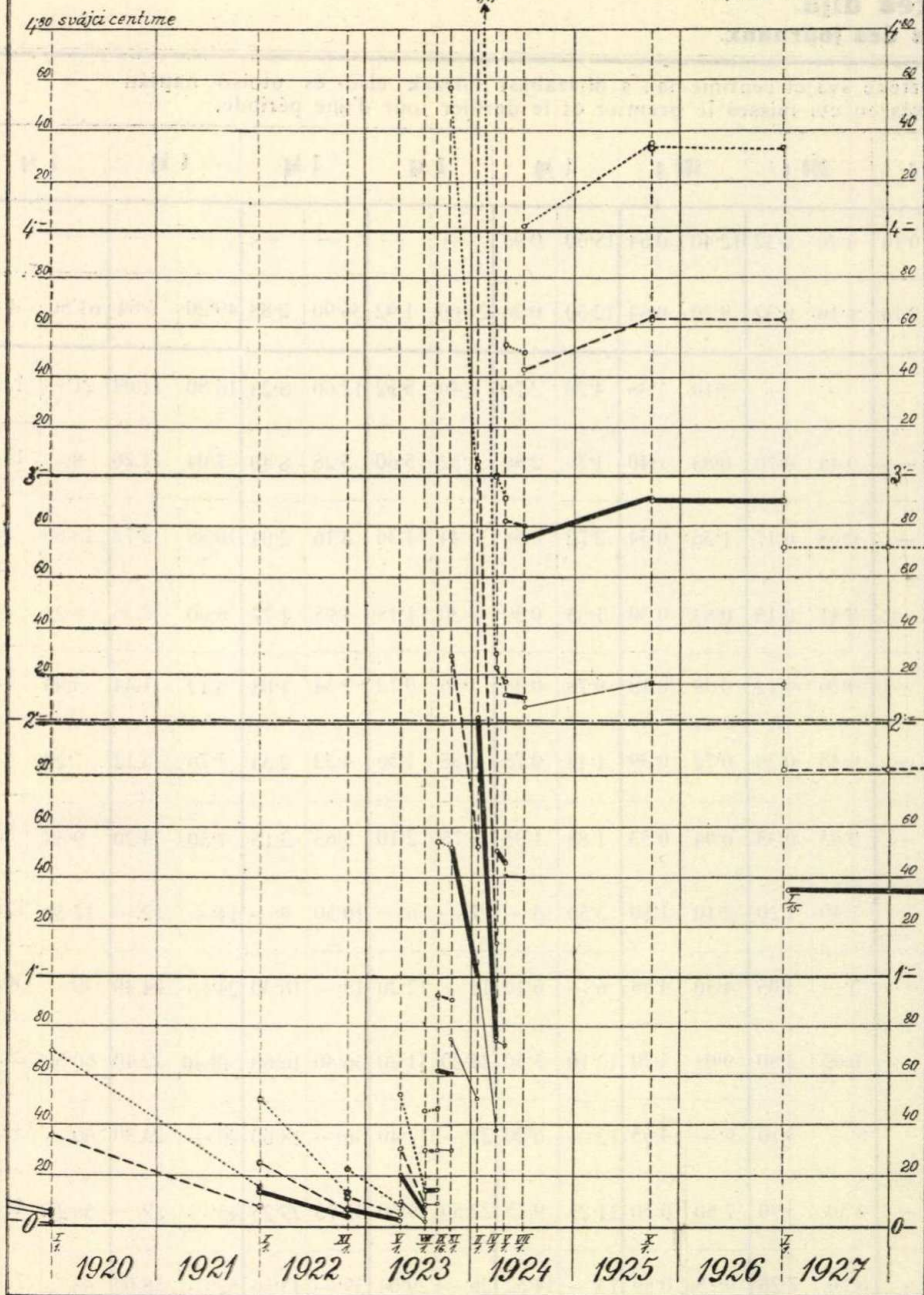
kötegek díja.
liasses des journaux.

egyenértéke svájci centime-ban a díjszabási időszak első- és utolsó napján
des taxes en cts-suisse le premier et le dernier jour d'une période.

150 g		250 g		500 g		1 kg		2 kg		3 kg		4 kg		5 kg	
3·10	0·16	6·20	0·32	12·40	0·64	18·60	0·96	—	—	—	—	—	—	—	—
2·05	0·16	4·10	0·32	8·20	0·64	12·30	0·96	24·60	1·92	36·90	2·88	49·20	3·84	61·50	4·80
—	—	—	—	2·10	1·38	4·20	2·76	8·40	5·52	12·60	8·28	16·80	11·04	21·—	13·80
—	—	0·44	0·70	0·88	1·40	1·76	2·80	3·52	5·60	5·28	8·40	7·04	11·20	8·—	14·—
—	—	0·68	0·17	1·36	0·34	2·72	0·68	5·44	1·36	8·16	2·04	10·88	2·72	13·60	3·40
—	—	0·41	0·15	0·83	0·30	1·65	0·59	3·30	1·18	4·95	1·77	6·60	2·36	8·25	2·95
—	—	0·26	0·12	0·39	0·18	0·78	0·36	1·56	0·72	2·34	1·08	3·12	1·44	3·90	1·80
—	—	0·48	0·26	0·72	0·39	1·44	0·78	2·88	1·56	4·32	2·34	5·76	3·12	7·20	3·90
—	—	0·63	0·35	0·94	0·53	1·88	1·05	3·75	2·10	5·63	3·15	7·50	4·20	9·38	5·25
—	—	1·40	1·20	2·10	1·80	3·50	3·—	7·—	6·—	10·50	9·—	14·—	12·—	17·50	15·—
—	—	3·—	3·05	4·50	4·58	6·—	6·10	12·—	12·20	18·—	18·30	24·—	24·40	30·—	30·50
—	—	6·05	2·80	9·08	4·20	12·10	5·60	24·20	11·20	36·30	16·80	48·40	22·40	60·50	28·—
—	—	6·—	3·10	9·—	4·65	12·—	6·20	24·—	12·40	36·—	18·60	48·—	24·80	60·—	31·—
—	—	4·50	3·90	7·50	6·50	11·25	9·75	22·50	19·50	33·75	29·25	45·—	39·—	56·25	48·75
—	—	6·50	7·26	9·75	10·89	13·—	14·52	26·—	29·04	39·—	43·56	52·—	58·08	65·—	72·60
—	—	7·25	7·24 ⁸	10·88	10·87 ²	14·50	14·49 ⁶	29·—	28·99	43·50	43·49	58·—	57·98	72·50	72·48
—	—	7·24 ⁸	—	10·87 ²	—	14·49 ⁶	—	28·99	—	43·49	—	57·98	—	72·48	—

Hírlapdíjak.

Hírlapdíjak 1914-től.
8 fillér = 8402 cts.
10 fillér = 10500 cts.

} = Az új díjszabás elebbe.
 I. } = lépcsőzetes nagyság
 } = 2. lépés a mise en vigueur des taxes nouvelles.
 } = Kékebeli díj. 2 fillér = 2094 svájci cts.
 } = tiszta en 1914 cts. suisses

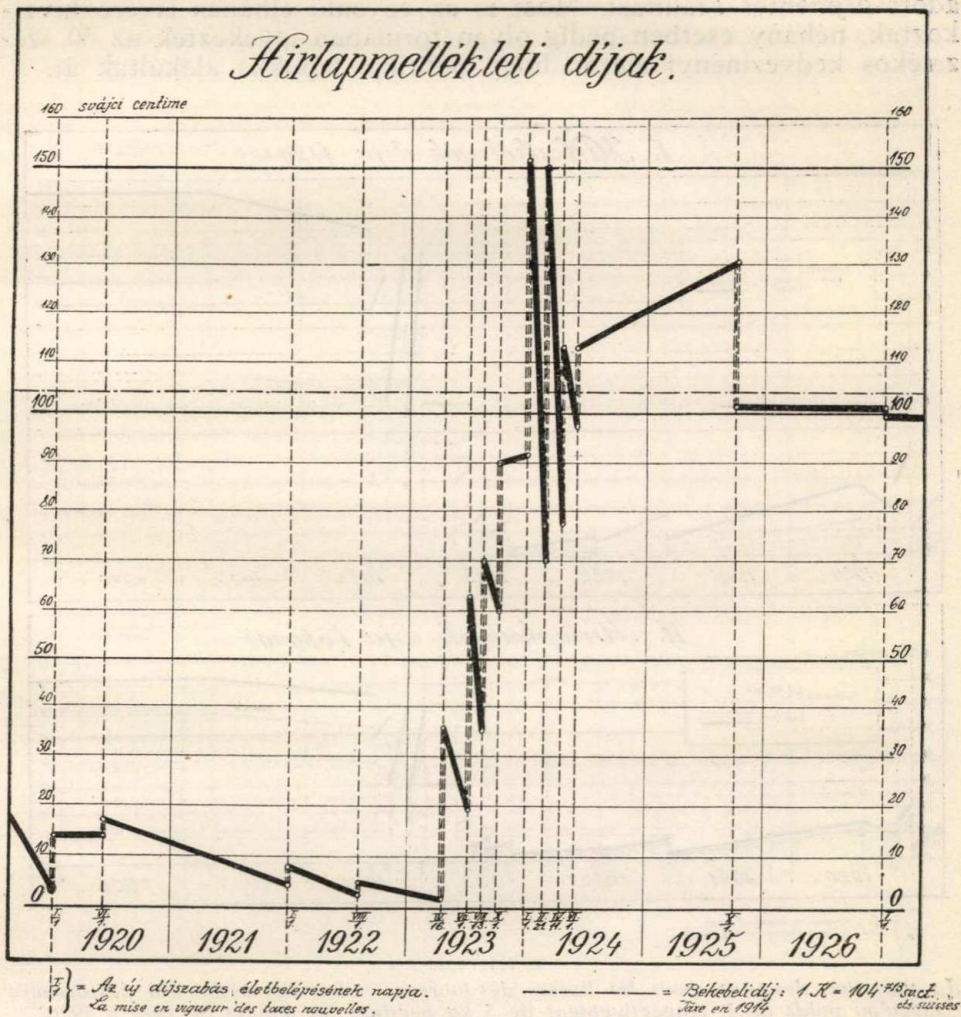
——— = 50 } gramm súlyúig terjedő
 ——— = 100 } hírlapok díja
 - - - - = 250 }
 ······ = 500 }

4. sz. rajz.

„La variation des taxes des journaux pour les coupures de poids de 50, 100, 250 et 500 grammes (1920—1927).“

Ez a törtékben kifejezett díj — a nagyértékű valutával bíró országok kivételével — ritka jelenség a díjszabások terén.

A pengődíjszabásra való áttérés idejét a posta felhasználta arra is, hogy a politikai lapoknak adott 50 százalékos kedvezményt megszüntesse.

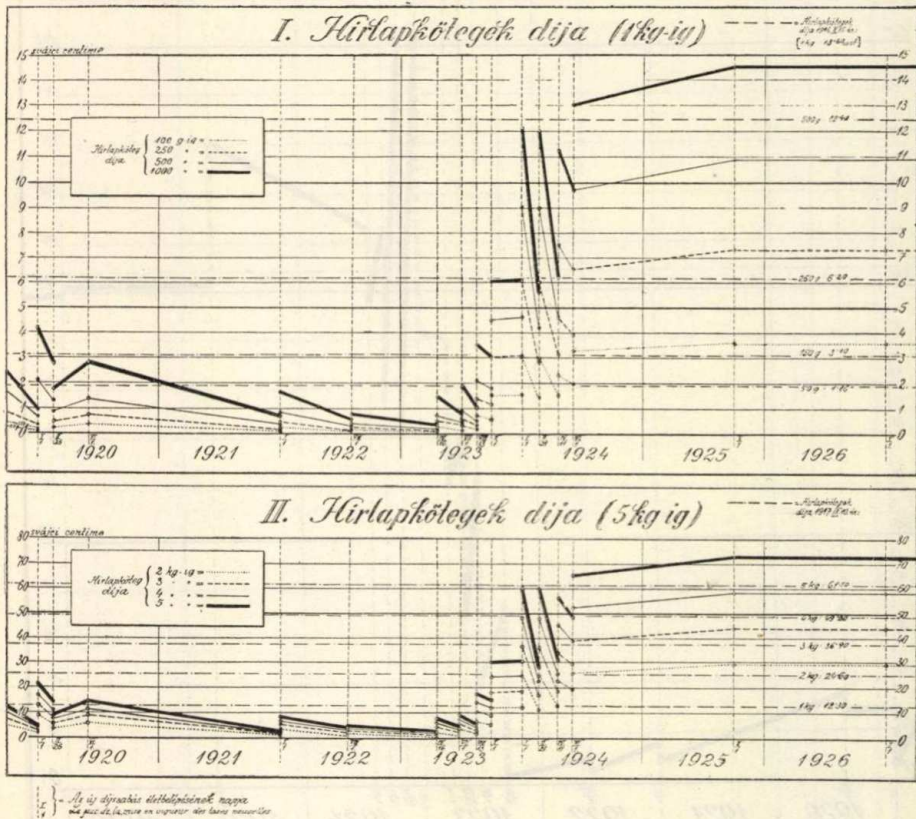
5. sz. rajz.

„La variation des taxes pour les annexes sujettes aux surtaxes, par 25 grammes de chaque exemplaire et par 100 pièces pendant les années de 1920 à 1926.“

A viszonyok a teljes díjmentes, illetőleg az 50 százalékos kedvezmény melletti szállítás bevezetése óta megváltoztak. Az ország a gazdasági téren a lefelé vezető lejtőn megállt, sőt ellenkező irányú fejlődést vett. A legfontosabb okok, melyek annakidején a kedvezmények megadására vezettek, megszűntek, semmi sem indokolta a politikai lapok különleges elbírálását.

Tekintettel arra, hogy a postát is fizetésre kényszerítették minden esetben, midőn más állami ágazat szolgáltatását veszi igénybe, maga sem teljesíthetett sem ingyenes, sem kedvezményes szolgáltatást.

A politikai lapoknak adott 50 százalékos kedvezményt épügy támadták a többi lapok, mint annakidején a politikai napilapoknak adott díjmentes szállítást. Most is az egyenlő elbánás elvére hivatkoztak, néhány esetben pedig olyan formában igyekeztek az 50 százalékos kedvezményt elérni, hogy politikai lapokká alakultak át.

6. sz. rajz.

„La variation des taxes pour les liasses des journaux adressées à un seul destinataire jusqu'au poids de 1, respectivement de 5 kg pendant les années de 1920 à 1926.”

A teljes összegű — ámbár a békebelihez képest még mindig alacsonyabban megállapított — díjak birtokában a posta most már komolyan foglalkozhatott a hírlapkézbesítési szolgálat javításával is.

A békebeli helyzethez hasonlóan azokban a nagyobb vidéki városokban, hol a budapesti lapok érkezése és a postai kézbesítési szolgálat megkezdésének ideje nem esik egybe, főleg 1927-től kezdve külön hírlapkézbesítő szolgálatot rendezett be, hogy a lapokat ne legyen kénytelen a következő kézbesítői indításig hevertetni.

Az előfizetők e révén jóval korábban kapják meg lapjaikat, mint azelőtt.

Ezt a szolgálatot 60 városban, illetőleg nagyközségben, 292 külön hírlapkézbesítő látja el, akik évenként kb. 11 millió példányt, tehát a postán továbbított napilapoknak jelentős részét soronkívül kézbesítik.

5. Egyéb változásokról összefoglalóan még az alábbiakban emlékezünk meg:

A szorosan vett hírlapdíj lerovása, mint láttuk, először bélyegben, majd készpénzben történt, de egyideig fennmaradt még a bélyeggel való lerovás is.

1920. április havában új hírlapjegyet állítottak elő, sötétkék színben, mely darabonként 10 f-nek számított a bérmentesítésnél. Mellette a 2 f értékű sárgaszínű hírlapjegyeket továbbra is fel lehetett használni.

Hogy milyen nehéz volt abban az időben a postánál minden felmerülő kiadás fedezése, mutatja az is, hogy a hírlapjegy átvételi könyvecskéket — melyeket addig díjtalanul adtak ki — tekintettel a magas előállítási árra, 1921. október havától kezdve a beszerzési költség megtérítése ellenében, vagyis darabonként 8 K-ért kellett kiszolgáltatni, sőt ezen felül még 10% beruházási járulékot is szedni.

Ez a 8 korona akkor szerény 6.06 aranyfillér volt. Ujabb ár 1922. júniusban 12 K, ami megfelelt 4.4 aranyfillérnek.

A posta viszont a maga részéről is mindent elkövetett, hogy a hírlapokat pontosan és — amennyiben az akkori forgalmi viszonyok megengedték — gondosan kezeljék. Így 1921. október havában, tekintettel a még mindig korlátolt vasúti forgalomra, de több helyütt a korlátozott mértékben közlekedő közúti postajáratokra is, különösen a korlátolt szolgálatot teljesítő hivatalok utasítást nyertek, hogy a beérkezett hírlapokat, ha azok kézbesítése egyébként csak másnap történhetett volna meg, a hivatalokban jelentkező feleknek este 8 óráig a hivatalos órákon túl is adják ki. Sőt, az igazgatás elvárta azoktól a hivataloktól, melyeknél csak a hét bizonyos napjain volt postaérkezés, hogy adott esetben este 8 órán túl is a legnagyobb készséggel és előzékenységgel szolgáltassák ki a hírlapokat a jelentkező feleknek.

Tulajdonképpen még nem nagy idő választ el minket ettől az állapottól, mégis szinte idegenkedéssel olvassuk ezt s mostanában különösnek tetsző s a szolgálatot mondhatni korlátlanul kiterjesztő rendelkezést. Viszont mai nap ilyen közlekedési viszonyoktól már igazán messze állunk.

1922. március havában új kékes violaszínű hírlapjegyek készültek, áruk darabonként 20 f volt. A kékszínűeket továbbra is fel lehetett használni, a sárgaszínűeket azonban bevonták.

A mindinkább magasabb számokban jelentkező díjtételek mind nehezebbé tették a díjaknak bélyegben való lerovását. Nem lehetett oly gyorsan új bélyegeket gyártani, mint amilyen gyorsan követték egymást a díjváltozások. Azért 1922. július hó 31-vel a belföldre az Ausztriába és Lengyelországba szóló hírlapoknak és folyóiratoknak, nemkülönben a viszontelárusítóknak szóló belföldre küldött hírlapkötegeknek hírlapjegyekkel, illetőleg postabélyeggel való bérmente-

sítését teljesen megszüntették s augusztus 1-től kezdve a küldemények bérmentesítési díjának készpénzben történő kötelező lerovását és elszámolását rendelték el. Ez az eljárás a mai napig gyakorlatban van.

A viszontelárusítóknak szóló kötegeket első időben bélyegzőlenyomattal kellett ellátni, azonban a menetrendszerű továbbítás biztosítása érdekében és a kötegek esetleges visszamaradásának elkerülésére ezt a rendelkezést 1922. szeptember havában megszüntették.

1922. augusztus 1-től kezdve tehát hírlapjegyeket nem szolgáltatnak ki s a kiadóhivatalok birtokában levő jegykészletet becserélték.

A hírlapjegyek előállítását megszüntették.

A hírlapjeggyel való bérmentesítésre addig jogosult lapvállalatok és kiadóhivatalok a hírlapdíjszabás szerinti készpénzzel történő bérmentesítést minden külön intézkedés nélkül eszközölhették, az azután jelentkező igénylőknek pedig már nem „hírlapjegy-engedélyt”, hanem „hírlapdíjszabás igénybevételére vonatkozó engedélyt” adtak ki.

6. A súlyfokokozatok megállapításánál bizonyos hullámzás volt, mely szintén a viszonyokban leli magyarázatát. Békében, mint fentebb láttuk, a hetenkint legalább kétszer megjelenő lapok súlyhatára 500 g. volt. A ritkábban, de legalább havonként kétszer megjelenő lapoknál a következő súlyhatárok voltak megállapítva: 250, 350, 450 és 500 g.

A havonként kétszernél ritkábban, de negyedévenként legalább egyszer megjelenő lapoknál 100 g-os súlyhatárok állottak fenn, vagyis a fokozatok következők voltak: 100, 200, 300, 400 és 500 g.

1920. január 1-vel a lapok megjelenési idejére való tekintet nélkül 2 súlyfokokozatot állapítottak meg és pedig 250 és 500 g-ot.

A sűrűn, főleg pedig a naponként megjelenő lapoknál egységes súlyfokokozatra alig lehetett gondolni. Díjszabás-változáskor a számszerűleg mindig nagyobb összegben megállapított új díjakat mindenki idegenkedve fogadta, azok hatását kellett újabb és újabb súlyfokokozatok beállításával bizonyos mértékben csökkenteni. Így 1922. január 1-től a 100 g-os súlyfokokozat, 1923. április 1-től pedig az 50 g súlyfokokozat után is külön díjat állapítottak meg.

A postai kezelésnél, illetőleg a díjszabás alkalmazásánál és a leszámolásnál a sokféle súlyfokokozat nem előnyös. Nagy forgalom lebonyolításánál minden igazgatás arra fog törekedni, hogy a díjszabásban az egyszerűség kedvéért minél kevesebb súlyfokokozat forduljon elő. Azért a pengőszámításra való áttéréskor a posta ismét visszaóhajtott térni két súlyfokokozatra, azonban számot vetve a helyzettel, kénytelen volt — mint azt már fentebb láttuk — 1927. január 15-től újabb súlyfokokozatot megállapítani, úgy hogy jelenleg a hírlapokat 3 és pedig 100, 250 és 500 g-os súlyfokokozatok szerint kell díjazni.

A hírlapmelléletek díját az egész időszakon keresztül változatlanul 100 példányonként és példányonként 25 g súly alapján állapították meg. Jelenleg is ezek a számok a mérvadók.

A viszontelárusítóknak szóló hírlapkötegeknél 1916-tól kezdve 50, 150, 250, 500 g és 1 kg súlyfokokozatokat, majd 1917-től 2, 3, 4, illetve 5 kg súlyfokokozatokat is megállapítottak.

Az 50 és 150 g-os súlyfokokozatok aránylag rövid ideig, csak 1916. január 15-től 1919. év végéig állottak fenn.

1929. január 1-től kezdve csak 500 g, 1, 2, 3, 4 és 5 kg súlyfokokozatok léptek életbe, ezekhez azonban hozzávették 1920. február hó 26-tól kezdve még a 100 és a 250 g súlyfokokozatokat is.

Ezek a fokozatok változatlanul fennállanak ma is.

7. A postánál a díjmentesség, illetőleg az 50%-os szállítási kedvezmény következtében természetesen jelentős bevételek maradtak el.

Az elmaradt díjak a hírlapoknak nagy száma következtében tekintélyes összegre rúgnak. A posta itt a köz érdekében áldozatot hozott, mely áldozat ellenértékét talán sohasem kapja meg.

Csökkenett bevételek mellett a posta csak úgy tarthatta fenn az üzemét, ha más oldalon takarékoskodott.

De vajjon hol takarékoskodhatott volna? A papírt, a benzint, a zabot, a távirdaoszlopot, a drótot és a gépet a kereskedelem nem adta olcsóbban, ott a napi árakat kellett készpénzben megfizetni, különben nem lehetett volna vásárolni.

Takarékoskodott tehát egyedül alkalmazottainak fizetésénél.

Azt hiszem, nem fejezhetném be megfelelőbben e sorokat, mintha idézem dr. Forster Károly postatanácsosnak a magyar posta belföldi díjszabásának történetéről írt befejező szavait: „a nagy áldozatok hozását fő és döntő részben a postaalkalmazottak hősie, szinte elképzelhetetlen önfeláldozása tette lehetővé. Mert ne felejtjük el, hogy a fentemlített tized és fél aranyfilléres (a hírlapoknál ezzel elentétben nem is tized és fél, hanem század centime-os) postadíjakat csak úgy lehetett fenntartani, hogy a postaalkalmazottak illetményei is aranyban számítva, épp ily hihetetlen alacsonyak voltak. Amikor tehát a fenti alacsony díjak mellett a 39 aranykoronás főtiszti és az 54 aranykoronás főigazgatói havi fizetéseket emlékünke idézzük, joggal kiegészíthetjük Apponyi híres mondását akként, hogy a névtelen adófizetők mellett sokkal több jogcímen érdemelnék meg az emléksobrot a névtelen postások és sorstársaik, a többi alkalmazottak.”

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

16.

A m. kir. posta a késedelmes kézbesítésből eredő kárért kártérítéssel nem tartozik.
(P. Ü. Sz. 137. §. 8. és 19. pont.)

D.... B... budapesti lakos. 1928. évi június hó 2-án a Budapest 62. számú postahivatalnál P.... Gy.... budapesti cég részére egy express ajánlott levelet adott fel. A levélnek kézbesítése még a feladás napján megkíséreltetett. A címzett irodahelyisége zárva volt s a kézbesítő a ház-mester tanácsára címzettet az „Országház-kávéház“-ban kereste, de ott nem találta

meg. A szóbanlevő küldeményt erre szabályellenesen az „Országház-kávéház“ főpincérének adta át azzal, hogy juttassa a címzett kezeihez. A főpincér időközben megbetegedett s a levelet csak felgyógyulása után, 1928. évi július hó 10-én adta át címzettnek. A küldemény feladója a késedelmes kézbesítés miatt panasszal élt és 714 pengő felmerült kárának megtérítését kérte. Kérelmével a postavezérigazgatóság táviró. és távbeszélő üzemi osztálya elutasította, mert a P. Ü. Sz. 137. §-a értelmében ajánlott levélért kártérítés csak a küldemény elveszése esetén állapítható meg. E határozatot a feladó megfellebbezte.

Fellebbezésében a kártérítés megállapítását a P. Ü. Sz. 137. §. 24. pontjának 2. bekezdése alapján kérte. A fellebbezést a kereskedelmiügyi miniszter úr az elsőfokú határozat jóváhagyása mellett elutasította, mert a kérdéses ajánlott levelet a címzett — bár késedelmesen — de megkapta. A kezelés során történt késedelemért, illetve az ebből eredő kárókért pedig a posta nem felel.

A feladó fellebbezésének elutasítása után a budapesti központi kir. járásbírósnál a m. kir. kincstár ellen 714 pengő és járulékai iránt pert indított. A bizonyítási eljárás befejezése után a bíróság felperest keresetével elutasította. Ítéletét a többek közt a következőkkel indokolta:

„Az 1925. évi szeptember 17-én kelt 25.171/1925. Km. számú rendelet szerint a postaügyiviteli szabályzat a m. kir. posta kizárólagos szállítási jogán (Posta regale), valamint az 1875. évi XXXVII. tc. 421. §-án alapuló és a postai küldemények felvételének és szállításának módozataira vonatkozó szabályoknak hivatalos összejáratása. Határozatai a m. kir. posta és az ezt igénybevevő felek között fennálló jogviszonyokra egyedül mérvadók s minden kérdést, amely e viszonyból származik, e szabályzat határozatai szerint kell megítélni.

A P. Ü. Sz. 137. §. I. bekezdése szerint a posta szavatol ugyan az elveszett ajánlott levelekért, a kártérítés összege azonban a hivatkozott bekezdés 1. pontja szerint a küldemény belső értékére való tekintet nélkül 55 pengő.

Minthogy pedig a levél nemvitás tényállás szerint a címzettnek kézbesített, s a P. Ü. Sz. 137. §. 8. pontja értelmében a posta késedelmes kézbesítésből eredő kárért kártérítést nem ad, a 92. §. 3. bekezdése értelmében pedig az expressz kézbesítés elmaradásáért semmi felelősséget nem vállal:

felperes alaptalan keresetével elutasítandó volt.“

A felperes az elsőfokú bírói ítélet ellen fellebbezéssel élt. A fellebbezést tárgyaló budapesti kir. törvényszék, mint fellebbezési bíróság 30. Pf. 11.988/1929—7. számú végítéletével az elsőbíróság végítéletét helybenhagyta. A kir. törvényszék ítéletének az indokolása a következő:

„A fellebbezés szóbeli tárgyalása alapján a kir. törvényszék a határozathozatalban magáévá tette az elsőfokú végítélet helyes ténymegállapításait s a felhozott helytálló indokainál fogva, úgy az ügy érdemét illetően anyagi jogilag, mint a (kir. törvényszék által, az elsőfokú végítéletben megállapított összegben, mennyiségileg arányosnak talált) perköltség viselése és

mennyisége kérdésében perjogilag helyesnek talált elsőfokú végítéletet a saját indokaiból annál is inkább helybenhagyta, mert a szóbanforgó felperesi „expressz ajánlott“ levél feladása (az 1928. évi június hó 2.) napján a 25.171/1925. K. M. számú miniszteri rendelet értelmében hatályban volt (az alperes által a fellebbezés szóbeli tárgyalásán hiteles alakban felmutatott) „Postai Üzleti Szabályzat“ (rövidítve P. Ü. Sz.) 137. §-ának 19. pontja szerint „a m. kir. posta az 1—6. pontokban foglaltakon túlmenő felelősséggel akkor sem tartozik, ha a postai alkalmazott vétkes gondatlansága vagy bűncselekménye forog fenn, mert a küldemények csak ennek az üzletszabályzatnak ebben a 137. §-ban foglalt kártérítési kötelezettsége mellett fogadta el szállításra.“

A kir. törvényszék ítélete ellen további jogorvoslattal felperes nem élhetett és az jogerőssé vált.

Közli: Dr. Tajthy József.

17.

A közönséges- és az ajánlott-levelekben elhelyezett pénzjegyküldeményeknek postaalkalmazott által történt eltulajdonítása nem a Btk. 462. §-ába ütköző hivatali sikasztás büntette, hanem a Btk. 336. §. 9. pontja szerint minősülő lopás büntette.

A ..... postahivatalnál 1923. és 1924. években többen panaszt tettek amiatt, hogy Amerikából érkezett közönséges- és ajánlott-levelekből dollárok hiányoztak. Minthogy a panaszok 1925. évben is megismétlődtek, a hivatalvezető a panasztevők leveleinek kezelésében mindig érdekelt postaalkalmazottnak bizalmas megfigyelését rendelte el. A megfigyelés során megállapítást nyert, hogy ..... P. .... I. ....-né ..... címre Amerikában feladott ajánlott levelet, melyet a Budapest 72. számú postahivatal záróborítékkal látott el, felbontotta és a felbontás után azt újból leragasztotta. Jegyzőkönyvi kihallgatása során beismerte, hogy az Amerikából érkezett levelek rendszeres kifosztását 1923. év május havában kezdte.

Az igazgatóság feljelentésére ellene bűnvádi eljárás indult meg. Az eljárás során ..... kir. törvényszék, mint büntető bíróság, a következő ítéletet hozta:

„..... vádlottat bűnösnek mondja ki a Btk. 462. §-ában meghatározott s e §. első bekezdése szerint minősülő egy rendbeli folytatólagosan elkövetett hivatali sikasztás büntetében és egyrendbeli, a Btk. 200. §-ába ütköző levéltitok megsértése vétségében azért, mert mint a ..... m.

kir. postahivatalnál alkalmazásban álló, a mozgóposta kezelésével is megbízott posta....., tehát közhivatalnok, az említett hivatalnál fogva kezelésére bízott mozgóposta leveleiből az 1923. évi május hó 5. napja és 1925. évi január hó 17. napja közötti — közelebről meg nem határozható — időben, több különböző alkalommal ... .. sértetteknek küldött összesen ötvennégy dollárt, öt millió koronát: négyszáz (400) pengőt meg nem haladó értékben, — minden esetben a levelek törvényellenes felbontása útján és egy akaratelhatározásból elsikkasztott.

ezenfelül 1925. évi január hó 17-én az Amerikából P..... I.....-né címére küldött, a budapesti 72. számú postahivatal által záróborítékkal ellátott levelet a törvényben meghatározott eseteken kívül felbontotta,

ezért a kir. törvényszék .....vádoltta a Btk. 462. §-ának első bekezdése és a Btk. 200. §-a, valamint a Btk. 484. és 202. §-ai alapján és a Btk. 96. és 98. §-ai értelmében, az ítélet foganatbavételétől számított két (2) évi és hat (hat) hónapi börtönre, mint összbüntetésre, továbbá viselt hivatalának elvesztésére, valamint a szabadságvesztés büntetésnek vagy a szabadságvesztés büntetés elvülésének befejezésétől számított öt (5) évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlásának ugyanily tartamú felfüggesztésére ítélte. A törvényszék ítéletét a többek közt a következőkkel indokolta:

Vádolt a fegyelmi eljárás adatai, valamint beismerése szerint hatósági megbízás alapján teljesített a m. kir. postánál kezelői szolgálatot, így az ötvennégy dollárt tartalmazó levelek, valamint P..... I.....-né levele ezen közhivatalnoki minőségénél fogva kezelésére volt bízva és a dollároknak általa előadott módon törént elsikkasztása a Btk. 462. §-ában megjelölt hivatali sikkasztás büntettét a P.... I.....-né levelének — nyilván a törvény által meg nem engedett — felbontása a Btk. 200. §-ában körülírt levéltitok megsértésének vétségét kimeríti.

A sikkasztásokat vádlott minden esetben a levelek jogtalan felbontása útján követte el, mely cselekmények a Btk. 200. §-ának rendelkezését sértik ugyan, mindamellett a kir. törvényszék ezen cselekményeknek a sikkasztással való szoros ténybeli kapcsolatára s a fennforgó célnak egységére figyelemmel, úgy találta, hogy a sikkasztás büntette mellett az említett vétségek a Btk. 96. §-a értelmében vett külön bűncselekményként meg nem valószínűk, hanem amazokba beolvadnak.

A levelek jogtalan felbontását ebből fo-

lyóan, — úgyszintén a ..... esetében magában a levélben eszközölt, az elpalástolást célzó cselekményt — a kir. törvényszék a Btk. 463. §-a szerinti minősítésre, — ami különben vádba sem lett véve — alapul nem fogadta el.

A sikkasztást illetően a kir. törvényszék egy rendbeli folytatólagos bűncselekményt állapított meg azért, mert megítélése szerint az ugyanazon célt szolgáló, közvetlenül és elsősorban ugyanazon jogérdekért, a hivatali hűség követelményét sértő, hasonló körülmények között hasonló módon megismételt egyes cselekmények jogi egységbe olvadnak annál inkább, mert az egyes sikkasztások időpontja közelebről meghatározható nem lévén, a folytatólagos cselekmények között lehető legrövidebb időközöket kellett felvenni,

A P..... I.....-né levelének felbontása esetében a kir. törvényszék csupán a Btk. 200. §-a alá eső vétséget látott fennforogni azért is, mert vádlottnak szándéka itt a pénztartalom eltulajdonítására irányult, figyelemmel arra, hogy a levélben ily érték nem volt, — tárgyi feltétel hiányában a sikkasztás bűncselekményének kísérlete sem valósult meg.

Mindezek alapján, — annak megállapítása mellett, hogy a törvényszerű vád van emelve, beszámíthatóságot vagy büntethetőséget kizáró ok pedig nem forog fenn, — a kir. törvényszék ..... vádlottat a Btk. 462. §-ának első bekezdése alá eső egy rendbeli folytatólagosan elkövetett hivatali sikkasztás büntetében és egy rendbeli, a Btk. 200. §-ába ütköző levéltitok megsértésének vétségében bűnösnek mondta ki.

A büntetés kiszabásánál a bíróság súlyosító körülményként mérlegelte a sikkasztás folytatólagos voltát, — s annak kiemelésével, hogy a vádlott a fegyelmi eljárás során tett többszöri kijelentése szerint a bűncselekmény elkövetése idején, mint bár nős, de gyermektelen egyén, nehéz anyagi helyzetben nem volt, de költséges szenvedélyei sem voltak, — enyhítő körülményként csupán a megelőzően hosszú időn keresztül példásan teljesített közszolgálatát, továbbá azt vehette figyelembe, hogy a szolgálatból minden illetmény nélkül történt elbocsátása az elhelyezkedés és megélhetés jelenlegi nehéz viszonyainál fogva amúgy is rendkívül sújtja.

A kir. törvényszék ítélete ellen a vádlott és a védője a bűnösség megállapítása és a Btk. 92. §-ának nem alkalmazása miatt fellebbezéssel élt. A debreceni kir. ítélőtábla a kir. törvényszék ítéletének megsemmisítése mellett a következő ítéletet hozta:

A kir. ítélőtábla az elsőfokú bíróság íté-

letének a hivatali sikkasztás büntette címen vád tárgyává tett cselekmények minősítésére vonatkozó részét a büntetési tételre is kihatóan, a Bp. 385. §. 1. b. pontja és e szakasz utolsó bekezdése alapján hivatalból megsemmisíti, vádlottnak a kir. törvényszék ítéletében megjelölt ezeket a tetteit két rendbeli, a Btk. 333. §-ában és 336. §. 9. pontjában meghatározott, továbbá egy rendbeli, a Btk. 333. §-ában, Bn. 48. §. első bekezdésének második tételében és a Btk. 336. §. 9. pontjában meghatározott *folytatólagosan elkövetett lopás büntettévé* minősítette,

amely tetteket oly módon követett el, hogy ..... sértettek címére 1923. évi május hó 5. napja és 1925. évi január hó 17. napja között, közelebről meg nem határozható időben érkezett egyszerű- és ajánlott levelekből ötvennégy dollárt, kétszáz pengőt meghaladó értékben, közhivatalnokki jellegének felhasználásával a sértettek birtokából és beleegyezése nélkül elvette azon célból, hogy azokat jogtalanul eltulajdonítsa,

és ezért, valamint a terhére fennmaradó, a Btk. 200. §-ában meghatározott levéltitok megsértésének vétségéért vádlottat a Bn. 49. §. első bekezdésének első tétele, a Btk. 96. és 99. §-ai alapján össz-büntetésül egy (1) évi és két (2) hónapi börtönre, mint fő-, és a Btk. 341. §-a alapján öt (5) évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlásának ugyanilyen tartamú felfüggesztésére, mint mellékbüntetésre ítéli,

a kir. törvényszék ítéletét egyebekben helybenhagyja. — Az ítélet indokolása a következő:

A főtárgyaláson ismertetett, a m. kir. posta-, távirdaigazgatóság által áttett fegyelmi iratokból tényként állapítja meg a kir. ítélőtábla, hogy ..... vádlott a ..... m. kir. posta- és távirda-hivatal kötelékébe tartozó olyan postaalkalmazott volt, akinek az volt a hivatali kötelessége, hogy a M.....-T....., M.....-H..... és M..... M..... Máv. vonalakon közlekedő mozgópostakocsi vezető-hivatali teendőit ellássa; ez a hivatali ténykedése pedig csak a kezelésére bízott küldeményeknek a csatlakozó postahivatalok részére leendő leadásában nyilvánult meg.

A m. kir. posta- és távirda-igazgatóság által készített „Kimutatás”-ból pedig tényként állapítja meg a kir. ítélőtábla, hogy a ..... vádlott ellen indított vizsgálat alkalmával vizsgálat tárgyává tett, Amerikában különböző helyeken feladott küldemények kivétel nélkül egyszerű ajánlott-és közönséges levelekből állottak, és hogy

vádlott az ezekben — a kezéhez továbbítás végett jutott levelekből — szabályellenesen elhelyezve volt dollár-pénzjegy küldeményeket, illetőleg azok egy részét vette ki: a levelek felbontása útján; — azonban a leveleket ismét lezárva, továbbította.

Ebben a bűnperben nincsen adat arra, hogy ezek között a vádlott kezelésére bízott levelek között lett volna olyan, amelyet a postai szabályok betartásával vádlott jogosítva lett volna felbontani, vagy a levelek tartalmát egyébként vizsgálat tárgyává tenni.

A kir. ítélőtábla az elsőfokon eljáró bíróság ítéletében részletesen ismertetett tényadatokat a fentiekkel kiegészítette; így kiegészítve jogi döntés alapjául elfogadta és úgy találta, hogy az elsőfokban eljáró bíróság a védelem által vitatott, a Bp. 385. §-ának 1. a. pontjában meghatározott anyagi semmiségi ok megvalósítása, — így törvénysértés nélkül, törvényes bizonyító adatok alapján, — helyesen állapította meg vádlott bűnösségét, helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy vádlott vád tárgyává tett cselekményei büncselekmények tényálladékát valósítják meg és tettének a levéltitok megsértésének vétségére vonatkozó részét a törvénynek megfelelően is minősítette; ennélfogva a vádlott és a védő által a vádlott bűnösségének a megállapítása miatt ebben az irányban bejelentett fellebbezések alaptalanok.

Abból a bizonyítottan elfogadott adatból azonban, hogy a vád tárgyául szolgáló levelek csak továbbítás végett voltak a vádlott postaalkalmazott — tehát közhivatalnok — kezelésére bízva, de ő azok felbontására jogosítva, sem kötelezve nem volt, a bár szabályellenesen ezekben a levelekben elhelyezve volt dollárpénzjegyek a vádlott közhivatalnoknak hivatalánál fogva kezeihez letéve, kezelésére, illetőleg őrizetére bízva nem voltak, és hogy vádlott ezeket a pénzjegyeket csakis közhivatalnokki jellegének felhasználásával, szolgálati beosztása folytán vehette ki a levelekből; a kir. tábla megítélése szerint az elsőfokban eljáró bíróság a dollárok elvételeire vonatkozó vád minősítése tekintetében a vádlott terhére tévedett, és ezáltal a Bp. 385. §-ának 1. b. pontjában meghatározott anyagi semmiségi okot valósította meg azáltal, hogy a vádlottnak ezeket a vád tárgyává tett cselekményeit egy rendbeli folytatólagosan elkövetett hivatali sikkasztás büntettévé minősítette,

holott vádlottnak az a bizonyítottan elfogadott vád tárgyává tett cselekménye, hogy az ítélet rendelkező részében részletesen körülírt esetben,

a Z..... M..... részére érkezett amerikai levélből 5 dollárt,

a D..... I.....-né részére érkezett amerikai levélből pedig 1 dollárt, tehát mind a két esetben külön-külön 200 pengőn aluli értéket,

a többi ismeretlen címzett leveleiből pedig meg nem határozható időben 48 dollárt, tehát 200 pengőt meghaladó értéket, közhivatalnoki jellegének felhasználásával a sértettek birtokából és beleegyezése nélkül azon célból vett el, hogy azokat jogtalanul eltulajdonítsa:

két rendbeli, a Btk. 333. §-ába ütköző, a Btk. 336. §-ának 9. pontja szerint minősülő, és egy rendbeli folytatólagosan elkövetett, a Btk. 333. §-ába ütköző, a Btk. 336. §-ának 9. pontja és a Bn. 48. §-a első bekezdésének második tétele szerint minősülő lopás büntetének tényálladási elemeit foglalja magában.

Ez okból a kir. ítélőtábla a kir. törvényszék ítéletének a hivatali sikkasztás büntette címen vád tárgyává tett cselekmények minősítésére vonatkozó részét, — a büntetési tételre is kihatóan, — a Bp. 385. §-ának 1. b. pontjában meghatározott és ennek a törvényszakasznak az utolsó bekezdése értelmében hivatalból figyelembe veendő anyagi semmiségi ok alapján megsemmisítette,

a vádlottnak az ítélet rendelkező részében részletesen körülírt ezeket a cselekményeit a törvénynek megfelelően minősítette és őt ezért, valamint a terhére fennmaradó, a Btk. 200. §-ában meghatározott levéltitok megsértésének vétségéért, — a rendelkező részben felhívott törvényszakaszok alapján — a bűnösségével és tettei tárgyi súlyával arányban álló összefüggéssel és mellékbüntetéssel sújtotta.

A büntetés kiszabásánál súlyosítóként mérlegelte a kir. ítélőtábla azt, hogy a vádlott kettőnél több bűncselekményt követett el hosszú időn keresztül,

ezzel szemben javára enyhítőként állapította meg töredelmes beismerését, hogy ezek miatt a vád tárgyává tett tettei miatt hosszú szolgálata után őt megillető nyugdíjigényével együtt állását is elvesztette és hogy önhibáján kívül már hosszú idő óta áll ennek a bűnpernek az erkölcsi súlya alatt.

Az új minősítés folytán kimért új büntetés következtében a védő által a kir. törvényszék ítélete ellen a Btk. 92. §-ának nem alkalmazása miatt a Bp. 385. §-ának 3. pontja alapján bejelentett fellebbezés tárgytalanná vált.

Az elsőfokban eljáró bíróság ítéletében kimért büntetések ugyan tárgytalannokká váltak, azonban a kir. ítélőtábla mégis

megjegyzi, hogy észlelte azt a szabálytalanságot, hogy bár a kir. törvényszék a vádlottat büntetetlen mondomta ki bűnösnek és bár a viselt hivatal elvesztése csak vétség miatti bűnösség esetén lett volna kimondandó, a vádlottat a Btk. 484. §-ának rendelkezése ellenére viselt hivatalának elvesztésére ítélte.

A kir. ítélőtábla ítélete ellen a védő a bűnösség megállapítása és a Btk. 92. §-ának nem alkalmazása miatt, a kir. főügyész pedig azért élt semmiségi panasszal, mert a vádlott bűncselekménye nem a Btk. 462. §-a szerinti hivatali sikkasztás büntetettének minősített.

A m. kir. Kúria a védőnek a bűnösség megállapítása miatt bejelentett semmiségi panaszát visszautasította, a Btk. 92. §-ának nem alkalmazása miatt bejelentett panaszát, valamint a kir. főügyész semmiségi panaszát pedig elutasította; ellenben a másodbíróság ítéletének azt a részét, mely a lopási cselekményekre nézve anyagi halmozatot állapított meg, az összefüggésre kiterjedő hatállyal a Bp. 385. §-ának 1. b. pontja alapján a Bpn. 33. §-ának 1. bekezdése értelmében hivatalból megsemmisítette és ezeket a bűncselekményeket a Btk. 336. §-ának 9. pontja és a Bn. 48. §-a első bekezdésének 2. tétele szerint minősülő folytatólagosan elkövetett egy lopás büntetének minősítette, s ezért, valamint a Btk. 200. §-a szerinti levéltitok megsértésének vétségéért a Bn. 49. §-a 1. bekezdésének 1. tétele és a Btk. 200. §-a, valamint a Btk. 96. és 98. §-a alapján ..... vádlott összefüggését az ítélet fogantatásától napjától számítandó egy (1) évi és két (2) hónapi börtönben állapította meg.

Az ítélet indokolása a következő:

A kir. főügyész panaszát a kir. Kúria a Bpn. 33. §-ának végbekezdése szerint kötelezően irányadó másodbírósági ténymegállapítás alapul vétele mellett a kir. ítélőtábla ítéletének vonatkozó helyes indokai alapján, és különösen még azért találta alaptalannak, mert a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek 1925. évi szeptember hó 17-én kelt 25.171. számú rendeletével kibocsátott Postaügyi Szabályzat (P. Ü. Sz.) 43., 45. és 137. §-ainak egybevetéséből nyilvánvaló, hogy az adott esetben a m. kir. postakincstárt a szóbanforgó be nem vett és nem értéküldeményként postára tett dollárpénzjegyekért semminemű felelősség, illetve kártérítési kötelezettség nem terhelte, hanem az illető levelet a feladók az értékevállás mellőzése folytán a szóbanforgó pénzüldeményeket illetően birtokjogukat fenntartván, és sértettek gyanánt a pénzjegyeknek a vádlott részéről

történt elvétele által csakis ők maguk jelentkezhettek. Ebből pedig az következik, hogy míg a vádlottnál, mint közhivatalnoknál, meg volt ugyan a Btk. 462. §-a szempontjából szükséges egyik, vagyis az alanyi minőség, addig hiányzott nála az ezen törvényhely alkalmazhatóságának alapjául szolgáló másik kellék, t. i. a vádlott, mint közhivatalnok, és az általa eltulajdonított érték, tehát a bűncselekmény tárgyi eleme közötti viszony, mert hiszen a vádlott a szóbanforgó dollárokat a fentiek szerint nem a postakincstár, hanem a feladók birtokából vette el és pedig azok beleegyezése nélkül, és jogtalan eltulajdonítási céllal.

Ebből pedig kétségtelen, hogy a vádlott a vádbeli pénzjegyek elvételével nem hivatali sikkasztást, hanem hivatali jellegének felhasználása mellett lopást követett el.

Ezért a kir. Kúria a másodbíróság ítéletének idevonatkozó minősítő részét helyesnek találta, miért is a kir. főügyész semmiségi panaszát, mint alaptalan, a Bpn. 36. §-a értelmében elutasította.

Azonban hivatalból észlelte a kir. Kúria, hogy a másodbíróság csak az ismeretlen sértettek kárára történt lopási eseteket foglalta össze egy folytatólagosan elkövetett lopás büntetésebe, míg a Z..... M..... és a D..... S.....-né kárára elkövetett egy-egy lopást külön büntetteknek véve, azok és az ismeretlenek sérelmére elkövetett lopások között anyagi halmazatot állapított meg, holott az egységes célra irányuló egy akarati elhatározás és a szolgálati hűség egységes megsértése cselekményegységbe, vagyis folytatólagosan elkövetett egy lopás büntetésebe egyesíti valamennyi lopási cselekményt. Minthogy pedig az anyagi halmazatnak a Btk. 99. §-a alkalmazásával való megállapí-

tása, szemben a Btk. 98. §-ával a vádlott sérelmére szolgált; ennél fogva a Bp. 385. §-nak végbekezdésére tekintettel, a másodbíróság ítéletének idevonatkozó részét a rendelkezési rész értelmében hivatalból megsemmisíteni és a törvénynek megfelelő ítéletet kellett hozni.

Végül, mint alaptalan, el volt utasítandó a védőnek a Btk. 92. §-ának nem alkalmazása miatt használt panasz is, mert a kir. Kúria a többszörös halmazatnak, mint súlyosító körülménynek mellőzésével a másodbíróság ítéletében felhozott s e helyütt is elfogadott súlyosító okokon felül további súlyosítóként mérlegelte azt is, hogy mindegyik lopási esetben a Btk. 200. §-a szerinti levéltitok megsértésének vétsége is fennforgott, továbbá azt is, hogy a vádbeli lopási tett folytatólagosan követtetett el.

Ezen elég és számos nyomatékos súlyosító okokkal szemben mellőzni kellett a kir. ítéletábla által felhozott töredelmes beismerést, mint enyhítő okot, mert a vádlott bűncselekményének legnagyobb részét egyenesen tagadta; a többi, egyébként helyesen felhozott és a kir. Kúria részéről is elfogadott enyhítő ok pedig sem számban, sem nyomatékban nem olyan, hogy azok alapján a Btk. 92. §-a szerinti rendkívüli enyhítés az adott esetben indokoltnak mutatkoznék.

Közli: Dr. Tajthy József.

*

A m. kir. Kúria a „Magyar Posta“ folyó évi 6-ik számában közzétett 15. sz. Jogesetben az ilyen bűncselekményeket a Btk. 462. §-ába ütköző hivatali sikkasztás büntetének minősítette.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

A „mészáros posták“ német megvilágításban. A „Deutsche Post“ című német szaklap érdekes közleményben cáfolja azt az általánosságban meglehetősen elterjedt hiedelmet, mintha az úgynevezett „mészáros posták“-ban kellene látnunk bizonyos fokig a mai rendszeres postaintézet előfutárait, — ami azt is jelentené, hogy a derék hentes- és mészáros-legények a mai postaalkalmazottak jogelődjai lennének. Pár évszázaddal ezelőtt a mészáros legények lettek volna ugyanis azok, kik a réjük bízott leveleket és egyéb híryanyagot,

küldeményeket városról-városra járva, a címzettjeikhez eljuttatták. Most nem kisebb tekintélyre, mint a modern német posta- és világposta-egyesület megalapító-jára, Dr. Stephanra hivatkozva, igyekeznek e régi megállapításokat cáfolni. A híradás szerint ugyanis Dr. Stephan, a németek világhírű főpostamestere ez úgymen hozzáintézett kérdésre, alapos kutatások után a következő választ adta:

„A középkorban a mészárosok mester-ségükkel összefüggő útjaikban *alkalmilag* vállalkoztak ugyan levelek, stb. szállítá-

sára; de mézárosok által rendszeresen el-
látott postaszervezet soha fenn nem állott;
sőt éppen arra vannak adatok, hogy a
Taxis-féle birodalmi posta érdekeinek vé-
delmére többször rendeletek jelentek meg
(pld. Rudolf és Mátyás német császárok
idevonatkozó parancsai), melyek a mézár-
osok alkalmi levélszállításaival üzött ki-
hágásait rendelték megszüntetni. Világos
tehát, hogy a visszaélészerűen üzött al-
kalmi foglalkozás alapján a mézárosokat
nem lehet jogosan még átvitt értelemben
sem a postások őseinek nevezni.“

Ezzel a nagyon illetékes helyről jövő
nyilatkozattal védekeznek a német szak-
lapok ama beállítás ellen, hogy Német-
ország legrégebbi postaalkalmazottjait a
középkor derék mézárosai között keres-
sék. (D. P. 1930 : 25.) (k. j.)

**Közvetlen menetjegyeket rendszeresi-
tett a német posta és államvasut kölcsö-
nös csereforgalom céljaira.** Kb. 50, az ál-
lamvasutakhoz közvetlenül csatlakozó gép-
kocsi-közúti vonalon a német posta az utas-
ok kényelmére az államvasutak megfelelő
vonalára 1930. június hó 1-étől kezdve
személy- és podgyász-átszállójegyet is
szolgált ki. Ugyanígy jár el a német ál-
lamvasut is azokban a viszonylatokban,
hol a beérkező vonatokhoz közvetlen gép-
kocsi csatlakozik. Az utazó közönség e
csatlakozó jegyeket a vasúti, illetőleg a
gépkoosi kalauzainál válthatja meg. E csat-
lakozó jegyek a megváltás napját feltün-
tető bélyegzőlenomattal láttatnak el és
e naptól számított négyszer 24 óráig érvé-
nyesek. E kölcsönös átszállójegyek egye-
lőre közvetlenül a végállomásokra szól-
nak; útmegszakítás egyelőre nincs meg-
engedve. Mégis több százra tehető azoknak
a vasútállomásoknak száma, hol a német
gépkoosivonalokról ez idő szerint ilyen
közvetlen átszállójegyek kaphatók. (D. V.
Z. 1930 : 23.) (k. j.)

**Berlinben az utcai nyilvános távbeszélő
állomások számát a német posta az utolsó
félévben ismét 281 darabbal szaporította.**
Ezidőszert Berlinben 3667 pénzbedobásra
működő automata-telefon mellett 1442 nyil-
vános távbeszélő-állomást tart üzemben
közönséges távbeszélő-készülékkel. (D. P.
1930 : 27.) (k. j.)

Utascsekk-et rendszeresített a német
posta, az eddigi postai hitellevek helyett,
az utazó közönség kényelmére. Az utas-
csekket a postacsekk-hivatalok állítják
ki. Legkisebb értéke 25, legnagyobb 2500
márka. A csekk értékhatáráig bármely ösz-
szeg, bármely postahivatalnál rövid úton
felvehető, naponként többször is. A tu-
lajdonos névaláírásán kívül személyigazo-
lást 1000 márkáig a posta nem kíván. Az

utascsekket 3 havi érvényességgel állittat-
nak ki; kiállítás díj 1 márka. (Amtsblatt.)

(k. j.)

**A telefonkezelők szolgálati idejének
meghosszabbítását** tervezi az angol igazga-
tás. Az angol postaigazgatás nőkel még
a távbeszélőnél sem tartat éjjeli szolgál-
tát. E célra férfimunkaerőket alkalmaz,
akikből külön éjjeli csoportot szervez, mely
csoportok tagjai csak éjjel tartanak szolgál-
tát. Most azután — takarékosági
okokból — az angol távbeszélő-igazgatás
azt tervezi, hogy a nőket naponként ren-
desen 23 (este 11 óra) óráig tartja szolgál-
latban, holott eddig a nők csak 22 (este
10) óráig teljesítettek szolgálatot, a tele-
fonnál is. A meglévő női alkalmazottak kö-
zül a meghosszabbított szolgálat csak
azokra kötelező, akik erre önként vállal-
koznak; az új női alkalmazottakat azon-
ban már csak ezzel a feltétellel veszik fel
a távbeszélőszolgálathoz. A szolgálatkiter-
jesztéssel kapcsolatban férfimunkaerőket
elbocsátani nem szabad. (Postnachrichten)

(k. j.)

**Rádiókészülékek vámkezelése a külön-
böző országokban.** A nyári idényben igen
sokszor fordul elő, hogy az idegen orszá-
gokban utazgató közönség kedvenc rádió-
vevőkészülékét — melynek kezelését már
jól ismeri, — nagyon szívesen magával
vinné az útra, ha ismerné azokat a szabá-
lyokat, amelyek szerint az egyes országok
a határon belépő, saját használatra szánt
rádióvevőkészülékeket vámszempontból ke-
zeli. Itt közöljük néhány ország vámkeze-
lésének idevonatkozó szabályát:

Magyarországon ezidőszert a külföldi
utas a személyes használatra szánt, hasz-
nált rádió-vevőkészülékét úti-ingóságként
vámmentesen hozhatja be a határon. A
külföldi vendég azonban itteni lakóhelyére
illetékes magyar postahivatalnál rádióenge-
délyt is köteles váltani.

Ausztriába vámmentesen lehet szemé-
lyes használatra szánt rádióvevőkészülék
úti podgyásként bevinni, ha az ott tar-
tózódás nem terjed három hónapnál hasz-
szabb időre. Ha a vámtisztviselőnek a ké-
szülék célját illetőleg kételeyi lennének,
a készülék minden kilogrammja után 1
aranykorona biztosíték letételét kívánhat-
ja, mely biztosítékot az utas az ország el-
hagyása esetén visszakapja. Az utas szemé-
lyi viszonyait illetően bevállásra van
kötelezve. Ezenkívül 1 schillingért rádió-
engedélyt és további 20 groschen lefize-
tése ellenében legalább 3 hónapi haszná-
lati engedélyt kell váltania.

Németországban a külföldiek záros ha-
táridőre engedélyt és vámmentességet
kaphatnak személyes szükségletüket meg

nem haladó rádióvevőkészülék bevitelére és üzemben tartására.

Svájcban a külföldi utas a határátlépésnél rádiókészülékje után 20 frank biztosítékot köteles letenni, ha svájci pontos címét előre meg tudja adni. E nélkül a biztosíték összege 50 frank. Ha azután a berni főpostaigazgatóságtól a rádiókészülék használatához szükséges engedélyt beszerezte az utas, annak felmutatása és az engedélyezési és használati díjak levonása után fennmaradó összeget a külföldi utas visszakapja. Használati díj fejében havi 2 fr. 50 ct.-ot a külföldi is köteles megfizetni. Az engedély előzetes megszerzése esetén biztosíték lefizetésétől eltekintenek a határon. Idevonatkozó írásbeli kérelmek a berni főpostaigazgatósághoz intézendők és abban is többek között a pontos svájci címét és a beutazás pontos napját meg kell adni. Ezenkívül az utas a készülék kilója után 60 ct. vámdíjat is köteles fizetni. Ezt a vámdíjat azonban, ha a határt a beutazás helyén hagyja el az utas, visszautazáskor visszatérítik. Beköltözés esetén, előzetesen kért engedély fenntartása után vámdíjat fizetni nem kell. Vámtisztviselők a határon belépő gépkocsikat is kötelesek ellenőrizni abból a szempontból, hogy vajjon azok nincsenek-e rádióval felszerelve.

Belgium és Luxemburg közös vámterületén utazó, podgyásként bevitt rádióvevőkészülék kilogrammja után 12 frankot és ezenkívül az érték 2%-át köteles vámtételként téríteni. Ez illetéket visszautazás esetén csak a belépőállomásra fizeti vissza. Ezenkívül az utas köteles valamely táviróhivatalnál engedélyt váltani és a használati díjat lefizetni.

Bulgáriába csak bizonyos hullámhosszakra beállítható rádióvevőkészülékek bevitelére van megengedve. A kilónként szedett 3 léva behozatali vámtételt az ország elhagyása esetén visszatérítik. Az utas engedélykíratot köteles váltani, használati díjat fizetni; e díjak a belföldiekre megállapított díjakkal azonosak.

Csehszlovákiába utasodgyásként belépő rádiókészülék kilogrammja után 60 korona vámot kell előlegezni. Ez illeték visszautazáskor visszajár. Az utas csak útlel felmutatása és külföldi pontos címének bemondása esetén viheti tovább vevőkészülékét. Engedélyváltás itt is kötelező.

Jugoszláviában letelepedett külföldiek útipodgyásként nem vihetnek be, még személyes használatra szánt rádióvevőkészüléket sem. Külföldi utas azonban, ha a vámközvetlen személyes használatra szánt vevőkészülékét előre bejelenti és felmutatja, vámitilletéket nem fizet. Célszerű be-

lépéskor a rádióvevőkészülék felmutatását az útlevelén feljegyeztetni. Ha a visszatéréskor a behozott készüléket nem tudnók felmutatni, a vámdíjat utólag meg kell fizetni.

Lengyelországban az útipodgyásként szállított rádióvevőkészülék is vám alá esik. Maga a készülék 20.24 zloti, a csövek 86 zloti, hangosbeszélők 13.76 zloti vámot fizetnek kilogrammonként. Ezt az illetéket visszautazásnál sem fizetik vissza.

Svédország a határon áthozott rádióért az érték 10%-át szedi biztosítékként, melyet visszatérésnél visszafizet.

Oroszország a személyes használatra szánt és útipodgyásként bevitt rádiókészüléket vámtétellel nem terheli.

Norvégiában az utas készüléke szintén vámmentes, ha írásban kijelenti, hogy az országban csak rövid időt tart és a készüléket csak személyes használatra tartja. Ellenkező esetben az érték 15%-át kell vámként lefizetni. Ez az összeg is visszajár az ország területének elhagyásakor. Autókra szerelt rádiókészülékek után három havi tartózkodás esetén vámot fizetni nem kell.

Hollandia rövid tartózkodás esetén a kézi podgyásként behozott rádió után vámdíj fizetését nem kívánja. Kétség esetén a készülék értékének 8%-át köteles az utas biztosítékként letenni a beutazásnál. A biztosíték visszautazásnál visszajár.

Itália a bevitt rádió után kilónként 1.68 lírát szed, amely illetéket azonban visszautazásnál visszatéríti. Ezenkívül a készülék értékének 2%-át kell vámdíjként fizetni. Ezt az értékvámot visszautazáskor sem térítik vissza.

Dániában az utas rádiója vámmenteséget élvez, ha a vámtiszt meggyőződik arról, hogy a készülék az utas egyéni szükségét lesz hivatva fedezni. Ellenkező esetben az érték 7.5%-át kell vámként fizetni. Ez az összeg is visszajár, ha az utas elhagyja Dániát.

Spanyolországban az utasok előre kötelesek rádióengedélyről gondoskodni. Ez esetben határátlépésnél a rádiókészülék kilogrammja után 2.88 pesetát kell fizetni, mely összeget az ország elhagyása esetén sem fizetnek vissza.

Franciaországban a bevitelkor a rádiókészülék értékének 22%-át kell vámtételként fizetni. Ha a készülék 700, a hangosbeszélő 200 franknál értékesebb, akkor ezenkívül még az érték 6%-át kell fényüzési adó fejében fizetni.

Angliában a vámtisztviselőnek jelentett és felmutatott rádiókészüléknek kézi podgyásként való bevitelére vámmentes. Új készülékeknél mégis biztosítékot kell visz-

szahagyni. Ennek nagyságát a beléptető vámhivatal szabja meg. Ez az összeg visszajár, ha az utas 6 hónap alatt Angliát ismét elhagyja.

Görögországban csak a kísérlet és a tanulási célokra szolgáló készülék bevitele vámmentes. Egyéb útipodgyázként szállított rádióvevőkészüléknél a visszautazásnál visszajáró vámtétel fizetendő, mely a készülék értékének 20%-a. Rádióengedély utólag beszerzendő.

Esztország az utazókkal a teljes vámtételt megfizetteti. Ha azonban az utas az országot 6 hónapon belül bárhol elhagyja, a befizetett és nyugtázott összeg 75%-át visszatérítik.

Finnországba vámmentes a behozatal. A külföldinek azonban legalább 1 évre szóló engedélyt kell szerezni és az ezzel járó díjakat is meg kell fizetni.

Lettország az autókra szerelt rádiók után vámot nem szed, ha a tulajdonos a származási ország engedélykiratát felmutatja. Más utasok kézi podgyázként szállított rádiója után szintén nem szed vámot, hanem megkívánja az 1 évre szóló belföldi engedély beszerzését. (Schw. Postztg.)

(k. j.)

Mennyi idő telik el a távbeszélő felhívás és a központ jelentkezése között? Erre a kérdésre, amelyet az angol alsóházban intéztek a Generalpostmaster-hez, az interpelláló képviselő azt a választ kapta, hogy a manuális központoknál 37 másodperc, az automata központoknál azonban átlag csak 30 másodperc telik el a felhívás és a központ jelentkezése között. (Postnachrichten, 1930 : 36.)

(k. j.)

A belga táviró- és távbeszélő-üzem ohajtotta volna önállósítani a belga igazgatás a törvényhozás elé terjesztett törvényjavaslattal. A „Le Ralliement“ című szaklap közlése szerint ezt a javaslatot az ellenzék nyomására június havában visszavonták és helyette újabban csupán e két üzem pénzügyi önállóságát kimondó törvénytervezetet terjesztették a törvényhozás elé. Az új törvény az előző tervezetben felállítani ohajtott legfőbb gazdasági tanács létesítésétől már eltekint. E helyett megelégszik a „felügyelő-bizottság“, mint új gazdasági szerv felállításával. E felügyelő-bizottságot a legfőbb számszék állítja össze és a két testvérüzem számadási rendjét és mérlegeit lesz hivatva felülvizsgálni és állandóan ellenőrizni. (Postnachrichten, 1930 : 36.)

(k. j.)

A francia posta csomagokat tudvalevően nem szállít. Ebben megegyezik a spanyol posta hasonló berendezkedésével. E két európai postaigazgatás a postacsomagok szállítását teljesen átengedi a vasutak-

nak. Abból az alkalomból most már, hogy a francia postaminiszter és a közmunkák minisztere között — aki alá a vasutak igazgatása is tartozik — további 25 évre szóló újabb megállapodás jött létre a postacsomagok szállítására, a francia postakalkalmazottak egyesületei emlékirattal fordultak miniszterükhöz, amelyben kérték, hogy a csomagok szállítását a francia posta ne engedje át tovább a vasutnak, hanem az igazgatás egész területén vegye azt fel rendes üzletgái közé úgy, mint azt kényszerűségből a németektől elvette. Elszász-Lotharingiában már ma is megtette. Az emlékirat rámutat a mai rendszer hátrányaira. Nevezetesen a vasut általában lassan és tökéletlenül látja el a csomagszállító szolgáltatást, s emellett a közutak mentén fekvő postahelyek érdekltségét annak áldásaiból kirekeszti; a vasúti díj-szabás drága, mert míg a postai díjtételek drágulási arányszáma az 1914. évi díjszabással szemben alig érik el az 5-öt, addig a vasúti díjszabás drágulási arányszáma az egész vonalon 7 fölött van. (Postnachrichten, 1930 : 36.)

(k. j.)

Az Amerikai Egyesült-Államokban ez év júniusában a posta forgalmát és üzemi eredményeit közelről érintő javaslat emelkedett törvényerőre. Az új törvény az Egyesült-Államok postájának üzempolitikai irányelveit fektette új alapokra.

Tudvalévő, hogy az Egyesült-Államok postája állandóan hatalmas költségvetési hiánnyal küzd. (Ez a ráfizetés az 1928. évi jelentés szerint 33.3 millió dollár volt.) Mikor a jelenlegi Postmaster General, Walter J. Brown, elfogalta hivatalát, éppen a posta költségvetési hiányának megszüntetését tűzte ki legközelebbi feladatai egyikeként.

Az amerikai posta ráfizetésének egyik komoly oka a portómentes küldemények darabszámának európai fogalmat meghaladó méretű emelkedése s általában a kedvezményes rendszer túltengése. Az új törvény egyik igen lényeges rendelkezése az, hogy évről-évre megállapítani és jóváírni rendeli ezeket az eddig ingyenes szolgáltatások mértékét és értékét.

A törvény rendelkezései szerint a Generalpostmaster minden költségvetési év végéig jelenteni köteles az államtitkárnak és a legfelsőbb számvevőszéknek a következő adatokat:

1. Mennyi lett volna a posta bevétele ama közönséges és ajánlott postaküldemények után, melyeket az állami hatóságok és hivatalok (postai szervek kivételével) a fennálló portómentesség alapján viteldíjmentesen adtak postára?

2. Mennyi bevételtől esett el a posta-

igazgatás azon a címen, hogy a törvényhozó testület tagjai és más kedvezményezettek levelezésüket, sőt nyomtatványküldeményeiket is viteldíjmentesen adják postára?

3. Mennyi lett volna a posta bevétele, ha az egyes közigazgatási kerületek határain belül ma portómentesen küldhető nyomtatványokért feladók a rendes díj-szabásszerű díjat megfizették volna?

4. Mennyi bevételi többlettől esett el az amerikai posta amiatt, hogy a vakok postaküldeményeit belföldi forgalomban teljesen ingyen szállítja?

5. A vallásos, oktató, tudományos, jótékonyági, mezőgazdasági, szakszervezeti, stb. célokat szolgáló sajtótermékeit az amerikai posta kedvezményes díjakkal fogadja el szállításra. Az ilyenformán elmaradó bevételi díjkülönbözet nagyságát év végén szintén jelenteni kell.

6. Jelenteni kell a légi postaszolgálat fenntartásánál jelentkező ráfizetés összegszerű nagyságát, és végül

7. annak a díjkülönbözetnek összegét, amely előáll abból a rendelkezésből kifolyólag, hogy az Amerikai Egyesült-Államok postaigazgatása a tengertúlra szóló postaanyag szállítását nem idegen nemzetek, hanem a drágább tarifával dolgozó honi vállalatok hajóival bonyolítja le. (Railway Post Office, július.) (k. j.)

A svájci posta jelentése 1929. évről. A postaforgalom emelkedése 1929. évben is tartott. Jellemző az évi jelentésnek az az adata, mely szerint, noha Svájc lakossága az 1922—1929. években csak 3%-kal szaporodott, addig a levélpostai küldemények darabszáma ugyanez idő alatt 40%-kal emelkedett. Bizonyítéka ez annak a ténynek, hogy a lakosság számának emelkedése nem mindig tart lépést a postaforgalom emelkedésével, mert ez utóbbinak fejlődése a közgazdaságilag előhaladott és bizonyos magasabb kultúréletet élő államokban lényegesen gyorsabb. Itt még azt is meg kell jegyeznünk, hogy Svájc belföldi levéldíjszabása egyike a legdrágábbaknak Európában, mert míg nálunk a 20 grammos levél belföldi díja 16 fillér, addig Svájcban ugyanezért 20 ct = 22,5 magyar fillér; Franciaországban: 50 ctms = 11,5 fillér; Csehszlovákiában 1 cseh korona = 17 fillér; Romániában 5 lei = 17,5 fillér, stb.) Az utasforgalom (gépkocsiüzemnél) szintén 17%-os emelkedést mutat az 1928. évi adatokkal szemben. A postaforgalom emelkedésének megfelelően emelkedett a postaüzem tiszta bevétele is: e címen 1929. évről 8,6 millió frankot szolgáltatott be az

állampénztárba. Az alkalmazottak száma — a forgalomemelkedés következtében — szintén némi emelkedést mutat, mert 1929-ben 311 fővel több, összesen 15.902 alkalmazott látta el a postaszolgálatot. Az elmúlt évben a svájci posta alkalmazottjai — általában az összes svájci állami alkalmazottak — járandóságait rendezték. Most a központi igazgatásnál (Bern-ben) alkalmazottak némileg jobb díjazást kapnak, mint pld. a kerületi igazgatóságoknál szolgálatot teljesítők. Tájékozássul ime a szembeállítás:

Bernben:

Főosztályvezető évi fizetése .. 15.915 fr.
Osztályvezető évi fizetése .. 11.775 fr.;
Irodaigazgató évi fizetése .. 10.620 fr.;
Felügyelő, ellenőr, stb. évi fiz. ... 10.122 fr.;

A kerületi igazgatóságoknál:

Kerületi igazgató évi fizetése .. 14.360 fr.
Hivatalvezető évi fizetése .. 10.247 fr.
Titkár, felügyelő évi fizetése .. 8.311 fr.
Előadó évi fizetése .. 7.702 fr.

A személyzet szakképzése terén lényeges újítás volt az a próbálkozás, melynek folyamán Winterthurban az újonnan felvett gyakornokok részére előkészítő tanfolyamot rendeztek be. E kísérlet olyan jó gyakorlati eredményekkel járt, hogy a svájci igazgatás elhatározta, hogy a jövőben felveendő új postaal alkalmazottak központi előkészítő oktatását állandósítja. Elégtétellel állapítja meg az évi jelentés, hogy az igazgatás által fenntartott szaklapnak, a nálunk is kedvelt és sokat olvasott, három nyelven megjelenő „Postzeit-schrift“-nak 4500 előfizetője van.

Érdekes az az energia, mellyel a svájci posta gépjárművekkel ellátott személyforgalmát s ezen keresztül jövedelmét emelni törekszik. Így kitűnik az évi jelentésből, hogy az alpesi utasforgalom emelése érdekében 100.000 drb 24 oldalas röpiratot, 20.000 drb alpesi menetrendet a rendes postavonalakról, és 41.000 drbot a külön, alkalmi menetekről jelentetett meg. A német és osztrák postaigazgatással közös autóvonalakról ez igazgatóságokkal közösen adták ki a forgalomszerző röpiratok tízezreit. Ezenkívül a berni központi igazgatás egyik tisztviselőjét a svájci szövetségi vasutakkal közös költségen elküldötték Hollandiába, aki ott igen látogatott propaganda-előadásorozatokat tartott mozgóképsorozatok bemutatása kíséretében, a svájci Alpeselek szépségeiről.

A táviróforgalom fokozatosan csökkent, a távbeszélő emelkedett. A távbeszélő-előfizetők száma (200.033) az utolsó 10 év alatt megkétszereződött. A távbeszélőüzem tiszta nyeresége: 2,5 millió frank volt.

A táviró- és távbeszélőüzemnél alkalmazott munkaerők száma (kezelésnél külön választva a postától) 5.141, tehát 194 munkaerővel volt több, mint 1928-ban. A távbeszélőhálózat automatizálása előfizetőnként 17 frank önköltség megtakarítást jelentett ugyan, de a távbeszélőüzem gazdaságossága — az évi jelentés szerint — még mindig nem megfelelő. Különös figyelemmel fordult a táviró-távbeszélő igazgatás a szállodai távbeszélőberendezések tökéletesítésének kérdése felé. Az idegenforgalom lehető emelése céljából arra törekedtek, hogy a szállodai vendégek szobáit saját telefontal szereljék fel. Sikerült is a kérdés igen egyszerű s amellet olcsó megoldását megtalálni úgy, hogy 1930 nyarára már ez új távbeszélőberendezésekkel szerelik fel az alpesi szállodákat. (V. B. W. 1930: 19.) (k. j.)

Vatikánváros postai berendezkedéseiről. Az a körülmény, hogy a 44 hektár területtel rendelkező Vatikánváros, mint a világ területre legkisebb önálló állama, Róma város szívében fekszik és területre az olasz államon kívül semmiféle más külföldi állammal nem érintkezik, egészen sajtószerű közlekedési berendezkedéseket tett szükségessé.

Az olasz állam szerződésben vállalta a többek között az új állam táviró-, távbeszélő-, szikratáviró-, rádió- és közvetlen postai összeköttetéseinek megteremtését és pedig az egyezmény életbelépésétől számított egy éven belül. Postai szempontból is teljes függetlenséget élvez tehát Vatikánváros. Ennek megfelelően képviselője már 1929 június 21-étől kezdve részt is vett az éppen Londonban ülésző nemzetközi postakongresszuson, amelynek határozmányait, mint egyik szerződő fél, alá is írta és a berni nemzetközi iroda költségeihez, mint 7. osztályba sorozott tagállam, már szintén hozzájárul.

Vatikánváros postája közvetlenül a Vatikánváros kormányzójának van alárendelve. A kormányzó a postaszolgálat felletti közvetlen felügyeletet Vatikánváros forgalmi igazgatóságára bízta. Emellett, mint igen magas cím, feléledt a „pápai posták vezérigazgatója” cím is, melyet ezidőszent Massimo herceg, Róma legrégibb nemes urainak egyike viseli, aki Maximus Fabius konszulg viszi fel családfáját és akinek családjából már eddig 2 szenté avatott egyházfjedelem került ki.

Az önálló postaszolgálat 1929 augusztus 1-én kezdődött. Az indított és érkező zárlatokat az olasz posta közvetíti. Ezzel Róma két postahivatala van megbízva, (Róma Ferrovia és Róma Arrivi e Distribuzione). Vatikán város postája nemcsak

a szűkebb értelemben vett új egyházi állam összefüggő területén, hanem Róma mindama palotáiban és területrészein is fejthet és fejt is ki postai tevékenységet, amely területeken pápai hivatalok működnek és éppen ezért exterritoriális jogot élveznek. E helyekről a lepecsételt zárlatokat a vatikáni posta alkalmazottai gyűjtik egybe és hordják ki. Ezekben a zárlatokban azonban sem az olasz, sem más külföldi postaigazgatás területére szóló magánküldeményt elhelyezni nem szabad, csupán hivatalos küldeményeket, avagy olyan magánlevelezést, mely a Vatikánváros területéhez tartozó egyéneknek kell.

A vatikáni hivatalos helyek igen kiterjedt levelezést folytatnak; emellett a hivatalos lap az „Osservatore Romano” példányainak szállítása, továbbá a pápához zárandoklók ezreinek levelezése elég dolgot adnak a pápai postának. A posta 1930. január 1. óta már az utalványforgalmat is felvette úgy, hogy csaknem minden postaküldeményfajt kezel. A közönséges levelezést lehet a levélgyűjtőszekrénybe is elhelyezni, minden más postai küldeményt a felvevő tisztviselő kezeihez kell feladni. A Vatikánváros postája ezidőszent 13 féle postai bélyeget árusít. Ezek felírása: „Poste Vaticane” és az évszám, 1929, római számokkal jelezve; a 80 centimos, 1.25, 2, 2.50 és 5 lirás bélyegeken a jelenlegi Szent Atya, XI. Pius képmása; az 5, 10, 20, 25, 30, 50 és 75 centimos bélyegeken pedig a pápai tiara és az apostoli kulcsok láthatók, tehát külsőleg azonosak az utolsó pápai állam postabélyegeinek rajzával. Van még 2-féle sürgős bélyeg 2 és 2.50 lira értékben, „Espresso” felírással. A vatikáni posta megnyitásának napján 86.4 millió lira értékű bélyeg került eladásra.

A Szent-Szék jegyével ellátott indított és a Szent-Szék címére érkező postaküldemények és zárlatok olasz területen teljes viteldíjmentességet élveznek továbbra is. Egyébként a Vatikánváros területén feladott magánpostaküldemények díjazása aszerint változik, amint e küldemények a pápai állam területére, az olasz posta, avagy más külföldi posta területére szólnak. Az ajánlási díj egységes: 1.25 lira; elveszett ajánlott levélért 25 lira kártérítést fizet a Vatikánváros postája. Postaküldeményeket, amelyeket Vatikánváros postája valamely okból nem tudott kézbesíteni, a felek iránti előzékenységből, a beérkezést követő első 14 nap után még 30 napig őriz. E határidő leteltével azokat a közönséges leveleket, melyeknek a feladó címe fel van jegyezve, visszaküldik. Az ismeretlen feladók leveleit még további 2 hónapig őrzik és csak azután bontják fel. A kézbesít-

hetlen ajánlott és értéküldeményekkel ugyanez az eljárás, azzal a különbséggel, hogy azokat feladásukat követő 2 évig őrzik. Az érkezett postautalványokat a postahivatalban fizetik ki.

Vatikánváros csomagforgalmát Roma Pacchi Ferrovia olasz postahivatal bonyolítja le. A feladott csomagokat szállítólevéllel együtt idejuttatják és itt veszi át a vatikáni postaalkalmazott a Vatikánváros területén lakó címzetteknek érkezett csomagokat is.

A közönséges és ajánlott levelek, értéküldemények kézbesítése díjmentesen történik. Naponként háromszor, ünnepnapon egyszer kézbesítenek. Vatikánváros előreláthatóan a légiposta előnyeit is ki akarja használni, mert tervbe van véve önálló repülőter létesítése is.

Vatikánváros táviróját 1929. június 7-én Gasparri bíborosnak XI. Pius nevében III. Viktor Emanuel olasz királyhoz intézett távirata nyitotta meg. A tulajdonképpeni önálló táviró- és távbeszélőszolgáltatnak kifelé való felvétele azonban csak 1929. november 25-én történt meg, amikor is megnyílt a vatikáni önálló táviróhivatal, mely a közönség részére reggel 6 órától este 21 óráig tart folytonos szolgálatot. A vatikáni hivatalos körök részére a szolgálati idő korlátozva nincs. A táviratok az e célra ott kapható külön távirási űrlapokon adhatók fel. A pápai udvar egyes kongregációi hivatalos távirataikat távbeszélőn is bemonthatják a felvevő tisztviselőnek, de az esetleges szövegterdítésekért a feladót terheli a felelősség.

Az érkezett táviratokat a vatikáni táviróhivatal a címzett lakására kézbesíti, ha az a Vatikánváros kézbesítőkörzetében feltalálható. A kézbesítés díjmentes. A táviratokat vevénnyel kézbesítik, melyre a címzett a kézbesítés pontos időpontját nap, óra, perc szerint feljegyezheti. Ennek elmulasztása esetén késedelmes kézbesítés címén elhangzott panaszt a vatikáni táviróhivatal nem vesz figyelembe. A Szent Széknek alárendelt hivatalok és hivatalos személyek címére érkezett táviratokat, a címzettek kifejezett kívánságára távbeszélőn is bemondja a táviróhivatal. Az ilyen távbeszélőn bemondott táviratok eredetijét a címzett később elvitetheti. Minthogy pedig a vatikáni táviróhivatal csak a Vatikánváros szűkebb értelemben vett területén kézbesít, olyan személyek részére érkezett táviratokat, kiknek csak hivatali helyiségük van a Vatikánváros területén, de állandó lakásuk olasz földön található, hivatalos órák után beérkező távirataikról csak értesítőt küldenek ki a hivatali helyiségre; magát a lezárt táviratot a címzett

a hivatalban veheti, vagy vétetheti át. Átutazó személyek részére szóló táviratokat Vatikánváros táviróhivatala postán maradó táviratokként kezeli.

A belső forgalomban egy szó díja 15 centesimo, olasz táviróhivatalokkal való forgalomban 9 arany centesimo. Legkisebb díjként 10 szavas távirat díja szolgál.

Távbeszélő szempontból Vatikánvárosnak önálló távbeszélő hálózata van, melynek interurbán összeköttetéseiiről azonban a római városi interurbán távbeszélő központ gondoskodik, az olasz távbeszélő díjszabás díjtételeinek felszámítása mellett.

Vatikánváros szikratáviró összeköttetését Marconi személyes felügyelete mellett most építik. A 60 méter magas antenna a vatikáni kert legmagasabb pontján már áll. A táviró-, telefon- és rádióberendezések céljaira szükséges elektromos áram termelését szintén saját központi villanytelep létesítése útján óhajtják megoldani. E központi villanytelep építése Marconi vezetése mellett hasonlóképpen folyamatban van. (Archiv 1930:6.) (k. j.)

Zárlatsere nyílt tengeren. Kétségtelenül ritka, sőt valószínűen egyedülálló zárlatsere történt 1930. július 6-án nyílt tengeren két német—amerikai tengeri hajó, a „Georg Washington” és „America” között. E különösen ritka zárlatsere az a körülmény szolgáltatott alkalmat, hogy a Hamburgból New-York felé haladó tengeri gőzös Cherbourg, az utolsó európai kikötő elhagyása után, nyílt tengeren megállapította, hogy a hajón 5 kínai munkás rejtőzött el, mint potyautas. Kínaiaknak az Amerikai Egyesült-Államokba való bevándorlása pár év óta szigorúan tilos. A tilalom ellenére kínai utassal befutó hajóknak súlyos pénzbiztosítékot kell letenniük az amerikai kikötőben, melyet körülményes utánjárás és annak igazolása után lehet esetleg visszakérni, hogy a kínaiakat a behajózó állomásra visszavitte a hajó, térít-útjában. Erre való tekintettel a „Georg Washington” szikratáviró útján megegyezett a szintén német-amerikai hajóstársaság tulajdonába tartozó „America” hajóval, mely Amerikából Hamburg felé tartott, hogy ez a hajó visszaviszi a potyautasokat Európába. Viszonzásul a „Georg Washington” kötelezte magát az „Americán” felfedezett egy potyautasnak átvételére és New-Yorkba leendő visszazállítására.

Mikor a két hajón berendezett mozgóposták vezetői a tervezett hajótalálkozásról tudomást szereztek, nyomban elhatározták, hogy a ritka alkalmat felhasználják a nyílt tengeren zárlatsere megkísérlésére. Különösen az Európa felé tartó „Americán”-n hihetetlen levélírási kedv tört ki az

utasok között, mikor azok tudomást szerettek a két hajó találkozásáról és a tervbevett zárlatcseréről. Ez érthető volt, mert hisz ez a ritka alkalom 10 napi útmegtakarítást jelentett az utasoknak, Amerikában maradt övéiknek értesítésével. A hajó 1039 utasa és 502 főnyi személyzete a postaszák lezárásáig összesen 49 kg. levélanyagot adott fel amerikai övéik részére. Az Amerika felé tartó „George Washington” utasai már nyugodtabban fogadták a véletlen nyújtotta levelezési lehetőséget, mert az Európa felé visszamenő zárlatban mindössze 4 kg. levélanyag gyűlt össze.

A két tengeri hajóórás a nyugati hosszúság 42° és az északi szélesség 43°-a között tényleg találkozott, New-Yorktól 1447, Angliától 1569 tengeri mérföld távolságra. A zárlatcsere tehát az Atlanti-Óceánnak csaknem közepén történt.

A különben is igen nyugtalan tenger e napon különösen óvatos előkészületeket igényelt mindkét hajótól. Mikor azok egymástól 2 tengeri mérföld távolságra értek, a „Georg Washington” 1 tiszt 4 matrózból álló legénységgel felszerelt mentőcsónakot bocsátott tengerre, mely a zárlatokon kívül az öt kínai potyautast is magával vitte. Az „America” erre a csónak elé ment és sikerült annak utasait és postarakományát átvenni és a magával kicserélni a hajó oldalánál megerősített csónakról. A 3 postaszákot és 5 utast kötelek és kosarak útján vonták fel a fedélzetre. Míg az „America” e manőverezés révén mindössze 35 percet, addig a „Georg Washington” másfél órát veszített. (D. V. Z. 1930: 31.) (k. j.)

A német posta képességtudató intézetét tudvalevően átszervezte és az ezzel összefüggő ügyek intézését 1930. február hó 15-től kezdve a birodalmi postaközpont nevű központi hivatal hatáskörébe osztotta be.

E rendelkezést megelőzően a német posta már 1922 óta foglalkozott az új alkalmazottak rátermettségének vizsgálásával — 1922 júniusában pszichológiai kutatóintézetet állított fel a táviró építészeti hivatal keretében, amely azonban egyelőre csak a távbeszélő, táviró kezelési és vonalépítési munkára felvett új alkalmazottak rátermettségének vizsgálatára volt hivatva. A postaalalmazottak képességvizsgálatát a berlini főigazgatóságnál életrehívott hasonló állomás vizsgálta. E két vizsgálóbizottság 1923-ban a berlini főigazgatóság kebelében postakísérleti állomás elnevezéssel egyesítettet és oda a psychotechnikai vizsgálatokban gyakorlati járatossággal rendelkező szakembert is alkalmaztak. Ez a kísérleti állomás azután külön-külön tervet dolgozott ki a távbeszélő és a táviró kezelési,

a táviróépítési, továbbá a levél- és csomagirányító és a mozgópostaszolgálatot, nemkülönben a posta csekkhivataloknál bevezetett könyvelési gépek kezelői képességeinek felülvizsgálatára.

A kísérletek befejezése után 1924-ben a birodalmi német posta a távirómunkásoknál és növendékeknél az egész birodalomban kötelezőleg bevezette azok alkalmazását megelőző képességvizsgálatok tartását. A személyzet többi részénél tartandó ilyen képességvizsgálatok elrendelhetése céljából 1925-ben Berlinben 12 napig tartó központi tanfolyamot tartottak, amelyre minden postaigazgatóság köteles volt 1—1 arra alkalmas, magasabbrangú tisztviselőt kiküldeni, akik azután a szolgálatban kiképzést nyertek. E vezetői tanfolyam befejezése után minden igazgatósági kerület székelylén a távbeszélő kezelési szolgálati ismereteket illetően próba képességi vizsgálatot tartottak. Ezek a kísérletek nem vezettek kielégítő eredményre; ezért 1926-ban a postaminisztérium a berlini postaigazgatóság képességvizsgáló csoportjának kivételével a többi összes postaigazgatóságnál berendezve volt vizsgálóhelyek működését beszüntette és a berlini kísérleti állomás működését ismét csak a távirómunkások képességeinek vizsgálatára korlátozta. Nem volt szükség a képességvizsgálatnak tágabb keretek között való rendszeresítésére, mert a mechanizálások és racionalizálási törekvések következtében új alkalmazottak felvétele úgyszólván az egész kezelési szolgálatban szünetelt. A meglevő személyzetnek utólagos képességvizsgálatokkal való megterhelése pedig nem mutatkozott célszerűnek.

A távirómunkások közül vizsgára jelentkezett 1925 óta 17.601 jelölt; ezekből 4751 jelöltet a képességvizsgálat eredménye alapján visszautasítottak. A szolgálatba felvett munkásoknak csak 0,2, a növendékeknek 0,3 százalék bizonyult több alkalmatlannak, de ezeket is inkább jellemhibák miatt kellett utóbb a szolgálatból elbocsátani; a jellem vizsgálatára pedig a psychotechnikai vizsgálat ki nem terjedt.

E vizsgálati tevékenység átszervezése több szempontból nagyfontosságú. Mindezekelőtt a központosítás csökkentette a képességvizsgálók számát s ezzel nagyobb a biztosíték arra, hogy e fontos tevékenységet az előírások által megkívánt szigorral, azonos feltételek mellett és nagyobb eredménnyel látják el az arra gondosan képzett és kiválasztott vizsgálok. A vizsgálatok száma az új berendezkedés után 17-re szállott alá. A központ berendezése révén a rendelkező, szabályalkotó postaminisztérium és a kerületi igazgatóságok

végrehajtó tevékenysége között állandó kapcsolat létesült, mely az eljárások egyöntetűségét s amellet a képességvizsgálatok módszerének tudományos és gyakorlati továbbfejlesztési lehetőségét is biztosítja.

A központi szerveknek joga van esetleg központi kiküldöttek útján a képességvizsgálatokat esetről-esetre ellenőrizni; gondoskodik a képességvizsgálók kiképzéséről és azok tevékenységnek állandó ellenőrzéséről. Ebből a célból időnkint a Reichspostzentrále-ban tanfolyamokat rendez. Az első ilyen tanfolyam, melyen egyetemi tanárok is adnak elő, előreláthatóan összel lesz; gondoskodik a képességvizsgálatok eredményeinek gyűjtéséről, a gyűjtött anyag rendezéséről, feldolgozásáról, hogy ezzel a képességvizsgálat terén a haladást biztosítsa; ellenőrzi az eredmények felülvizsgálását; végül előzetes próbalkozások útján összeállítja a képességvizsgálatok kérdés-anyagát és gyakorlati példatárát és a berlini, potsdami, stettini, köslini és a frankfurti (a/M) főigazgatósági kerületekben állandóan maga a központi szerv saját embereivel végezteti a képességvizsgálatokat, hogy emberei a tudományos készség mellett a gyakorlati tudásukat és képességüket is fejleszthesék s hogy ne veszítsék el a kapcsolatot a gyakorlati élettel. (V. B. W. 1930 : 23.)

(k. j.)

Uj pápai bélyegek. A Vatikánváros postaigazgatás által tervbevevtt végleges postabélyegek hír szerint legközelebb tényleg kibocsátásra kerülnek. Ezek közül néhány újból a jelenleg uralkodó pápát, XI. Piust fogják ábrázolni, mások pedig Vatikánváros nevezetesebb középületeinek rajzát tüntetik fel. (Schweiz. Postztg. 1930 : 32.)

(k. j.)

A pánamerikai postaegyesület legközelebbi kongresszusát Madridban tartja. Az érdekeltek, spanyol nyelven beszélő államok nevében a Madridban megjelenő spanyol hivatalos lap közli a pánamerikai postaegyesület 3. kongresszusának meghívóját, mely a tagállamokat 1931. május havára hívja össze Madridba. A résztvevő államok egyébként külképviseletük útján hivatalosan is meghívót kapnak erre a kongresszusra. (Schweiz. Postztg. 1930 : 32.)

(k. j.)

Takarékossági rendszabályok a birodalmi német postánál. Tudvalévő, hogy Németország közgazdasági élete az utóbbi másfél év óta szintén erős válsággal küzd. Ezt a gazdasági válságot a német pénzügyi kormány többek között különböző takarékosági rendelkezésekkel is megkísérelti ellensúlyozni. Így többek között a

postaintézet, illetőleg a német törvényhozás kötelezően kimondotta, hogy a postaminisztérium Münchenbe kiküldönített VI. szakosztályát legkésőbb 1931. március 31-ével meg kell szüntetni. Ezenkívül valamennyi minisztériumban, tehát a postaminisztériumban is, az előadók, berendeltek, sőt a segédzemélyzet jelenlegi létszámát — ugyancsak 1931. május 31-ig — külön-külön 10 százalékkal kell leszállítani. Végül 1935 március 31-ig 10 kerületi postafőigazgatóságot, 10 táviróanyagszertárt és ugyanannyi táviró építési osztályt meg kell szüntetni. (Schweiz. Postztg. 1930 : 32.)

(k. j.)

A posta jövedelemszerző törekvéseit a svájci sajtó erős kritikával illette. A politikai napilapok többek között kiemelik, hogy eddig a svájci posta nemcsak, hogy tiszta jövedelmet fejmutatni nem tudott, hanem évről-évre felmerült hiányait az állampénztár volt kénytelen viselni. Az utolsó költségvetési évben azonban tiszta jövedelem címén a svájci postaigazgatóság 8 millió frankot szállított be az állampénztárba. Ez a hatalmas bevétel felesleg sokaknak a polgárság egyoldalú megterheléseként tűnik fel és éppen ezért a postai díjak leszállítását követelték.

E követeléssel szemben a svájci kormány felhivatalosan a következőket állapítja meg: Tarifaleszállítás esetén a posta üzemi feleslege kétségtelenül megszűnnék és az államkincstár 8 millió frank bevételtől esnék el. Ezzel szemben senki a díj-szabás leszállításából érezhető előnyt nem élvezne. A belföldi postadíjak emelésének terhe ugyanis több millió feladó között oszlik meg. A magánfeladó tulajdonképpen alig veszi észre, hogy belföldi leveleire 20, avagy csak 15 centimos postabélyeget ragaszt fel. Sőt még az egyes üzletemberekre sem jelentene észrevehető könnyebbedést a levéldíj-szabásnak 25 százalékos mérséklése, mert a postadíjakat az üzletember úgysis átháríthatja a vásárlókra s így a termelés drágításáról, sőt a fogyasztás észrevehető drágításáról sem lehet szó.

A svájci posta és az ottani szövetségi vasutak között erős a feszültség. A posta üzemi hozadékát sokan a vasút 2.3 milliárdot kitevő adosságának törlesztésére óhajtják elsősorban felhasználni. Minthogy pedig a vasút azt állítja, hogy az üzemi ráfizetés éppen a posta díjmentes szállításából állott elő, a vasút évi 5 milliót kívánt a postaszállításokért. ellenszolgáltatásként. Ez természetesen a posta üzemi feleslegének felemésztését jelentené.

De egyébként is az állami üzemek helyzete a közönséggel szemben igen nehéz.

Költségvetési hiány esetén mindenki azt követeli, hogy az üzemek tartsák el önmagukat. Ha pedig jövedelmet hozóan gazdálkodnak, az adózó polgárok kizsákmányolását emlegetik. Magasabb államgazdasági szempontok tehát Svájcban is a mai belföldi postadíj szabás fentartását követelik s ezért a svájci posta nem is gondolhat a díjak mérséklésére, mert az állam csak ráfizetne, a közönség pedig mit sem nyerne általa. (Schw. Postztg. 1930 : 32.)

(k. j.)

A német mozgóposta őskorából. Amikor 1838 körül az első vasutak, mint nyilvános közlekedő eszközök kezdtek divatba jönni, a német posta nyomban észrevette, hogy hatalmas versenytársa akadt, amely személy- és áruszállítási egyeduralmát előbb-utóbb veszélyeztetni fogja. A várható jövedelemcsökkenés ellen a kezdetben többnyire magánvállalkozásként jelentkező vasúttársaságokkal szemben igyekezett is a posta érdekeit védeni azzal, hogy a postaszállítást köteleességévé tette a vasútnak és mindenképpen rajta volt, hogy mennél több szállítási kedvezményt biztosítson maga számára. A posta díjmentes szállításának kötelezettsége 1924-ig terhelte a német vasutakat. Ekkor azután a német államasutaknak idegen ellenőrzés alá vételével kapcsolatban a postának teljesített szolgálatait is meg kellett fizetnie. Legutóbb 1928-ban egyeztek meg a díjazásban, amikor is a posta saját kocsijainak szállításáért kocsikilométerenként 14 pfenniget, míg a vasút által rendelkezésre bocsátott kocsik után 17 pfenniget fizet.

Kezdetben a vasút a közúti postakocsikat a feldolgozott és bizonyos állomásokra szóló anyaggal együtt éppen úgy szállította, mint ma a bűtorszállító kocsikat. Tehát mozgópostakocsik hiányában a régi, lovakkal vont postakocsikat tették felvasúti nyitott vagonokba és szállították állomásról-állomásra. Később kezdtek külön e célra szerkesztett mozgópostakocsikat szerepeltetni, amely kocsikban azután rövidesen megjelent az útközben dolgozó mozgópostás is. Ma már a mozgópostaszolgálatot teljesítő német postaszemélyzet a 10.000 főt meghaladja s ezek naponként kereken 14.000 vasúti menetben, 3500 mozgópostakocsiban és 2200 vasúti kocsiban tesznek szolgálatot. (D. P. 1930: 32.) (k. j.)

A táviró jövője. Lapunk 1930. márciusi füzetében megemlékeztünk arról a tényről, hogy az angol posta külön bizottságokat küldött ki a táviróforgalom esőknés-okainak kikutatása és lehető megszüntetése céljából. E bizottság munkálataival kapcsolatban a londoni „Telegr. and Te-

lephone Journal” a táviró üzletág jövőjével foglalkoztak. Eszerint azok az intézkedések, melyeket a táviróforgalom emelése érdekében ma, a mai viszonyok figyelembevételével tesznek, eredményteleneké válnak a forgalom további visszafejlődése esetén, hacsak újabb intézkedések nem számolnak a változott helyzettel és a további csökkenést valószínűsítő forgalmi adatokkal. A táviróforgalom pedig Európa minden államában visszaesőben van. Az intézkedéseknek tehát ezzel a ténnyel számolniok kell.

A táviróforgalom visszaesésének közvetlen oka mindenekelőtt a távbeszélőforgalom állandó emelkedésében látható. Emelkednek a távbeszélő előfizetők száma; a távkábelek fektetésével javul a távolsági beszélgetések érthetősége; olcsóbb lesz a díj szabás távolsági viszonylatban is; megszűnik a távolság jelentősége, tehát a táviró helyett mindinkább a távbeszélő használata lép előtérbe.

Ma táviratot rendszerint csak azok váltanak, kik távbeszélő összeköttetés hiányában, gyors híradást óhajtának küldeni; avagy ha a gyors híradás természete megköveteli az írásbeli formát, akár a szöveg könnyen félreérthetősége miatt (telefonban a számok ferdítése könnyű), avagy mert a híradás írásbeli elismerése, nyugtázása kívánatos. Azok a bankok, világcégek, kiknek üzleti érdekeik a táviró használatát a távbeszélőn kívül is kívánatosá teszik, ma már közvetlen, saját üzemben tartott táviróvonalakkal bonyolítják le azt a forgalmat is és az állami táviróra mindig kevesebb szükségük lesz. Egyébként is a technika tökéletesedésével előbb-utóbb általánosan elterjednek azok a készülékek, melyek itt-ott már ma is használatban vannak, amelyek a távbeszélő készülék mellé kapcsolva, minden hangot felvesznek az e célra szolgáló hengerre és így az elhangzott beszéd bármikor újból ismételhető és bizonyítékként felhasználható.

Nagyobb távolságoknál ma még talán a táviró alkalmazásának van bizonyos előnye a távbeszélő felett. De a távbeszélő technika fejlődésével, a távbeszélő előreláthatóan kiszorítja a távirót.

Jövőre tehát a távirónak nem marad más alkalmazási lehetősége, mint olyan híreknek nagy távolságra való közlése, hol válasza a feladó nem számít: szobarendések, üdvözlő-, részvét-táviratok stb. Ez azonban számbavehető forgalmat nem jelent.

Roszbabb lesz a táviró helyzete a modern posta szállítási eszközeinek tökéletesedésével, a repülőgépek és léghajók a térhódításával, amely szállítási módok le-

hetővé teszik a nagyobb terjedelmű írásbeli közleményeknek nagyobb távolságokra is a gyors és a távirónál aránylag jóval olcsóbb szállítását. Ebből láthatóan a táviró olyan halódó üzletág, amelynek életreteltesével számolni egyelőre alig lehet. (Bl. P. u. T. 1930:15.) (k. j.)

A kiscsomagok kézbesítésénél szedhető kézbesítési díjak. Az 1930. július hó 1-ével életbelépett londoni egyezmény tudvalevően külön küldeményfajt is rendszeresített, melynek magyar neve: kiscsomag. A nemzetközi postaegyezmény megengedi, hogy az 1 kg. súlyhatárig feladható ez új küldeményfaj darabjainak házhokézbesítésénél a rendeltetési országok potsaigazgatásai 25 arany centimes-ot meg nem haladó kézbesítési díjat is szedhessenek.

A magyar posta szintén élt ezzel a lehetőséggel és elrendelte, hogy a külföldről érkező kiscsomagok (Päckchen, petit paquet) kézbesítésénél Budapesten darabonként 20, vidéken 15 fillér kézbesítési díjat szedhessenek a rendeltetési hivatalok. A magyar postán kívül több más igazgatás is szed kézbesítési díjat az odaérkezett kiscsomagok kézbesítésénél. Így pld. Brazília 500 reist, Dánia 2 oerét, Észtország 20 sent-et, Indochina 12 piaster centimes-ot, Hollandindia 12 és fél centet, Románia 10 leit, Siam 10 sitangot, Csehszlovákia 1 csehkoronát, Törökország 10 kuras-t, az Amerikai Egyesült-Államok 5 centet szednek darabonként a címzettek-től. Perzsia a kiscsomagoknak a határtól a rendeltetési helyig való szállításáért pótdíjat szed. (Postfachblatt 1930:13.)

(k. j.)

A Rajna-vidéknek francia megszállás alól történt végleges felszabadulását a német posta azzal tette emlékeztetéssé, hogy a 8 és 15 pfennig postabélyegeit, azok alsó részére, két sorban olvasható fekete felülnyomással látta el: „30. Juni 1930.“ — A felülnyomással ellátott két fajta bélyeget 1930. június hó 30-án kezdték árusítani a német postahivatalok. E bélyegekből valamennyi posahivatal külön rendelés nélkül két ízben kapott ellátmányt közvetlenül az államnyomdából. És pedig június hó közepén egy félhavi szükségletnek megfelelő és július hó folyamán egy további hónapnak megfelelő mennyiséget. Felülnyomás nélküli 8 és 15 filléres bélyeget minden postahivatal csak a felülnyomással ellátott bélyegkészletének teljes kiárusítása után szolgáltathat ki a közönségnek. Ezzel az egyszerű rendelkezéssel sok adminisztrációs intézkedés válik feleslegessé, amely nálunk a fix határidőig történő árusítás következtében ilyen alkalmi bélyegekkel kapcsolatban szokásszerűen

hárul a postai szervekre. (Amtsblatt 1930:54.) (k. j.)

Posta-, távirda-, távbeszélő-egyetemet óhajt alapítani a belga postaminiszter, „Ecole supérieure des P. T. T.“ nével. E főiskolának feladata lenne a belga posta vezetőtisztviselőinek szakirányú kiképzése. Belgiumban eddig a posta vezetőtisztviselőitől főiskolai végzettséget nem követelt meg. A tervezett szakirányú főiskolán a közigazgatási jogot, postaföldrajzot, postaszervezetet, módszertant, a hivatali igazgatást stb. adnak elő meghívott egyetemi tanárok és a posta tényleges szolgálatot teljesítő magasabb tisztviselői. A halgatóktól a 30-ik életév betöltését és szigorú felvételi vizsga letételét kívánják meg. (Postnachrichten 1930:35.) (k. j.)

Az angol posta vagyona. Az angol főpostamester, a parlamentben hozzántéztett kérdésre kijelentette, hogy az angol posta üzemanyagban, ingatlanban, épületekben és leltári tárgyakban ezidőszertint hozzávetőleg 134 millió font sterlingre tehető vagyonnal rendelkezik. (Postnachrichten 1930:35.) (k. j.)

A gépkocsivezetők és a pályaudvari tolatásnál szolgálatot teljesítők anyagi felelőssége. Tudvalevő, hogy a német posta a csupán postaszállításra használt vasúti szerelvényeket saját személyzetével és berendezésével állítja össze a jelentősebb forgalmat lebonyolító átrakodó állomásokon. E tolatószolgálat közben, valamint a posta gépkocsiüzemében okozott anyagi károk térítésének kérdését új alapokon rendezték.

Figyelemmel arra a tényre, hogy a szolgálatban foglalkoztatott postaalkalmazottak fokozottabb mértékben kerülhetnek olyan helyzetbe, amikor üzemi balesetek okozói lehetnek, a személyzet kártérítési felelősségét illetően kimondták, hogy elnézésből, felületességből eredő üzemi baleseteknél előállott károkért felelős postaalkalmazott általában az okozott kár 5 százalékat, de legkevesebb 1 és legtöbbé 50 márkát köteles téríteni. Súlyos szolgálati hanyagság, durva felületesség esetén (pl. ittasság a szolgálatban, meg nem engedett gépkocsi turák stb.) az érdekelt alkalmazottnak az okozott kár térítésénél való részeseledését az eset körülményeinek mérlegelése után felettes hatósága állapítja meg és ha súlyos mulasztásról van szó, a hibás alkalmazott a teljes kár térítésére is kötelezhető.

A térítés részletekben is történhetik. A részlet hetenkint 1, havonkint pedig 3 márkánál kevesebb nem lehet. Kisebb károsodás esetén a térítés kérdésének rendezése a hivatalok hatáskörébe tartozik. 100

márka értékhatárig csak nagyobb kincstári hivatalok, de 20 márkát meg nem haladó kártérítési ügyekben minden kincstári hivatal jogosított dönteni. Ha a kárt okozó alkalmazott kártérítési felelősségét elismeri, még a tanúk kihallgatását is mellőzni lehet, hogy az ügyet minél hamarabb befejezéshez lehessen segíteni. Az okozott kár nagyságát rövid úton szakértők meghallgatásával kell megállapítani.

Üzemi balesetek ügyeiben csak az esetben kell a kincstári hivataloknak a kerületi főigazgatósághoz jelenteni, ha hatáskörüket meghaladó összegű kártérítésről van szó, ha az érdekelt postaalkalmazott térítési kötelezettségét nem hajlandó rövid úton elismerni, végül minden súlyosabb természetű, avagy különleges esetben. (Amtsblatt 1930 : 54.) (k. j.)

Frissítőszerék a postaszemélyzet részére. A német posta újabban úgy rendelkezett, hogy rendkívüli hőség avagy hideg esetén, nehezebb körülmények között szolgáltatukat, főleg szabadban ellátó postaal-kalmazottak részére a postahivatalok frissítőszereket oszthatnak ki, amelyek beszerzési árát a posta terhére elszámolhatják. Egyelőre nyáron egynegyed liter hideg, télen ugyanennyi forró teát lehet személyenként 3—3 óránként kiszolgáltatni. Tea helyett, a helyi viszonyok mérlegelésével fekete-, avagy tejeskávét is lehet frissítőként cukorral vagy anélkül juttatni, ha a tartós hőségben avagy hidegben a személyzet munkateljesítménye veszélyeztetve látszik.

Frissítőszerék kiszolgáltatására számot tarthatnak elsősorban a pályaudvarokon rakodószolgálatot, közúti szakaszokon magzó gépkocsiknál szolgálatot teljesítők; továbbá a küldőnc és gyűjtőszolgálatban, végül a vonalépítő és vezetékzavarok elhárításával foglalkoztatott személyzet.

Rendkívülinek kell venni nyáron délelőtt 10 órakor árnyékon mért + 23 és télen ugyanakkor mért — 10 Celsius fok meleget, illetve hideget. Különösen nagy melegben (pl. árnyékban, délelőtt 10 órakor + 25 fokot meghaladó melegben) vagy nagyon erős hidegben, a kézbesítő és forgalmi szolgálatot ellátó személyzet tagjai részére is lehet frissítőkről gondoskodni.

A frissítőszereket lehetőleg a hivatalok melegítőberendezésin kell elkészíteni; ivó edényekről a személyzet köteles gondoskodni. Hasonlóképpen megengedi a miniszteri rendelet, hogy nagy nyári hőségben a hivatalok üdítő vizeket (ásvány, szódavíz stb.) saját beszerzési áron bocsássanak a személyzet rendelkezésére, esetleg egész nagy hivatalok maguk is berendezkedhetnek a személyzet részére

szükséges üdítő italok házi kezelésben történő előállítására.

A frissítőszerék kiszolgáltatásának méreteit a személyzet képviselőinek javaslata alapján a hivatalok előterjesztéseinek figyelembevételével a kerületi főigazgatóság állapítja meg. (D. P. 1930 : 25.) (k. j.)

Beszédközvetítés Angliából Japánba. A londoni flottakonferencia alkalmából, Reijiro Wakatsuki japán delegátus, a dorchesteri Marconi-állomás közvetítésével beszélt Japán lakosságához. A beszédet Japánban a szórakoztató rádió vette át és közvetítette Japán lakosságának. Az átvitel céljaira az Anglia és Japán közti táviróforgalomban használt sugárzórendszerű Marconi antennát vették igénybe. Wakatsuki beszéde után még egy félórán át gramofon zenét adtak, mely japán ének- és zenekari számokból volt összeválogatva. Az átvitel igen kielégítően sikerült. A rádióval áthidalt út, mely az Északi-tengeren, Norvégián, az Északi Jegestengeren, Szibérián, Mandzsúrián és a Japán-tengeren át vitt, részben a északi sarkkörön belül feküdt s a rádió szempontjából igen nehéz terep volt. A közvetítés a 26,269 méteres hullámon folyt le. (E. F. 1930. 12.)

Távbeszélgetés Németalföldi India és Délamerika közt. A közelmúltban sikerült a Németalföldi Indiák és Délamerika közt Berlinen át távbeszélő összeköttetést létesíteni. Mivel Berlin és Buenos-Aires, valamint Rio de Janeiro közt, úgyszintén Berlin és Németalföldi India közt már rendszeres rádiótávbeszélő forgalom van, nem volt nehéz a Németalföldi Indiák és Délamerika közti távbeszélő összeköttetést is megcsinálni. A berlini interurbán távbeszélő központ transit berendezéseinek igénybevételével így sikerült az összeköttetést nemcsak Bandoeng és Buenos-Aires, hanem Bandoeng és Rio de Janeiro közt is létrehozni és pedig kielégítő érthetőség mellett. A rádióhullámok által áthidalt távolság összesen 23.000 km. volt. (E. F. 1930. 17.)

Távbeszélgetés légijármű és tengeri gőzös között. A Leviathan óceánjáró által folytatott rádiótávbeszélgetések között volt egy olyan beszélgetés is, melyet a hajó repülőgéppel folytatott. E beszélgetés alkalmából a gőzös 700 mérföldnyire volt a parttól a nyílt tengeren, a repülőgép pedig, mely a Bell laboratóriumé volt, 3500 méter magasságban röpködött a newyorki tengerből fölött. Az összeköttetést oly módon létesítették, hogy a repülőgép és Whippany (New Jersey) közt rádiótávbeszélőn, innen a New-York melletti Deal Beach-ig vezetéken s onnan a gőzhajóig ismét rádióon ment a beszélgetés. Az óceán-

járó kapitánya, valamint több más személy 20 percen át beszélgettek a repülőgéppel. A hajóról a repülőgépre menő irányban a Forked Riverben levő rádióállomásig rádióon, onnan New-Yorkon át Whippány-ig vezetékén, majd innen a repülőgépre ismét rádióon létesült az összeköttetés. Az érthetőség kifogástalan volt. (E. F. 1930. 17.)

Kanadában az Atlanti- és Csendes-óceán közt új, immár a második távbeszélő összeköttetést építik. Az új áramkör, mely mint műáramkör létesül, Vancouver Montreal és Halifaxsal fogja összekötni. Az első pacifique áramkör Toronton át vezet. (E. F. 1930. 17.)

Távbeszélgetés az északi és déli sarkvidék közt. A rádiótávbeszélő terén elért rekordteljesítmények közé ismét egy újabbat sorozhatunk. A Ferenc József föld rádióállomása első rádiótisztviselőjének, Krenkel Ivánnak sikerült Byrd admirálissal, a déli sarkvidéken tartózkodó kutatóval, rádiótávbeszélő összeköttetést létesítenie s vele egy óra hosszát beszélgetnie. A két sarki állomás közti távolság 24.000 kilométer volt. Az összeköttetést 41 méteres hullámon létesítették. (E. F. 1930. 17.)

A beszélgetés tartamának automatikus jelzése. A francia igazgatás a Páris Lille, Roubaix-vel, Tourcoing-gel és Rouen-nal összekötő ú. n. „trafic direct“ rendszerű áramkörökön olyan jelzőberendezést szereltetett fel, mely a beszélgetés tartama alatt minden három perc letelte előtt 5 másodperccel tisztán kivehető fonikus jelzést ad s a beszélgetőket a beszélgetés tartamára ily módon figyelmezteti. A jelzés 3—4 másodpercen át hangzik, a beszélgetés érthetőségét azonban egyáltalában nem befolyásolja. (E. F. 1930. 17.)

Új tröszt az amerikai rádióelektromos iparban. A „General Electric Corporation“, a Westinghouse Electric and Manufacturing Company és a „Radio Corporation of America“ egyezményt kötöttek beszerzési és eladási áraknak egységesítése érdekében. Kétségtelen, hogy e megállapodás Amerikában az elektromos készülékek és lámpák árának mérséklését fogja maga után vonni. (J. T. 1930. 5.)

Távíróval a világ körül. Az „ASSOCIATED PRESS“ amerikai lap, hogy a távírótovábbítás gyorsaságát kipróbálja, külföldi ügynökségeinek távíratot küldött, mely újból és újból továbbküldve, 2 óra 5 perc alatt kétszer kerülte meg a világot. A távíratot, melynek szövege a „jókívánóságokat sürgősen továbbítsa“ 3 szóból állott, Kent Cooper, az Associated Press vezérigazgatója adta fel. A távírat délben adatott fel New-Yorkban, s 12 perc múlva

már a párisi címzettnél volt. Onnan Londonba, majd Madridba, Genfba, Rómába, Konstantinápolyba, Bécsbe, Berlinbe, Moszkvába, Pekingbe, Shanghaiba, Tokioba, Manillába, Honoluluba és San Franciscoba került, ahová feladása után 1 óra 33 perc múlva érkezett. Innen a távíratot most már dél felé, Mexicoba irányították, majd továbbadták Havannába, Buenos-Ayresbe, Rio de Janeiroba, Fokvárosba, Kairóba, Bombayba, Melbournebe, Vancouverbe, Montrealba és New-Yorkba. A második, de jóval hosszabb forduló csak 32 percig tartott. A távírat mozgalmas útján 25 távíró és kábelvonalon futott végig. A leghosszabb szárazföldi szakaszt, Moszkva és Peking közt, 4 perc alatt, a leghosszabb tengeralatti szakaszt pedig, Melbourne és Vancouver közt, egy perc alatt tette meg. (J. T. 1930. 6.)

Új nagy kanadai rádiótávíró adóállomás építését kezdik meg rövidesen a Csendes-óceánban fekvő Lulu szigeten, Vancouver közelében. Az új állomás a Csendes-óceán szigettengerében fekvő valamennyi rádióállomással lehetővé fogja tenni a közvetlen levelezést. Az építés megkezdését illetően az ottawai tengerészeti és halászati szakosztály igazgatója már megtette az utolsó előkészületeket. (J. T. 1930. 6.)

A népszövetség rádióállomása. Motta svájci szövetségi elnök és Sir Eric Drummond, a népszövetség főtítkára, egyezményt írtak alá, melyben egyrésztől a svájci szövetség tanács, másrésztől a népszövetség abban állapodnak meg, hogy a Radio-Suisse társaság nagy rádióállomása, melyet rendes körülmények közt a nevezett társaság tart üzemben, a krízisek idején a népszövetség kizárólagos rendelkezésére fog állani.

Azonkívül Furrer és Rothen, mint a Radio-Suisse képviselői, valamint a népszövetség főtítkára külön egyezményt is kötöttek, melyben a rádióállomás üzemeltetésének feltételei vannak pontosan körülírva.

Az egyezmények aláírása ama tárgyalások befejező aktusának tekintendő, melyek a svájci szövetség tanács és a népszövetség közt a népszövetség 1929. szeptemberi teljes ülésén hozott határozatból kifolyólag folytak. E határozat megbízta a főtítkárt, hogy tegye meg mindama intézkedéseket, melyeket az egész világra kiterjedő hatótávolságú rádióállomásnak a mielőbbi létesítésével kapcsolatban szükségességeknek vél. A megállapodás értelmében a svájci szövetség tanács krízisek idején az állomáson megfigyelőt tarthat s azt is biztosították, hogy az állomás használata nem

irányulhat Svájc ellen, hogy ezáltal az ó nemzetközi felelősségét valamilyen irányban megkössék. (J. T. 1930. 6.)

Többszörös távbeszélgetések (communications collectives) rendszeresítése Svájcban. Svájc belföldi távbeszélő forgalmában — egyelőre kísérletképpen — rendszeresítették a többszörös távbeszélgetéseket. Ezek alatt 3—8 különböző belföldi hálózathoz tartozó előfizető közt létesített egyidejű összeköttetést értünk, melynek útján egy család különböző helyeken tartózkodó tagjai, egy társasági érdekltségbe, egy igazgatáshoz stb. tartozók egymással egyidejűleg értekezésszerűen távbeszélőn érintkezhetnek. Ilyen beszélgetéseket azonban az ugyanazon hálózathoz tartozók számára, úgyszintén a nemzetközi interurbán forgalomban még nem engedélyezték a svájci igazgatás, azonban a nemzetközi forgalomban való rendszeresítésének kérdését tanulmány tárgyává teszik. Az új beszélgetési fajjal kapcsolatban szerzett tapasztalatokról az összes I. osztályú svájci távbeszélő központok az év végéig igazgatásuknak jelentéseikben fognak beszámolni.

A többszörös beszélgetéseket legalább egy órával korábban kell bejelenteni. Díjuk a sürgős beszélgetések díjával azonos, vagyis háromszoros. A többszörös beszélgetések tartamaként azt az időt veszik számításba, ameddig a megbeszélés tényleg tartott. Azokat a körülményeket, melyeknek továbbadására magát a központot kéri fel, úgy díjazák, mint a közönséges beszélgetéseket. (J. T. 1930. 6.)

Távbeszélő díjleszállítás a Mexico és az Egyesült-Államok közti forgalomban. A Mexican Telephone and Telegraph Company interurbán díjzabásának leszállítása lehetővé tette a Mexico és az Egyesült-Államok közti távbeszélő díjak újabb leszállítását. E díjleszállítást az utolsó három év folyamán másik három díjleszállítás előzött meg. (J. T. 1930. 6.)

Rádióhírmondó távbeszélő útján. Francia városok vezetőségéhez újabb vállalkozók azzal a kérelemmel fordultak, hogy számukra az illető városban rádióhírmondó hálózat építését engedélyezzék. A rádióhírmondó állomások bizonyos műsorszámait a rendes távbeszélő berendezés útján továbbítanák az előfizetőknek, amint az már színielőadások közvetítésénél meg is van (Theatrophone). A francia posta, távfró- és távbeszélőigazgatás, mely elé a kérelmeket terjesztették, azok teljesítéséhez nem járult hozzá. (J. T. 1930. 6.)

Skóciában legközelebb új nagy rádióhírmondó adóállomás építését kezdik meg. Ennek elkészülte után Glasgow, Edinburg és Dundee adóállomások beszüntetik műkö-

désüket; Aberdeen adóállomás ezzel szemben valószínűleg továbbra is üzemben marad. (D. V. 1930. 27.)

A spanyol rádióhírmondó hálózat fejlődése. Spanyolország közepén 30 kilowattos adóállomás építését tervezik, Madridban pedig egy 18 kilowattosat. Ezenkívül tervbe vették még öt vidéki adóállomás építését is és pedig a következő helyeken: Barcelona (18 kv.), Bilbao (7.5 kv.), Sevilla (7.5 kv.), Valencia (18 kv.). Végül még több helyiadó építését is tervezik, köztük kettőt a Kanári-szigeteken. (D. V. 1930. 27.)

Rádióhangverseny süketnémák számára. Svájcban a Wallis kantonban fekvő Bouveret városban, a süketnéma gyermekek otthonában, több mint 20 hat—tizenkét év közötti süketnéma gyermek számára rádióhangversenyt tartottak.

A gyermekek mindegyike kettős fejhallgatóval volt felszerelve, melynek sisakszerű alakja volt. A sisakokat áramerősítővel kötötték össze s a hanghullámokat annyira felerősítették, hogy azok a normális fül számára már kellemetlenné, sőt egyenesen elviselhetetlenekké váltak. A szegény szerencsétleneknél a hatás természetesen más volt. Alig, hogy a sisakot fejükre tették, mindjárt felfigyeltek a zenére.

Mikor zongorával kísért női énekszám következett, néhány gyermek, kiket megkérdeztek, azt válaszolta, hogy „ének”, sőt két fiú megállapította, hogy ez „ének és zene”. A „Vo Luzern uf Weggis zue” kezdetű svájci dal élénk mozgolódást váltott ki a gyermekek közt s voltak olyanok, akik a dallamhoz két kézzel ütötték a taktust. (T. M. 1930. 3.)

Úszó táviróhivatal. Az Európa óceánjáró gyorsgőzös, a német hajóépítő ipar remekműve, melyet a Norddeutscher Lloyd az északamerikai expressz-szolgálatra állított be, éppen úgy, mint testvérhajója, a Bremen, a legmodernebb rádióelektromos felszerelést kapta. Nincs a világon ezidőszentint még egy olyan kereskedelmi gőzös, melynek olyan nagystílusú és oly sokoldalú rádióberendezése volna, mint az Európának. (I. a 9. és 10. számú képeket.)

Az Európa rádióberendezése három összeköttetésben teszi lehetővé az egyidejű duplex üzemet, vagyis három viszonylatban, megszakítás nélkül lehet egyidejűleg adni és venni. Az adók a vételt egyáltalában nem zavarják, jóllehet ugyanabban a helyiségben, egymás mellett vannak elhelyezve s antennáik ugyanazokra a hajó árbócokra vannak felszerelve. A duplex üzemnek különösen nagy a jelentősége a hosszú hullámon való levelezésnél, melynél az adóhullám csak néhány százalékkal tér

el a vevőhullámtól. A hajó rádióüzemének ellátásához 6 rádiótávírászra van szükség.

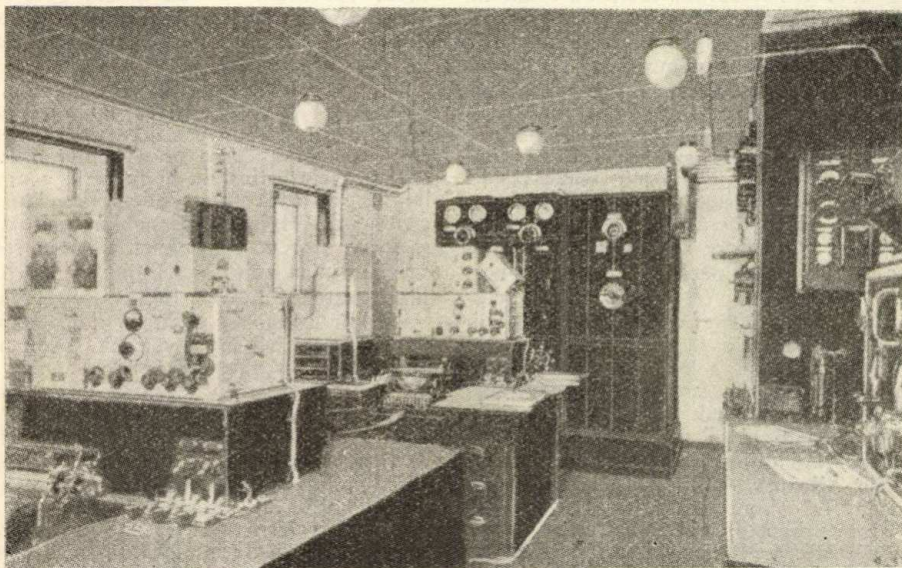
A Telefunken társaság által szállított berendezés adószolgálatát elsősorban egy hosszú hullámrendszerű s a két kontinenssel való közvetlen forgalom céljaira szolgáló főadó látja el, melyet a hajó bármilyen pozíciójában használni lehet. Ez a berendezés 500—3000 méter hullámen gyors-távíróra használható lámpaadóból áll. A partiállomásokkal és más tengeri hajókkal való levelezés céljaira lámpaadó áll rendelkezésre, mely 580—830 méteres hullámokon dolgozik. A legnagyobb távolságokra való távíró és távbeszélő üzem céljaira rövid hullámrendszerű adója van a hajónak, mely

nagyobb érzékenység mellett annyira egyszerű legyen, hogy a rádiótávírásznak a beállításal magával lehetőleg a legkevesebb dolga és gondja legyen.

Egy rövid hullámrendszerű vevőből a 10—150 méteres, magasfrekvenciás erőstéssel folyó levelezéshez.

Egy a tengeri vészjelzések vételére szolgáló vevőből. Hogy valamely hajó vészjelzését vagy riasztó jelzését a 600 méteres hullámon állandóan venni tudják és pedig az egyéb forgalomtól függetlenül, e célra állandóan külön vevőberendezés áll a hajón készen, mely hangosanbeszélővel van felszerelve.

Az Európa természetesen helymeghatá-

9. sz. ábra. Az Európa gyorsgözös hajóirás rádió-adóberendezése.

700 Watt antennateljesítménnyel 15—90 méteres hullámon dolgozik. Végül van a hajónak még egy ú. n. szükségadója is, mely a hajó elektromos energiaszolgáltatásában beállható zavarok esetén szintén rendelkezésre áll, s mely a működéséhez szükséges energiát a hajó elektromos központjától teljesen függetlenül, saját maga állítja elő.

A vevőberendezés a következő részekből áll:

Az új Telefunken rendszerű megfelelő szűrőkkel felszerelt ú. n. „Dreikreis” vevőből. Az összes hullámokon folyó levelezés nagy sűrűsége, valamint a levelezés gyorsaságához fűzött fokozottabb kívánalmak ugyanis oly vevőberendezést kívánnak, mely a legnagyobb szelektivitás és a leg-

rozó berendezésekkel is fel van szerelve, mert ezt a segédeszközt a modern tengerhajózás kódos időben nem nélkülözheti.

Végül az Európa mentőcsónakjai is fel vannak szerelve rádióberendezéssel, mely a motorcsónakok fedett előrésében van elhelyezve. E kis járművek közül ezidőszent 4 van rádióval felszerelve. A mentőcsónakok áramszükségletét egy-egy akkumulátor telepe szolgáltatja. A telep töltését a szükséghez képest a csónak motora véggezheti. A motorcsónakok 600 méteres hullámon adnak és 300—1100 méteres hullámon vesznek. A kettős huzalú antennát a csónak két lehajtható árboca tartja. (T. P. 1930. 10.)

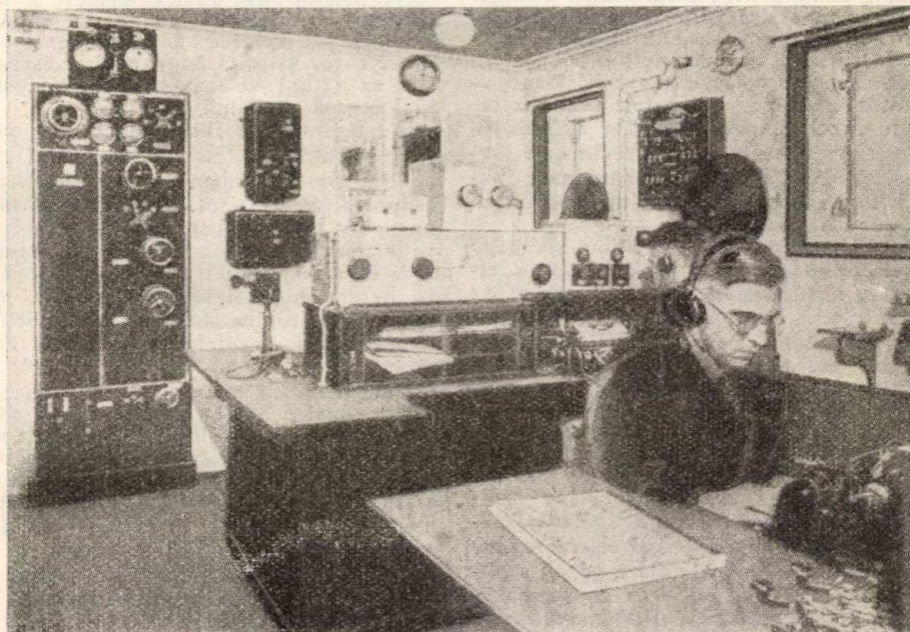
A svéd távíró forgalom emelését célzó intézkedések. A „Svensk Trafiktidnink”

közlése szerint a svéd táviróigazgatásnál évek óta vizsgálják, miként lehetne a belföldi táviróforgalom jövedelmezőségét emelni. Az igazgatás elé terjesztett jelentés több e tárgyra vonatkozó különböző helyről eredő szakvéleményt tartalmaz. Mindenekelőtt megállapítást nyert az a tény, hogy Svédország belföldi táviróüzeme, épp úgy, mint a többi európai államé, jelentős veszteséggel dolgozik. Amikor ennek okát kutatják, mindenekelőtt megállapítják, hogy a belföldi táviróforgalom méreteiben nem csökkent, mert az

1900-ban 1,253.000 drb. díjköteles táviratra,

leti táviratoké ellenben csökkent. Az üzletforgalom elnyeli. Csak az olyan táviratfajták maradnak meg, melyeket nehezen lehet távbeszélgetéssel pótolni, mint pl. távirati utalványok, tengeri hajókra szóló táviratok; ezek száma szaporodik, bár ezek az összforgalomnak csak 3—4 százalékát adják.

A bevételekkel és kiadásokkal kapcsolatban utalnak a jelentésben arra az elosztási kulcsra, melyet az igazgatás az egyes üzletágak dotálásánál alkalmaz, hogy ily módon ellenőrizni lehessen, vajjon a táviró nem kap-e esetleg az összbevételből aránytalanul keveset, illetőleg nincs-e esetleg

10. sz. ábra. Az Europa gyorsgőzös hajóirás rádió-vevőberendezése.

1913-ban 2,054.000 drb. díjköteles táviratra,

1926-ban 2,738.000 drb. díjköteles táviratra emelkedett.

Aggasztó azonban az a tény, hogy a drága és olcsó táviratfajok egymáshoz való viszonya erős eltolódást mutat a drágábbak hátrányára. A kevésbé jövedelmező helyi forgalom ugyanis emelkedett, viszont az igazgatás számára nagyobb bevételt biztosító távolsági forgalom visszafejlődött. 1900-ban a helyi forgalom csak az összforgalom egyhuszad részét tette, ezidőszert pedig annak egyötöd részét teszi. Az üdvözlő táviratok száma szaporodik, az üzlet itáviratoké ellenben csökkent. Az üz-

túlságosan kiadási tételekkel megterhelve? A kiadások elosztása terén utalnak bizonyos hiányosságokra, bár megjegyzik, hogy azok az összeredmény szempontjából nem bírnak nagy jelentőséggel. Marad tehát a száraz tény, hogy a táviróüzem 1919 óta tetemes veszteséggel dolgozik, mely 1926-ban 1,468.000 svéd koronára rúgott, vagyis az más szavakkal kifejezve, a táviróüzembe fektetett, különben igen szerény tőkének 13.7 százalékát tette.

A svéd igazgatás számára szerény vígasztalást jelent, hogy a többi európai igazgatások táviróüzeme hasonló nehézségekkel küzd. A jelentésben utalnak is a külföldről beérkezett adatokra. Így megállapították,

hogy a brit igazgatás az 1925/26. költségvetési évben 1,572.000 fontot fizetett rá a távirására, Németország 40 millió márkát, Franciaország 99 millió frankot, Németalföld 1.6 millió forintot, Svájc 3.6 millió svájci frankot. Az egyetlen nagyobb táviró üzem, mely felesleget tudott felmutatni, a Western Union amerikai kábeltársaság volt, mely 1926-ban 15 millió dollár hasznot ért el. Ennek az üzleti eredménynek az elérésénél mindenestre nagy szerepet játszottak az Európa—Amerika közti távbeszélő díjszabás rendkívül magas díjtételei, melyeket a Western Unionnal egy concernbe tartozó transatlantik távbeszélő társaság állapított így meg. Ennek a forgalomnak a távbeszélő díjai ugyanis aránylag 6—8-szor oly magasak, mint az európai távbeszélő díjszabás s ezek tették a Western Union számára a magas táviródíjak megállapítását lehetővé; így aztán táviróüzeme fölöslegekkel dolgozhatott. Ha az európai igazgatások hasonló magas táviró- és távbeszélő díjtételekkel dolgozhatnának, akkor belső forgalmuk szintén jövedelmező volna és kifizetné magát.

Annak a kérdésnek az eldöntése, hogy a táviróüzem deficitjét miként lehetne elűntetni, nehézségekbe ütközött, mert az amerikai útra Európában nem lehetett rálépni. Az európai igazgatásoknál, melyek a díjszabás, az alkalmazottak illetményei és más tényezők által szűk korlátok közé vannak az elhatározás terén szorítva, már csak bizonyos csodaszer révén sikerülhet a deficit kiküszöbölése. A svéd jelentésben több oly eljárást jelöltek meg, melyek Halling forgalmi igazgatónak, a közlemény szerzőjének felfogása szerint alkalmasaknak látszanak a kitűzött cél elérésére. Így a többi közt Halling ajánlja a gépek segítségével történő könyvelést és statisztikakészítést (Hollewith vagy Power rendszer), mellyel a svájci igazgatásnak sikerült évi 200.000 frank megtakarítást elérnie. A forgalom emelését célzó propaganda, az üdvözlőtáviratok számára rendszeresítendő egységes szövegtípusok tárgyalása után Halling a távirati utalványok továbbításának egyszerűsítését javasolja, és pedig oly módon, hogy kisebb összegeket a posta ki-kapcsolásával kellene a címzetthez eljuttatni (Svédországban a posta és táviró nincs egyesítve), hogy ily módon az átutalt összeget a távirat megérkezése után azonnal ki lehessen fizetni a címzettnek. Ajánlja a táviratoknak kisebb vidéki távbeszélőhivataloknál való feladása is rendszeresíthetők, ami által Svédországban kb. 3000 községgel több csatlakoznék a táviróhálózathoz.

„Jövedelmező üzletvitel” cím alatt uta-

lás történik azokra a nehézségekre, melyekkel a svéd igazgatásnak a megtakarításokra való törekvése terén, a magas személyzeti létszáma miatt, meg kell küzdenie. A Morse és más modern géprendszernek azok előnyei és hátrányai szempontjából történő összehasonlításánál Halling úgy véli, hogy a legmodernebb és leggazdaságosabb Teletype üzemre való áttérés esetén Svédországban kb. 180 üzemi tisztviselőt lehetne egy bizonyos idő alatt az üzemnél nélkülözhetővé tenni. Mivel azonban a svéd Morse-készülékek még újak és műszaki szempontból kifogástalan állapotban vannak, azoknak csak lassú kicseréléséről lehetne szó. Ennek ellenére a cikkíró mégis néhány modern készüléknek azonnali beszerzése és üzembehelyezése mellett tör pácát, hogy azok célszerűségét az ottani viszonyok mellett mielőbb ki lehessen próbálni.

A táviratok kézbesítésének meggyorsítása és olcsóbbá tétele érdekében Halling ajánlja Stockholmban és Göteborgban a csőposta megépítését. A táviratoknak a nagyobb hivatalokban való gyorsabb továbbítása érdekében modern rendszerű, időt és személyzetet megtakarító továbbító berendezések létesítését ajánlja, valamint a táviróhivataloknak a mindenkori viszonyoknak megfelelően célszerű elosztását.

Megállapítást nyert, hogy minden perccel, mellyel a táviratok továbbítási idejét megrövidítik, a költségek fokozott mértékben növekednek, s az utolsó megtakarított perc mindig a legdrágább. Erre való tekintettel a tisztviselők munkateljesítményét a táviratok továbbítási idejével arányba kell hozni. Halling szerint a táviróigazgatások számára ezidőszent ez egyike a legfontosabb problémáknak.

Szükségesnek tartja továbbá, hogy legyen egy olyan szolgálati szerv, mely a táviró forgalmat állandóan megfigyeli, a táviróval kapcsolatos mindenkori aktuális kérdéseket tanulmányozza és azok megoldását végzi. Halling az igazgatás eme tisztviselője számára mindjárt össze is állított megfelelő munkaprogramot.

A cikkíró foglalkozik a táviróvonalaknak és készülékeknek magánosok számára való bérbeadásával, valamint azzal a kérdéssel is, hogy a táviróigazgatás a gyors-táviróval továbbítandó táviratok feladóira rábízhatja-e a táviratok szalagjainak lyukasztását?

A táviróüzem főkiadási tételeként a jelentés a személyzeti kiadásokat jelöli meg, mint amelyek a forgalommal kapcsolatos kiadásoknak 93 százalékát s az összes üzemi kiadásoknak 70 százalékát te-

szik. E súlyos tétel leszállításának egyetlen lehetőségét oly módon látja, hogy a jelenlegi tisztviselőket elő kell léptetni s az állásoknak előlépése és távozás folytán történő megüresedése esetén azokat olcsóbb új munkaeörökkel kell betölteni. Ezzel az eljárással kapcsolatban, melyet azonban csak azokban a munkakörökben szabadna alkalmazni, melyekben a kevésbé képzett és gyengébben fizetett személyzet is megfelel. A meglévő táviróhivatalok tekintélyes számát alacsonyabb kategóriákba lehetne besorozni s tendőiknek egy részét, melyet a gyengébben képzett személyzet is el tud látni, a nagyobb hivatalokra lehetne rábizni. Ettől a reformtól a cikkíró a svéd táviró üzemből évi 550.000 svéd korona megtakarítást vél elérhetni.

Megvan arra is a lehetőség, hogy a hiányt a bevételi oldal megerősítésével csökkentessék. Díjemeléssel — legalább is elvileg — fokozhatók a bevételek. Van azonban e cél elérésére még más ugyancsak megfontolandó mód is; pld. a forgalom emelkedésére lehetne számítani abban az esetben, ha az összes azt gátló rendszabályt eltüntetjük. A távbeszélő útján feladásra kerülő táviratok után nem kellene pótdíjat felszámítani. A belföldi, valamint a helyi táviró díjszabás változatlan maradhatna (5, illetőleg 10 óre), ellenben 1.50 és 1 koronás díjminimumot kellene megállapítani. A sürgős táviratoknál meg kellene elégedni a kétszeres díjjal is a háromszoros helyett.

A tervezett reformok végrehajtásával kapcsolatban azonban csak a svéd belföldi forgalom lenne gazdaságosabb, míg a nemzetközi, mely ugyancsak deficitese, nem javulna meg ebből a szempontból. Az európai díjrendszerű forgalom díjtételei mindössze csak néhány év előtt lettek megállapítva, a hiányok megszüntetéséhez azonban még mindig nem elég magasak. A közel jövőben mindazonáltal e díjtételek megváltoztatására számítani nem lehet. (T. P. 1930. 11.)

Az északamerikai szenátus és az automatikus távbeszélő. Az Északamerikai Egyesült-Államok szenátusa egyhangúlag elhatározta, hogy a washingtoni távbeszélő társaságot a legújabbban berendezett automatikus távbeszélő berendezéseknek 30 napon belül a régi manuális berendezésekkel való kicserélésére kötelezi. Az egyik szenátor mérgesen megemlítette, hogy lehetetlen a nyomtatásban megjelenő ülésjegyzőkönyvben kifejezésre juttatni, hogy a szenátorok mit mondtak az új berendezésekről.

A szenátusi határozat megállapítja,

hogy az automatikus készülékek kezelése komplikáltabb, mint a manuálisaké, melyet a távbeszélő kezelők szolgáltattak ki. A szenátorok az új rendszer mellett a távbeszélő kezelők munkáját kell, hogy ellássák. Szerinte az automatikus kapcsoló berendezés a távbeszélő szolgálatot egyáltalában nem gyorsítja meg.

A szenátusi határozat mindenestre megdönti azt a teóriát, hogy Amerika a mechanizálás hazája. Megállapítást nyert azonban, hogy a közönség részéről az új berendezések ellen nem hangzott el mindeztideig panasz. (E. F. 1930. 18.)

Üzletkör-elhatárolás táviró és távbeszélő közt. Jóllehet, a távbeszélő a távirót erősen háttérbe szorítja, mert a közvetlen szóbeli, párbeszéd formájában lebonyolított gondolatkicserélés a forgalom követelményeinek a legtöbb esetben jobban megfelel s gyorsaság szempontjából is tökéletesebb, mint a táviratozás, mégis téves volna azt állítani, hogy a táviró kihalásra van ítélve. H. H. Harrison, az „Institution Of Electrical Engineers”-ben tartott előadásában éppen azt vitatta, hogy a távbeszélő mind erősebb elterjedése bizonyos tekintetben a táviró igénybevételét is emelni fogja, mert a rendelkezésre álló távbeszélő ármaköröknek a táviratozás céljaira is lehetséges felhasználása a táviróüzemet olcsóbbá fogja tenni, meggyorsítja, sőt új utakat fog számára nyitni akkor, ha automatikus kapcsoló berendezések a különböző táviróösszeköttetések közti választást is lehetővé fogják tenni. Az előadó felfogása szerint a táviró számára a jövőben főleg a következő közlések továbbításával kapcsolatban nyílik meg az igénybevétel lehetősége:

1. Az igen nagy távolságokra s nagy időszámításbeli különbségű helyek közti közlekedés esetén, mikor tehát a két hely közt az üzleti órákban nagy az eltérés;

2. Külön tárgyalást nem igénylő utasítások, határozatok stb. továbbítása esetén, mikor a beszélgetésre illetékes egyén előkeresésével járó idővesztéséget ily módon meg lehet takarítani.

3. Az olyan személyek számára történő közlések esetén, kiknél a távbeszélgetéssel járó zavarástól el kell tekinteni. (E. F. 1930. 18.)

Rádióhírmondó adóállomás Madagaszkár szigetén. A francia gyarmati közlekedés direktóriuma elhatározta, hogy Madagaszkár szigetén rádióhírmondó adóállomást épít. Az adót Antananarivo közelében építik, teljesítménye 15 kw. lesz. (T. P. 1930. 14.)

Az első párisi nemzetközi rádiókiállítás f. é. szeptember 26 és október 9 közti idő-

ben rendezik. A kiállítás céljaira külön épületet emelnek. A kiállítás állítólag minden eddigi francia rádiókiállítás méreteit felül fogja múlni. A kiállítás épülete a quartier latinben épül. (T. P. 1930. 14.)

Hogyan gondolják Németországban a szolgálat érdekeit szolgáló előadások rendezését megkönnyíteni? A „Telegraphen Praxis“ 1930. évi 14. száma szerint a szolgálati érdekből tartott előadásoknak Németországban az utóbbi években mind nagyobb jelentőséget tulajdonítanak, mert ezek az érvényben levő szabályzatok rendelkezéseinek felfrissítésére igen jó eszköznek bizonyultak, az életbeléptetett újításoknak a személyzettel való megismertetésére és megmagyarázására, az azok keretében előállott gyakorlati példák és magyarázatok kapcsán pedig szintén pompásan beváltak.

A német főpostaigazgatóságok ezért kerületeikben a szolgálati érdekből tartott előadások ügyét megfelelő utasításokkal szabályozták, melyekben megjelölték az előadások tárgykörét is. Ezek értelmében az előadások körében a gazdaságossági, takarékosági kérdésekkel, az egészségápolással, balesetelhárítási problémákkal, elsősegélynyújtással, az alkoholéveléssel s a dohányzás káros hatásaival, a betegségek elleni védekezéssel (különös tekintettel a tuberkulózisra) kell a többi közt foglalkozni.

A szolgálati érdekből megtartandó előadásokat azonban úgy kell rendezni, hogy azok a szolgálat menetét károsan ne befolyásolják. Ennek az elvnek a gyakorlati keresztülvitele természetesen a nagyobb hivataloknál nehézségbe ütközik. Az előadásokon az összes, az üzemet ellátó személyzet részt kellene, hogy vegyen, ám melyik hivatalnál volna lehetséges ezt a személyzetet az előadás tartamára egyszerre elvonni a szolgálattól? Egyszerre csak a személyzetnek egy része hallgathatná az előadást. Nem marad tehát más hátra, mint az előadást annyiszor megismételni, míg azt az összes személyzet végig nem hallgatta. Nagy kezelési hivataloknál, mint távbeszélő központoknál, levélkézből sító hivataloknál, stb., tehát az előadásoknak sokszor történő megisméltése válik szükségessé.

Az előadások megtartásával megbízott tisztviselőket az előadásoknak ez a sokszori megisméltése azonban túlságosan megterheli, mert hiszen ezeket rendes hivatali elfoglaltságuk mellett kell megtartaniuk. Addig, míg az előadások tárgyát a rendes szolgálati ügykörből merítik, még csak megjárja a dolog, mert az előadónak az előadásokra külön készülniök nem

kell. Másként áll azonban a helyzet a fentebb említett tárgykörbe vágó előadásoknál. Ezekre az előadónak minden körülmények közt készülniök kell, ha nem akarnak kizárólag bizonyos szaklapokból vagy szakkönyvekből vett cikkeket egyszerű felolvasására szorítkozni. Mivel az e tárgykörből vett előadásokat az összes számba jövő német hivataloknál azonosan lehetne megtartani, az ilyen előadások terjesztésére a cikk a következő módszert ajánlja:

Tapasztalás szerint ilyen természetű előadásokat szinte naponta tartanak a szellemi élet élkelőségei a rádióhírmondó útján. Az adótársaságoknak már megvannak a maguk pompás berendezései, főleg a gramofonlemezek révén arra, hogy az ilyen előadásokat bármikor megismételhessék.

A német posta valamelyik központi szerve értékes gyűjteményt állíthatna össze ilyen gramofonlemezekből s ezeket megfelelő utasítással terjesztés végett kiadhatná a nagy hivataloknál, illetőleg a főpostaigazgatásoknál. Ilyen lemezek talán a könnyen érthető párbeszéd formában is készülhetnének? A lemezek igénybevételel aztán az előadásoknak az egyes hivataloknál tetszésszerűt számban való megtartása már nem ütköznék akadályba s a hallgatóság nagyobb száma esetén a szükséges hangerősítők alkalmazása sem jelenthetne napjainkban gondot.

Az ilyen lemezgyűjtemény beszerzése, valamint az elektromos hangerősítéssel való előadások megtartása első pillanatra igen költségesnek látszik, ám közelebbről vizsgálva a dolgokat, a helyzet még sem komoly.

Nevezetesen napjainkban majdnem a legtöbb nagy hivatalnak az elektromos hangerősítő működtetéséhez megvannak a saját elektromos energiaforrásai. Ennek tekintetbevételével egy-egy nagyobb hivatalnál az ilyen elektromos hangerősítésre berendezett gramofon-előadó nem kerülne többre, mint 224 birodalmi márkába, s ez 40–50 személy által hallgatott előadás kifogástalan érthetőségét biztosítaná.

A gramofon-berendezés kiszolgálását a hivataloknál valamelyik idősebb alantasabb tisztviselőre vagy tisztviselőnőre lehetne rábízni. Az erre a célra alkalmas személyzet a legtöbb hivatalnál rendelkezésre fog állani, illetőleg ilyenek gyors kiképzése bizonyára nem fog különösebb akadályokba ütközni.

Az olyan hivataloknál, melyeknél a személyzet tornaórái is rendszeresítve vannak, a megfelelően megválasztott lemezek által még a gyakorlatok végzését előnyö-

sen előmozdító ütemzenét is a berendezés révén könnyen meg lehetne szerezni.

A német szaklap által felvetett eszmével talán nálunk is érdemes lenne foglalkozni.

A német postareklámvállalat pénzügyi eredménye az 1929. évben is igen tekintélyes volt. A birodalmi pénztárnak 3, 307.120 birodalmi márkát szolgáltatott be. Az 1928. évi 3,168.564 birodalmi márkás beszo- ló- gá- l- t- a- t- a- s- s- z- e- m- b- e- n- t- e- h- á- t- n- i- n- c- s- v- i- s- s- z- a- e- s- é- s- , s- ő- t- e- m- e- l- e- k- e- d- é- s- r- ő- l- l- e- h- e- t- b- e- s- z- á- m- o- l- n- i- , j- ő- l- l- e- h- e- t- a- z- e- l- m- u- l- t- é- v- b- e- n- a- r- e- k- l- á- m- k- i- f- e- j- t- é- s- l- e- g- h- a- t- á- s- o- s- a- b- b- m- ó- d- j- á- t- , a- p- o- s- t- a- j- á- r- m- ű- r- e- k- l- á- m- o- t- k- ö- z- l- e- k- e- d- é- s- p- o- l- i- t- i- k- a- i- o- k- o- k- b- ó- l- a- b- i- r- o- d- a- l- m- i- p- o- s- t- a- m- i- n- i- s- t- e- r- m- e- g- s- z- ű- n- t- e- t- t- e- . A- n- é- m- e- t- p- o- s- t- a- r- e- k- l- á- m- k- o- r- l- á- t- o- l- t- f- e- l- e- l- ő- s- s- é- g- ű- t- á- r- s- a- s- á- g- , a- z- e- m- l- í- t- e- t- t- t- e- k- i- n- t- é- l- y- e- s- ö- s- s- z- e- g- ű- b- e- v- é- t- e- l- e- r- s- z- á- m- o- s- k- i- s- ű- g- y- e- l- e- t- r- é- v- é- n- t- e- t- t- s- z- e- r- t- . A- t- á- r- s- a- s- á- g- ű- z- l- e- t- f- e- l- e- i- n- e- k- s- z- á- m- a- 80.000- v- á- l- l- a- l- a- t- a- r- ű- g- o- t- t- .

A társaság összes vagyona a német birodalmi postáé s így az elért üzleti nyereségét is teljes összegében a német birodalmi postának szolgáltatja be. (T. P. 1930. 13.)

Rádiótávbeszélőforgalom Németország és Japán közt. 1930 július 22-én első ízben sikerült Németország és Japán közt mindkétirányú rádiótávbeszélgetést folytatni. Egyirányú Németországból Japánba menő beszélgetés azonban már több volt.

A Németország és Japán közt rendszeresítendő távbeszélőforgalmat illetőleg ez időszerint a német postaigazgatás és a japán közlekedésügyi minisztérium közt tárgyalások vannak folyamatban.

Egyelőre azonban további kísérletekre van szükség. A kísérletek sikere esetén a forgalom megnyitása a megvalósuláshoz ismét közelebb jut. Német oldalon a naueni rövidhullámrendszerű berendezést használják a Japánnal való kísérletezésnél.

A július 22-iki próbáknál a németországi állomásról japán laptudósítók, az abban az időben a világenergia-kongresszuson Németországban tartózkodó néhány japán előkelőség, köztük dr. Inada, a tokiói közlekedési minisztérium vezérigazgatója, beszéltek. A próbához a berlini japán követtség is elküldte képviselőjét.

Japánból érkezett értesítés szerint a beszélgetések tisztán voltak érthetők. (D. V. 1930. 29.)

Aktuális megállapítás. A Deutsche Verkehrszeitung f. é. 30. számának közlése szerint a modern forgalom szempontjából az állam közreműködésére erősen szükség van és pedig a következő okokból:

1. mert a forgalom a közgazdaság minden terén döntő súlyú, tekintve, hogy a

termelési költségek igen tekintélyes részét a szállítási költségek teszik,

2. mert a forgalom a kulturális élet, a honvédelem s a közegészség szempontjából a legnagyobb jelentőségű,

3. mert a forgalomnak igen nagy tökére van szüksége,

4. mert a nagy forgalmi intézmények a legnagyobb munkaadók,

5. mert a forgalom juttatja az iparnak a legnagyobb megrendeléseket.

A cikk szerint minden lebonyolításra kerülő szállítást a közgazdaság szempontjából legelőnyösebb szállítási intézményre kell rábízni. A döntést e téren nem állami kényszereszközökkel, hanem inkább a szállítási eszközök közt kialakult egészséges verseny figyelembevételével kell meghozni.

A „The World To-day“ megállapítása szerint New-York City-ben annyi távbeszélő-állomás van, mint egész Nagybritanniában, Chicago-ban pedig annyi, mint egész Franciaországban. (T. T. J. 1930. 185.)

Érdekes statisztikát állított össze az „American Telegraph and Telephone Company“ a távirónak és a távbeszélőnek az egyes egyén által történő átlagos igénybevételét illetőleg. Eszerint a táviró és távbeszélő hírszolgálatát legerősebben igénybevevő országokban a megoszlás a következő:

Ország	Fejenkénti évi táviratszám	Fejenkénti évi távbeszélgetés
Kanada	0.3	241
Egyesült-Államok ..	1.9	230.7
Újzéländ	4.7	209.1
Dánia	0.6	143.5
Japán	0.7	56
Németország	0.5	38
Nagybritannia	1.2	30.6

(T. T. J. 1930, 185.)

A „Sanghai Mutual Telephone Company“ részvényesei elhatározták, hogy vállalatukat eladják az amerikai „International Telephone and Telegraph Corporation“-nak. A társaságnak kb. 36.000 távbeszélő-előfizetője van. A legújabb hírek szerint az amerikai terjeszkedést a kínai lakosság nem jó szemmel nézi s a kínai távbeszélő-előfizetők szövetsége az „International Telephone and Telegraph Corporation“-t bojkottal fenyegette meg arra az esetre, ha a vételtől el nem állna. (T. T. J. 1930, 185.)

A csehszlovák posta- és táviró-minisztérium közlése szerint Prágában új rádió-hirmondó-palota épül. A hozzátartozó adó-állomás, mely Prágától keletre épül, Cseh-Bródban, 60/120 kilowattos lesz. Az adó-állomás a prágai stúdióval drótnélküli összeköttetéssel fog összekapcsolódni, me-

lyet később esetleg földalatti kábellel cserélnek majd ki. A kísérleti adásokat 1931 elején kezdik meg. (T. T. J. 1930, 185.)

A londoni gyarmati hivatal hat teljes ülésén a tengeralatti kábeltávíró, valamint a rádiótávíró szolgálatnak különös figyelmet szenteltek. A „The Electrical Review” híradása szerint az „Imperial and International Communications Limited” társaság áttekinthető tervet terjesztett be a brit gyarmati birodalom kábelszolgálatára vonatkozólag. A tervezetet illetőleg döntés még nem történt, mert ezt megelőzőleg azt még a gyarmati kormányzatokkal is meg kell ismertetni. A gyarmati hivatal figyelmébe ajánlották, hogy a tervet ne részleteiben, külön-külön, hanem mint szerves egészet bírálja el. Az angol postaigazgatás bevonásával azonban számos kísérlet alapján már is megállapították, hogy a 2.000 mértföldnél hosszabb távolságokon a rádiótávíró-szolgálat sokkal olcsóbb, mint a kábeltávíró-szolgálat, ha mindjárt nem is olyan üzembiztos. Kábeltávírónál a 24 órás szakadatlan üzem nem ütközik nehézségbe, a rövidhullámrendszerű rádiótávírónál viszont ezt nem lehet biztosítani. (T. T. J. 1930, 185.)

Romániában — a „Times” egy korábbi híradása szerint — az International Telephone and Telegraph Corporation a román közmunkaügyi- és pénzügyminisztériumtól koncessziót kapott az ország területén a közhasználatú távbeszélő-szolgálat ellátására. A monopóliumért a társaság 980.000 angol fontot fizet a román kormánynak s azonkívül kötelezi magát 1.646.000 angol fontnyi kölcsön folyósítására. A szerződés értelmében az International Telephone and Telegraph Corporation román vállalatot létesít, mely megépíti és üzemben tartja a helyi- és helyközi, és pedig úgy a belföldi, mint a nemzetközi forgalom céljait szolgáló távbeszélő berendezéseket, beleértve úgy a vezetékes, mint a kábel- és rádióösszeköttetéseket. Ezáltal Románia öt éven belül úgy a belföldi, mint a nemzetközi viszonylatokban rendelkezni fog a szükséges hálózattal.

A szerződésben biztosított koncesszió — a távíró kivételével — az egész távbeszélő-üzemre, valamint az egész elektromos szolgálatra kiterjed, s a társaság számára a monopóliumot 20 évre biztosítja. Húsz év elteltével a román állam visszavásárolhatja a vállalatot, és pedig a beépített anyag és felszerelés tényleges értékének megfizetése ellenében. Ez a fizetendő összeg azonban a huszadik évet követő minden további évben csökkenő értéket képvisel.

A szerződés a társaság részére a szolgálat ellátását biztosító összes jogokat megadja, beleértve a nemzetközi forgalommal kapcsolatban az idegen igazgatásokkal különmegyezmények megkötésének jogát is.

Az International Telephone and Telegraph Corporation modern román nemzeti távbeszélőhálózatot kíván építeni, a fontosabb városokban pedig Rotary-rendszerű automatikus központokat. A társaság földalatti interurbán-kábeleket is fog fektetni. (T. T. J. 1930, 135; J. T. 1930, 7.)

A képtávíró-összeköttetés Németország és Argentína közt a közelmúltban „via Transradio” megnyílt. Az összeköttetés köznapokon 15 óra 30 és 16 óra 30, valamint 20 és 21 óra közt van üzemben.

A továbbítandó okmányok, képek, rajzok, stb. méretei a 9,3×18 centimétert nem haladhatják meg.

A díj négyzetcentiméterenkint 1.30 márka, díjminimum fejében azonban a feladótól a 100 cm² nagyságnak megfelelő 130 márkát szednek.

A megengedett különszolgálatok:

Tmx, x másolat különböző címzetteknek; másolatonként 4 márka;

Kx, x másolat ugyanazon címzetteknek; másolatonként 2 márka;

Film, a negatív film kézbesítése a pozitív kép helyett, ingyenes. (J. T. 1930, 7.)

Közvetlen rádiótávbeszélő-összeköttetés Anglia és Kanada közt. Az angol Postmaster General arról értesítette a londoni parlamentet, hogy megfelelő intézkedések történtek a Nagybritannia és Kanada közti közvetlen rádiótávbeszélő-összeköttetés létesítése érdekében, mely a London és New-York közti összeköttetés mellett annak kiegészítéseként fog működni. (J. T. 1930, 7.)

Ausztrália és Új-Zéland közt rádiótávbeszélő-kísérletek folynak, melyek az Ausztrália és Új-Zéland közti rendszeres távbeszélő-forgalom mielőbbi megnyitásának célját szolgálják. Ha a forgalom követelményei indokolják, az új összeköttetést hozzá fogják kapcsolni a már működő London—Ausztrália közti rádiótávbeszélő-összeköttetéshez. (J. T. 1930, 7.)

Rádióhírmondó-zavarok okának könnyebb felkutatása érdekében a „British Broadcasting Corporation” kérdőívet állított össze, melyet kívánatra bármely rádióhírmondó-előfizetőnek megküldenek kitöltés és a társasághoz való beküldés végett. A társaság aztán az előfizető által szolgáltatott adatokat megvizsgálja, s megállapítja, hogy tényleg elektromos zavarról van-e az adott esetben szó s nem az előfizető készülékének hibájáról? A megállapított tényállást aztán közlik az angol

postaigazgatással, amely intézkedik a zavarás lokalizálása iránt s egyúttal jelentést készített az esetről. Ezek után a zavart bejelentőre, valamint a zavarást okozó készülék tulajdonosára hárul a zavar megszüntetésének kötelezettsége. (J. T. 1930, 7.)

A rádióhírmondó-előfizetők száma a legújabb adatok szerint a következő:

Ausztria	399.383
Németország	3.224.944
Csehszlovákország	287.980
Románia	43.613
Lengyelország	230.116
Magyarország	292.294
Belgium	77.077
Nagybritannia	3.159.454
Norvégia	78.854
Finnország	97.101
Németalföld	144.906
Danzig	15.777
Kanada	284.857
Délafrikai Unió	20.320
Új-Zéland	54.813
Ausztráliai Allamszöv.	309.572
Új-Caledónia	37

(J. T. 1930, 7.)

A Nemzetközi Órahivatal (Bureau International de l'heure, Paris 14-c, 61 avenue de l'Observatoire), mely 1913 október havában kezdte meg a párisi csillagvizsgálóban működését, jelenlegi szervezetét 1919 július 26-án, a nemzetközi kutató tanács (Conseil international des recherches) első teljes ülésén nyerte. A hivatalt a nemzetközi csillagászati unió szubvencionálja s annak órabizottsága mellett is működik.

A nemzetközi órahivatal működése a következőkre terjed ki:

a) Irányítja és ellenőrzi az Eiffel-torony, az Issy-les-Moulineaux és Bordeaux állomások órajelzéseit. E jelzések, melyeket különböző rádióhullámhosszakon adnak, kétfélek: nemzetközi típusúak, melyeket automatikus készülékekkel meghatározott időkbén adnak s melyek a hajózás, a fizika és a nagy közüzemek stb. által támasztott kívánalmakra vannak tekintettel; a többi órajelzés tudományos célokat szolgál s azokat egy precíziós inga segítségével a lehető legnagyobb pontossággal adják ugyancsak előre meghatározott időben.

b) Központosítja a csillagászati unió kebelébe tartozó obszervatóriumok időméréseit.

c) Meghatározza a tudományos jelzések lehető legpontosabb idejét.

d) Szaktudósok bevonásával munkakörében tanulmányokat végez.

e) Kiadja kéthavonként a „Bulletin horaire” szaklapot. (J. T. 1930, 7.)

Franciaországban gyarmati rádióhírmondó bizottságot alakítottak, mely a gyarmatügyi minisztérium kebelében működik. Feladata a francia gyarmatok rádióhírmondó szolgálatára vonatkozó s annak fejlődésével kapcsolatos kérdésekben való tanácsadás. A bizottság tagjait négy évre nevezik ki. (J. T. 1930, 7.)

Az Északamerikai Egyesült-Államokban, ahol eddig a rádióhírmondó vevőkészülékek üzembentartása díjmentes volt, a „Wireless World” közlése szerint Dél-Carolina államban most szintén elhatározták az előfizetési díj szedését, és pedig minden 50 dollárnál nem drágább vevőkészülék után évi 50 centet (2 P 80 fillér). Az előfizetési díj a nagyobb értékű vevőkészülékek után arányosan emelkedni fog. Az így szerzett bevételt kórházi célokra fordítják. (J. T. 1930, 7.)

A newyorki „Radio Metropolis” (Rádióváros) terve a „The Electrical Review” közlése szerint most a megvalósulás stádiumába jutott. A metropolist, mely 1933-ra fog elkészülni, a „Radio Corporation of America”, az 5 alvállalatai, valamint ifj. I. D. Rockefeller építették. A telek és az építkezés költségei a „Times” szerint 90 millió font sterlingre fognak rúgni. A metropolis földszintjén üzletek, tetején pedig éttermek stb. lesznek. A metropolis egyik részét 60 emeletes épület fogja alkotni, melyben 27 rádióhírmondó stúdió nyer elhelyezést. Egyes stúdiók magassága 2—3 emeletnyi lesz. Építenek azonkívül négy színházat is a metropolis területén, melyek mindegyike rádióhírmondó készülékekkel is fel lesz szerelve. Hangverseny-csarnokot szintén építenek. A stúdiókat és a színházakat részint a nézőközönség (látogatók), részint a rádiót hallgatók szórakoztatására fogják működtetni. Ezzel egyidejűleg azokat, mint színpadi, rádióhírmondó és távolbalató kísérleti állomásokat is fel fogják használni. (T. T. J. 1930, 185.)

Dr. Havas Ferenc.

Távolsági rekordok rövidhullámon. A „Graf Zeppelin” rádióállomásával a dél-amerikai út alkalmával jelentős távolsági eredményeket ért el. Sevilla és Pernambuco közötti útszakaszon a forgalom lebonyolítása nappal részben az útközi szigetek közvetítésével, részben közvetlen Norddeich rádióállomás útján történt. Éjjel közvetlen összeköttetést tudtak létesíteni rövidhullámon Németországgal, Argentínával, az Északamerikai Egyesült-Államokkal és a Panama-csatornán átívelő „Resolute” német gőzössel. A Norddeich rádióállomás által közvetített hamburgi időjárásai különjelentéseket utoljára az északi szélesség 10° fokán tudták felvenni.

Norddeich rádióállomással az összeköttetést az északi szélesség 5° fokáig tudták fenntartani. Innét Pernambucóig a rövidhullámú levelezést erős légköri zavarok akadályozták. Ellenben hosszúhullámon úgy a német, mint más hajóktól, számos idő- és helyzetjelentést vettek fel. Friedrichshafen rádióállomásával az északi szélesség 8° fok 30 perc és a nyugati hosszúság 26° fok 30 percéig sikerült az összeköttetést biztosítani.

A Rio de Janeiro-ba való repülés közben német és más hajókkal hosszúhullámon nagy forgalmat bonyolítottak le, a braziliai parti-állomásokkal pedig hírlaptávírat-forgalmat. Az Észak-Amerikába való indulás napján este, a déli szélesség 5° fokán közvetlen összeköttetést létesítettek Norddeich és Tuckerton N. Y. rádióállomással, sőt ezidőtől már Washington időjelentéseit is jól vették. Norfolk és Lakehurst tengerészeti rádióállomásaival folytatott élénk időjárás- és leszállással kapcsolatos levelezéssel fejezték be ezt az út-szakaszt.

Az út utolsó részén, Lakehurst és Friedrichshafen között az időjelentéseket a már szokott módon, először Washington, majd a német és más gőzösök, és végül Norddeich rádióállomásától vették. A hírlaptávíratokat, mint máskor, Marion és Norddeich rádióknak adták le.

Rövidhullámmal áthidalt távolságok ez út alkalmával a következők voltak:

A Panama-csatornán tartózkodó „Resolute” gőzös	6900 km
Norddeich-ig	7100 km
Monte Grande (Buenos Aires)-ig	5050 km
Friedrichshafen-ig	5600 km

A rádiószolgálatot három rádiós látta el. (F. 32/1930.)

A német képtávíró. Miután 1927. december hó 1-én az első külföldi képtávíró-összeköttetést Berlin és Wien között létesítették, a többi európai országok is behatóan foglalkozni kezdtek a képtávíró bevezetésével. A Siemens Karolus-Telefunken készüléket egyszerűsítették, a továbbítható kép méreteit 10×19-ről 18×26-ra nagyobbították s így egymásmellé fektetett több képet tudtak egy munkamenetben továbbítani.

1929. március hó 1-én megnyitották a második nemzetközi képtávíró-összeköttetést Berlin és Koppenhága közt. Ezt követte ugyanazon év március hó 15-én az első belföldi képtávíró-összeköttetés Berlin és Frankfurt a/M közt és június hó 21-én ismét egy nemzetközi, a Berlin—Stockholm-i. Ebben az időben fordítják figyelmüket a képtávíróra az újságvállalatok is.

A német kiadóvállalatok közül az Ullstein, Scherl és a „Hamburger Fremdenblatt”, az angoloknál Londonban, Manchesterben, Glasgowban és Leedsben a Daily Mail, Daily Mirror, Glasgow Herald és a Daily Chronicle, Párizsban a „Petit-Parisien”, „Excelsior” és a „New-York Times” képvisellete, Milanóban az „Agenzia Stefani” rendeztek be magán-képtávíróállomásokat, amelyek meghatározott időkben egymásközt dolgoztak.

A Berlin—London képtávíró-összeköttetést 1930. január hó 7-én adták át a nyilvános forgalomnak. Ezt követte április hó 1-én a második belföldi: a Berlin—München-i. Most készítik elő a danzigi és a németalföldi képtávíró-összeköttetést.

Az európai országokkal való forgalomban vezetékeltetést használnak, míg a tengerentúli forgalmat rádió útján bonyolítják le. Így például hosszú s eredményes kísérletek után, f. évi június hó 16-án Berlin és Buenos-Aires közt megnyitották a nyilvános képrádió-forgalmat. Az egész 12.000 km hosszú távolságot rövidhullámú rádió útján bonyolítják le, még pedig ugyanazokkal az adó- és vevőberendezésekkel, melyeket az 1928. év végén megnyitott transatlantik távbeszélő-forgalom lebonyolításánál használnak. A képrádió díjszabása négyzetcentiméterenként 1.30 birodalmi márká s a legkisebb díj 130 birodalmi márká.

New-Yorkkal is végeztek már kísérleteket, melyeket a legközelebb folytatni fognak. (F. 32/1930.)

A francia dal védelme érdekében, a mindinkább tért hódító exotikus zene visszaszorítására úgy az egyes párizsi rádióállomások, mint a kiadók egyesülete minden lehető megtesz. Nice-Juan-Pins rádióállomás hetenként megismételt ilyenirányú műsorközvetítést az előfizetők előszeretettel hallgatják. (RM. 356/1930.)

Amerikai hírek szerint Tibetben a közeljövőben mintegy 10 rádióállomást fognak felállítani. (RM. 356/1930.)

Vatikánváros rádióállomása 50.26 és 19.84 méter hullámon a kísérleti adásokat rövidesen megkezdi. (RM. 356/1930.)

Az „R 100” angol léghajóóriás rádióállomása a legutóbbi kanadai útja alkalmával tökéletesen működött. A hullámhosszakat titokban tartották, hogy az amatőrök adásaikkal a léghajó fedélzeti állomásának működését ne zavarják. A léghajó érkezését és kikötését egész Kanadában rádión is közvetítették. A rádióbelemondó részére Montreal repülőterén ez alkalomra 25 méter magas tornyot állítottak fel. (P. R. 174/1930., RM. 357/1930.)

Hány ember él a rádióhírmondóbol? A

most megjelent amerikai statisztika szerint Amerikában a rádiókereskedelemben a múlt évi 200.000 emberrel szemben jelenleg 300.000 embert foglalkoztatnak. Ebben a számban a művészek és zenekari tagok nincsenek belefoglalva. Bátran lehet tehát mondani, ha nem volna rádióhírmondó, egyedül Amerikában jóval több mint 500.000 ember munkanélkül volna. (R. We. 33/1930.)

Rádió az osztrák vonatokon. Az osztrák szövetségi vasutak vezérigazgatósága a vasuti kocsiknak rádióval való felszerelését ismét tervehette. Ugyanis annak idején a néhány vasutvonalon már bevezetett rádiót leszereltették, mert a vállalkozás üzleti oldala nem volt kielégítő. Az új tervek szerint, belátható időn belül, az

osztrák vonatok ismét nyújtani fogják a rádió kényelmét. (R. We. 33/1930.)

Ifford (Anglia) községi tanácsa megtiltotta, hogy savat tartalmazó akkumulátorral villamosra szálljanak. (RM. 357/1930.)

Anglia megoldotta a birodalmi rádióhírmondó kérdését. A Londonban legutóbb összeült gyarmati konferencia elhatározta egy rövidhullámú rádióállomás felállítását és fenntartási költségeinek rendelkezésre bocsajtását. A műsort a BBC fogja a saját műsorából adni, ez tehát külön költséget nem fog jelenteni. A legújabb hírek közléseit, évi 3.000 fontsterling díj ellenében a Reuter-iroda vállalta. Az állomást Daventry közelében fogják felállítani. Hogy a világ összes rádióelőfizetőit kielégíthesék, a műsorközvetítés állandó lesz. (RM. 357/1930.)
Teész Frigyes.

HIREK

Nouvelles.

Leleplezték Puskás Ferenc és Horváth Árpád emléktábláját. Augusztus hó 19-én délelőtt 11 órakor a Királyi Pál-utca 9. számú ház előtt előkelő közönség gyűlt egybe, amely ditrói Puskás Ferenc és ifj. dr. Horváth Árpád emléktáblájának leleplezését ünnepelte. A közönség soraiban megjelent dr. báró Szalay Gábor, a m. kir. posta vezérigazgatója, a Puskás- és Horváth-család valamennyi élő tagja, továbbá a posta tisztviselői és egy felsőbbányai küldöttség, amely a megszállt területről Puskás Ferenc szülőfalujából jött a fővárosba.

A leleplező ünnepséget a postászenekar nyitotta meg a Himnusszal, majd dr. báró Szalay Gábor mondott beszédet és kegyelettel emlékezett meg Puskás Ferenc munkásságáról, s koszorút akasztott az emléktábla alá.

Kacziány Géza dr. ny. min. tanácsos és író mondott ezután ünnepi beszédet. Bevezető szavaiban Puskás Ferenc bátyjának, Puskás Tivadarnak az érdemeivel foglalkozott, aki a Bell-féle találmányhoz, amely két személy beszélgetését tette csak lehetővé, először alkalmazta a központi kapcsoló készüléket. Szeretettel üdvözölte végül Horváth Árpádnak még élő özvegyét, aki résztvett az ünnepségen, majd megkoszorúzta a leleplezett emléktáblát.

Ezután Koncz Sándor dr. szerkesztő a Magyar Telefónhírmondó és Rádió Rt. koszorúját helyezte el az emléktábla alatt, ugyancsak megkoszorúzta az emlékművet Puskás Tivadar egyetlen élő unokája is. Be-

fejezőül a postászenekar a magyar Hiszek-egyét játszotta el.

Emléktábla-leleplezés a József távbeszélő központ épületén. Annak a harcnak emlékére, amelyet 1919. évi június hó 24-én az ezeréves magyar állameszme védelmében a ludovikások egyik hős osztaga a „József“ távbeszélő központ állambü személyzetének önfeláldozó támogatásával vívott, a m. kir. posta a Hadtörténelmi Múzeum kezdeményezésére emléktáblát emelt, amelyet a József távbeszélő központ épületének Mária Terézia téri oldalán helyeztetett el.

Június 24-én, d. e. 10 órakor volt ennek az emléktáblának leleplezési ünnepélye, amelyen a Ludovika Akadémia képviselőjében vitéz Czékus Zoltán ezredes Szabó Gyula főhadnaggyal, a Hadtörténelmi Múzeum képviselőjében vitéz Aggházy Kamil ezredes, a Fehérház képviselőjében dr. Krivátsy Gyula igazgató jelent meg. Azonkívül ott voltak a ludovikások küldöttsége, a postavezérigazgatóság, a budapesti postaigazgatóság, a táviró- és távbeszélőigazgatóság és a József távbeszélő központ női és férfi személyzetéből számosan és köztük azok is, akik azon a napon az emléktáblán megörökített eseménynek nemcsak közvetlen szemlélői, hanem szereplői is voltak.

Az ünnepi beszédet dr. báró Szalay Gábor, a m. kir. posta vezérigazgatója mondta. Majd vitéz Czékus ezredes hazafias beszéde következett. Végül Tersztyánszky Ákos a táviró- és távbeszélőigaz-

gatóság vezetője vette át pár ünnepi szóval az emléktábla gondozását. Az emléktáblát a m. kir. posta nevében dr. báró Szalay Gábor, a Ludovika Akadémia nevében vitéz Czékus ezredes koszorúzta meg s ezzel a szép hazafias ünnepély véget ért.

Multilateralis szerződések és a szovjet elismerése. A Külügyi Szemle egyik számában a fenti címmel egy cikk jelent meg, amelynek alapgondolata az, hogy a legújabb időben kötött multilateralis (többoldalú) szerződések, amelyeknek aláírói között a szovjet is szerepel, önként azt a gondolatot támaszthatják, hogy a szerződést aláíró összes államok a szovjetet elismerik. A cikk az ilyen szerződések között különösen kiemeli az 1924-ben Stockholmban kötött egyetemes postaszerződést, amelyet Magyarország és a szovjet is aláírt. Véleménye szerint szükséges lett volna, hogy a magyar delegátusok a szovjetnek a kongresszusra való meghívása ellen tiltakozzanak.

Báró Szalay Gábor Vezérigazgató Úrnak a Külügyi Szemle szerkesztőségéhez intézett válaszából közöljük a következőket:

Magyarország teljhatalmú megbízottai úgy az 1924-iki stockholmi, mint pedig az 1929. évi londoni egyetemes postakongresszusokon a szovjet képviselőivel együttesen vettek részt és közös okmányokba foglalt szerződéseket és egyezményeket írtak alá. Nem Magyarország azonban az egyetlen állam, amely — ámbár nincs diplomáciai érintkezése a szovjettel — a postakongresszusokon, hasonlóképpen a táviró és távbeszélő értekezleteken kénytelen együttesen tanácskozni a szovjet delegátusaival. Bizonyára sokak előtt ismeretlen, azért érdekesnek látszik felemlíteni, hogy a Vatikánváros államnak első nemzetközi kongresszusi szereplése éppen a londoni egyetemes postakongresszuson történt és a londoni okmányokon az államok nevének betűrendje folytán, a Vatikánváros és a szovjet képviselőinek aláírása majdnem egymás mellett van.

A kérdésnek nemzetközi jogi fontossága 1929-ben Angliára még nagyobb volt, mint Magyarországra, mert a kongresszus az angol kormány meghívására Londonba gyűlt össze és így az egyes államokat az angol kormány hívta meg a kongresszusra. Anglia pedig ebben az időben (1929 tavaszán) a szovjettel nem állt diplomáciai érintkezésben. A londoni kongresszust előkészítő párisi értekezleten, amelyen az egyetemes postaegyesülethez tartozó 83 állam közül megválasztott 13 állam (közük Magyarország és a szovjet) képviselői

vettek részt, a szovjet delegátusa fel is vetette azt a kérdést, hogy az angol kormány a szovjetet a kongresszusra meg fogja-e hívni. Az angol delegáció vezetője azt válaszolta, hogy a brit királyi kormány módot fog találni a szovjetnek a kongresszusra való meghívására. Tényleg az angol királyi kormány eljuttatta a meghívót a szovjethez — úgy hírlett, a svéd kormány útján — és ennek alapján a szovjet delegátusai meg is jelentek a londoni kongresszuson, sőt a megnyitó ülésre, amelyen a beteg angol király helyett a walesi herceg elnökölt, a szovjet delegátusait az angol királyi kormány, mint a többi delegátust, névre szóló meghívóval hívta meg. A kongresszuson pedig az első bizottság 4. alelnökévé — régi szokásjogon, mint Oroszország utódát — a szovjet első delegátusát választották meg, és pedig az angol kongresszusi elnök javaslatára.

Hasonló helyzetben volt 1925-ben egyébként Olaszország is, a stockholmi egyetemes postakongresszus által kiküldött tanulmányi bizottságnak Cortina d'Ampezzóban tartott ülései alkalmával, amelyen a szovjet delegátusai szintén résztvettek, noha akkor Olaszország nem ismerte el a szovjetet.

A stockholmi és londoni postakongresszusokon a szovjettel szemben való különleges helyzetekhez hasonló helyzetek a postakongresszusokon már korábbi időben is előfordultak. I. Ferenc József, mint tudjuk, testvérének, Miksa mexikói császárnak meggyilkolása miatt nagyon hosszú ideig nem engedte meg a diplomáciai viszony felvételét Mexikóval. Ennek dacára Ausztria és Magyarország kormányainak delegátusai Mexikó delegátusaival állandóan közösen vettek részt a postakongresszusokon, sőt az 1891-ben Bécsben tartott egyetemes postakongresszusra a cs. és kir. külügyminisztérium Mexikót is meghívta és annak delegátusa a kongresszuson részt is vett.

A fentiekből világos tehát, hogy az egyetemes postaegyesület — bár nem a postaigazgatások, hanem az államok nemzetközi egyesülése — fennállása óta többször volt tanúja annak, hogy a kongresszusain résztvettek olyan államok kiküldöttjei, amely államok egymással nem álltak diplomáciai érintkezésben. Ez azért is volt lehetséges, mert a nemzetközi egyesületek legrégibbikének, az egyetemes postaegyesületnek tanácskozásain a politikát és a politikai meggyőződések érzékeny kérdéseit gondosan kerülik. Csak ez a szellem tette egyébként lehetővé, hogy a nagy háború ellenfelei már 1920-ban

összeülhettek a postai forgalom szabályozására.

Ilyen körülmények között tehát céltalan és felesleges lett volna, hogy a stockholmi vagy londoni postakongresszusokon a kis magyar állam kiküldöttei a cikkíró által jónak látott elvi tiltakozást bejelentésük. Ilyen nyilatkozat megtételére — ha az egyáltalában szükséges lett volna — a nagy államok lettek volna hivatottak.

A magyar kiküldötteknek, amikor 1924-ben a stockholmi kongresszusra kimentek, valóban nem volt tudomásuk arról, hogy ott a szovjet kiküldötteivel fognak találkozni, mert Szovjetország csak pár nappal a kongresszus megnyitása előtt lépett be az egyetemes postaegyesületbe, főként abból a célból, hogy a kongresszuson résztvehessen. Ez a körülmény azonban, mint az előzőkből következtethető, a helyzeten és a magyar kiküldöttek magatartásán mit sem változtatott.

A más. kir. posta egyébként a külügyminisztérium tudtával és hozzájárulásával a szovjet postájával a forgalmat már felvette és a két igazgatás egymással postai ügyekben átiratokat is vált. Sőt, a magyar kormány a szovjettel a hadifoglyok hazaszállítása és az ú. n. túszoznak a kommunistákkal való kicserélése tárgyában közvetlen megállapodásokat is kötött, amelyek szintén nem vonták maguk után a diplomáciai érintkezés felvételét.

A fentiekből következik tehát, hogy a modern nemzetközi élet egymásba szövődése és a nagy nemzetközi egyesületek meg kell, hogy törjék — ha fenn is állana — a cikkíró által képviselt azt az elvet, hogy a multilateralis szerződések csak „a népek családjában elismert” államok részére vannak nyitva.

A mozgó távbeszélő. A nápolyi pályaudvaron az utasok kényelmére mozgó távbeszélő szolgálat van rendszeresítve. Egy tisztviselő, kinek egy távbeszélő készülék van a nyakába akasztva, fel s alá sétál a perronon s hangosan kínálja a már a vonatokba beszállott utasoknak telefonját, melyen, még közvetlenül elutazásuk előtt, beszélhetnek Nápoly bármely távbeszélő előfizetői állomással.

A nemzetközi rendőri bűnügyi bizottság rádió szakértekezlete a f. é. június 27-én és 28-án Budapesten folyt le. A tanácskozásokat az I. kerületi Fehérvári úti rendőrlakótelep tanácstermében tartották. A szakértekezletre Ausztria, Csehszlovákia, Franciaország, Németország, Németalföld, Jugoszlávia, Lengyelország és Magyarország államrendőrségei küldöttek képviselőket s azon az osztrák, a csehszlovák és a magyar postai igazgatások is

képviseltették magukat. Az értekezleten a rendőri bűnügyi nyomozó szolgálat érdekében rendszeresített különleges rendőri rádiószolgálat tökéletesítése érdekében teendő intézkedéseket s az e szolgálat körébe vágó aktualitásokat vitatták meg. Az értekezlet résztvevői megtekintették a magyar államrendőrség Fehérvári úti telepén működő rendőrségi rádióállomást, a rádióhírdemondó stúdióját, úgyszintén a főváros nevezetességeit is.

Meghalt a kristály-detektor feltalálója. Ötvennégy éves korában meghalt Nussbaumer Ottó mérnök, udvari tanácsos, a salzburgi tartományi kormány főtisztviselője, aki már 25 esztendővel ezelőtt nagy közönség előtt kísérleteket végzett a beszédnek rádió útján való közvetítésével. Ő volt az első, aki kristályt használt ezeknél a kísérleteknél, úgy, hogy a kristályos detektor feltalálójának tekinthető. A múlt évi rádiójubelium alkalmával Nussbaumert az osztrák és a külföldi szakkörök meleg ünnepségekben részesítették.

A Rádióközlekedés Műszaki Tanácsadó Bizottságának (C. C. I. R.) második ülését a dán igazgatás az 1931. május 26—június 6. közti időre Kopenhágába hívta össze.

Az ülés tárgysorozatán nemcsak az 1929. évi hágai értekezlet által tanulmányozásra ajánlott kérdések szerepelnek, hanem oly új kérdések is, melyeknek tárgyalását a C. C. I. R. szervezeti szabályai alapján a dán igazgatásnál javaslatba hozták.

Abban a feltevésben, hogy azok a magánvállalatok, melyek az 1929-iki hágai ülésen képviseltették magukat, az 1931-iki kopenhágai ülésre is fognak képviselőt küldeni s az értekezlet közös költségeiben is résztvesznek, a nemzetközi táviróiroda, amennyiben lemondó értesítést nem kapna, a 2-ik értekezlet okmányait e vállalatoknak is meg fogja küldeni. (J. T. 1930. 6.)

Rádió Tunis megkezdte adásait. Az Európában vehető egzotikus állomások száma ismét szaporodott. A jól vehető Algír mellett újabban Tunis is megkezdte adásait 1350 méteres hullámhosszon. A leadások kezdete este 8.15 p. és az állomás „Allo! Allo! ici le post radiotéléphonique de Tunis-Kasbah” bemozdással kezdi meg adásait.

Al Jolson 3 méteres levelezőlapja. Al Jolsont néhány lelkes híve nemrég nagy meglepetésben részesítette. A „Say it with Songs” (Hagyjátok beszélni a dalokat) című új filmjének greensboro-i (North-Carolina) bemutatója után levelezőlapot küldtek neki Hollywoodba. A levelezőlapot több, nimt ötezren írták alá azok kö-

zül, akik a filmet az első két napon megnézték s ilymódon akartak kifejezést adni elismerésüknek kedves sztárjuk iránt. Ezek után nem meglepő, hogy a levelezőlap szélessége három méter volt s a hossza is ennek megfelelő, súlya pedig 5000 angol fontot nyomott.

A Standard villamossági rt. gyárának vezetésében változás állott be, amennyiben Halász Béla gépészmérnök lett a részvénytársaság új vezérigazgatója.

Halász Bélának régi kapcsolatai vannak a magyar postával, mert az ő irányítása mellett szerelték fel nemcsak a budapesti, hanem a jelentősebb vidéki manuális központokat, sőt a budapesti automata központokat is.

A kiváló szakembert új pozíciójában melegen köszöntjük.

A jóléti alapítvány évi jelentése.

Előttünk fekszik a m. kir. postai jóléti alapítvány kezelési bizottságának az alapítvány 1929. évi működéséről szóló jelentése, az alapítványi vagyon ugyanezen évi zárszámadása és 1930. évi költségvetése. A jelentést a zárszámadással és költségvetéssel tanulmányozva elismeréssel kell adoznunk az alapítvány kezelési bizottságának önfeláldozó munkája iránt és dicséret szóval kell megemlékeznünk arról az áldásos működésről, amelyet az alapítvány kezelési bizottsága szinte észrevétlenül és csendben a személyzet érdekében kifejtett.

Az évi jelentés adataiból megtudjuk, hogy a kezelési bizottság az alapítólevél rendelkezéseihez képest az elmúlt esztendőben minden hónapban ülést tartott és a havi üléseken behatóan foglalkozott az alapítványt érintő szociális és karitatív ügyekkel.

Az alapítvány pénztárának, illetőleg vagyonának kezelését és könyvvezetését a postavezérigazgatóság mellé rendelt számvevőség 1929. évre vonatkozólag tételről-tételre megvizsgálta és úgy a számadásokat, mint az alapítványi készpénzvagyonáról egybeállított mérleget helyesnek találta.

A kezelési bizottság 1929. évben az önhibájukon kívül nyomasztó anyagi helyzetbe jutott postai alkalmazottak segélyezésére 983 esetben 33.000 pengőt fordított. A bizottság, a sajnos mindinkább fokozódó általános nyomorra való tekintettel, 1929. évben a segélyezésre fordított összegeket 100%-kal felemelte, 1930. évre is az 1929. évnél közel 50%-kal nagyobb összeget irányzott elő azért, hogy a téli hónapokban jelentkező nagyobb igényeket

kielégítse. A bizottságot a segélykérések elbírálásánál az a szempont vezette és vezeti a jövőben is, hogy minden méltányos segélykérést a folyamodók szociális viszonyaihoz és körülményeihez mérten oly mértékben honoráljon, amely valóban segítséget is jelent.

Temetési segélyek címén a bizottság 710 esetben több mint 72.000 pengőt folyósított. Foglalkozik a bizottság a temetési segélyek felemelésének gondolatával. A vonatkozó munkálatok folyamatban vannak, de mivel ez a kérdés csakis a személyzet újabb önkéntes hozzájárulásával oldható meg, az alapítvány kezelési bizottsága a személyzet különböző szakegységeinek vezetőivel a temetési segélyek felemelésére vonatkozólag beható tárgyalásokat folytat.

Az alapítvány kezelési bizottsága mult évben is lebonyolította a karácsonyi felruházási akciót, amelynek keretében 607 szegénysorsú postásgyermeket látott el felső-, alsóruhával, télikabáttal, cipővel, stb., közel 12.000 pengő értékben. Ezenfelül a bizottság minden egyes gyermeket hasznos játékkal is megajándékozott s így a szeretet ünnepén több mint félezer szegény magyar gyermek szemébe a nélkülözés okozta könnyek helyett az öröm könnyecskéit varázsoltta.

A gyermeknyaraltatási akció során 240 vérszegény, sápadt, rosszul táplált postásgyermek jutott napfényhez, jó levegőhöz és jó táplálkozáshoz. A gyermekek egy része az Országos Gyermekvédő Liga modernül felszerelt, játszótérrel ellátott és zárt uszodával bíró farkasgyepűi és horányi üdülőtelepén nyert elhelyezést, míg a gyermekek másik részét a Zsófia Gyermegszanatórium balatonszabadi gyermeknyaraló telepére utalta be a bizottság. A gyermekek 1 hónapot töltöttek el a testetleket üdítő nyaralásban, amelynek költségeire a bizottság közel 10.000 pengőt fordított. Elismerést érdemel a bizottságnek a gyermeknyaraltatási akcióval kapcsolatban elfoglalt és az álláspontja, hogy minden hozzáfutó postai alkalmazottnak gyermekét a nyaraltatásra beosztja és hely hiánya miatt senkit sem utasít vissza.

Segélyezte a bizottság születés esetén az arra reászoruló postáscsaládokat is, még pedig oly módon, hogy az újszülött gyermekek részére teljes babakelengyét utalt ki. A bizottság erre az akcióra az elmúlt évben közel 4000 pengőt fordított, az 1930. évben pedig e célra 6000 pengőt vett fel a költségvetésben.

Míg a felsorolt akciók az alapítvány kezelési bizottságának karitatív programjá-

hoz tartoznak, addig a szociális programhoz a már meglévő intézmények továbbfejlesztése és új intézmények létesítése tartozik.

A balatonalmádi üdülőtelep fejlesztésére, a berendezés kiegészítésére és a fenntartással járó kiadásokra az elmúlt évben a bizottság közel 9000 pengőt fordított. A bizottság elhatározta az üdülőtelep kibővítését és már az összes előkészületeket megtette az építkezés megindításához és erre a célra költségvetésben 280.000 pengőt irányzott elő.

A bizottság a szentendrei üdülőtelep építkezésére és továbbfejlesztésére, a felszerelés kiegészítésére és az üzemenntartásra több mint 32.000 pengőt fordított. A bizottság arra való tekintettel, hogy a MFTR az elmúlt esztendőben többszöri napi hajójáratokat rendszeresített s így a személyzet körében nagymérvű érdeklődés nyilvánult meg a főváros közelében fekvő Duna melletti üdülőtelep iránt és mivel különösen vasár- és ünnepnap kirándulások alkalmával keresik fel sokan az üdülőtelepet, több 100 személy befogadására alkalmas nyári pavillon-helyiséget építtetett és azonkívül kuglizót is állított fel.

Keszthely-hévízi új üdülőtelep építkezését a bizottság 1929. évi augusztus hó első felében kezdte meg. A bizottság az új gyógyház terveinek elkészítésére még 1928. évben szűkebbkörű tervpályázatot hirdetett, amely igen szép eredménnyel járt. A bizottság a beérkezett pályatervek közül műszaki szakvélemény alapján a legjobb és kivitelre legalkalmasabb pályatervet kiválasztotta és ennek alapján fogott hozzá az építkezéshez.

A bizottság a nagyobb befogadóképességű épület vízellátásának biztosítása céljából az üdülőtelep területén mélyfúratú kutat létesített. A fúrási munkálatok igen jól sikerültek. A gyógytelep a kútból 45°-os melegvizet kap, úgy hogy lehetségessé vált a gyógyfürdőzés kedvezőtlen időjárás esetén is, sőt a szabadfürdőzésre nem alkalmas őszi és téli hónapokban is. E célból a bizottság az üdülőtelepen saját fürdőt is rendezett be. Az építkezés programszerint halad előre, úgy hogy az új gyógyház az idén már át is adatik rendeltetésének.

Az alapítvány kezelési bizottsága Balatonfüred fürdői ügynevezett örökszobák számának szaporítását is elhatározta. Ez időszereint a Balatoni Szövetség üdülőházában négy, minden kényelmet kielégítő módon felszerelt örökszoba áll rendelkezésre.

A bizottság még 1928. évben elhatározta, hogy Lillafüreden a fürdő postahivatalának építkezésével kapcsolatban 3 szoba

építési költségét vállalja és a szobákat az üdülők beutalására és elhelyezésére használja fel. A bizottság munkáját e téren is eredmény kísérte, mert Lillafüredre a beutalás f. évi nyári szezonban már kezdetét vette.

Köszegi árvaház alapjának további gyarapításáról sem feledkezett meg a bizottság s az elmúlt esztendőben ismét 3000 pengővel dotálta az alapot. A községi árvaház programja hosszabb időre van tervbevéve, úgy, hogy a közelebbi részletek kidolgozására majd csak előreláthatólag 1932-ben kerül sor.

A bizottság szociális programjába egy újabb intézmény megvalósítását is felvette, nevezetesen a gyógyíthatatlan betegek menhelyét és ennek alapját a múlt esztendőben 1000 pengő tartalékolással vette meg.

Tervbevette a bizottság még egy egyesületi háznak a megvételét. Erre a célra költségvetésében 300.000 pengőt irányzott elő. Ezzel kapcsolatban örömmel jelentjük kartársainknak, hogy a bizottság ebbeli törekvését is siker koronázta, mert azóta postaház céljaira megvásárolta a Benczúr ucca 27. szám alatti ingatlant és azt átadta az egyesületközi bizottság kezelésébe és használatába.

Ez évi jelentés adatainak ismertetése után nem lesz érdektelen, ha bemutatjuk az alapítvány 1929. évi zárszámadásának és folyó évi költségvetésének kiadási oldalát.

	1929.	1930.
1. Segélyekre	33.065.—	45.678.77
2. Temetési segélyekre	72.456.40	114.204.06
3. Szentendrei üdülőtelep fejlesztés és fenntartás	32.132.73	10.865.81
4. Balatonalmádi üdülőtelep fenntartás ..	8.907.81	4.738.54
5. Hévízszent-andrási üdülőtelep fenntartás és telekvásárlás	5.913.80	19.593.61
6. Hévízszent-andrási építkezés nyugdíjgarulékából	178.355.12	450.000.—
7. Balatonfüredi szobákra	210.59	12.028.77
8. Lillafüredi szobákra	—	8.000.—
9. Köszegi alapra	80.—	4.967.06
10. GyermeKNyaral- tatásra	8.573.40	9.000.—

11. Karácsonyi fel- ruházásra	15.904.34	13.049.23
12. Csecsemőkelen- gyére	4.039.20	6.062.—
13. Balatonalmádi új építésre ..	—	280.000.—
14. Gyógyíthatatlan beteg otthonra	—	5.000.—
15. Postásházra nyugdíjjárulék- ból	—	300.000.—
16. Köztisztviselőknél	—	40.000.—
17. Egyéb kiadásokra	3.478.88	10.585.63
Összesen..	363.117.27	1,353.773.48

Bemutatjuk a zárszámadás és költségvetés bevételi adatait is.

	1929.	1930.
1. Mult évi ma- radvány	136.269.20	723.773.48
2. Üzemi jutalék 3%-ból	150.104.09	150.000.—
3. Nyugdíjasok hozzájárulása- ból	40.187.07	40.000.—
4. Üdülőtelepek be- vételeiből ..	6.857.10	10.000.—
5. Adományokból	110.499.86	90.000.—
6. Nyugdíjjárulék- okból	608.320.55	290.000.—
7. Kamatokból ..	29.126.82	30.000.—
8. Telekeladásból	4.312.—	—
9. Különfélékből	142.06	—
10. Átmenő tételek	1.072.—	—
Összesen....	1,086.890.75	1,353.773.48

Hogy a kezelési bizottság ilyen nagy költségvetéssel dolgozik, az annak a következménye, hogy a kereskedelemügyi miniszter előterjesztésére a minisztertanács hozzájárult ahhoz, hogy a posta alkalmazottainak fizetéséből 1928. évi január hó 1-től levont és a folytatólagosan levonásra kerülő nyugdíjjárulékokból Postás Nyugdíjjárulékalap létesíttessék és az alap kezelését a minisztertanács a jóléti alapítvány kezelési bizottságára bízta.

A közölt számadási adatokból megállapítható az is, hogy az alapítvány kezelési bizottsága a személyzet által jóléti célokra felajánlott 3%-os üzemi jutalék hozzájárulást teljes egészében segélyezési célokra használja fel.

A jelentés adatai igazolják, hogy az alapítvány kezelési bizottsága tervszerű karitatív és szociális munkát fejt ki a személyzet érdekében és mégis sajnálattal kell tapasztalunk, hogy számosan vannak még kartársaink között is olyanok, akik az alapítvány munkájával szemben bizalmatlansággal viseltetnek. Minthogy feltevésünk

szerint ez a bizalmatlanság csakis a dolgok ismeretének hiányából eredhet, ezért tartottuk kötelességünknek, hogy a jelentés adatait publikáljuk, s így az alapítvány kezelési bizottságának működését kartársainkkal részleteiben is megismertessük.

Öszinte hálával kell megköszönnünk miniszterünknek és vezérigazgatóknak azt a jóindulatot és szeretetteljes megértést, amelyet az alapítvány iránt tanúsítottak és amellyel az alapítvány kezelési bizottságának munkája sikerét előmozdították és kérjük, hogy ezt a jóindulatot és megértést a jövőben is tartsák meg az alapítvány kezelési bizottsága részére a postástársadalom erkölcsi és anyagi boldogulása érdekében.

Hoheisel Konrád, az osztrák posta és táviró vezérigazgatója, a posta szolgálatában eltöltött 44 évi működés után, melyből 12 évet a vezérigazgatói székben töltött el s eredményekben gazdag szolgálatra esik, nyugalomba vonult. A nyugalomba vonuló vezérigazgató ebből az alkalomból a Post und Telegraphenverordnungsblatt 44-ik számának címlapján megkapó szavakban búcsúzott el az osztrák posta személyzetétől s egyben köszönetét nyilvánította azért a támogatásért, melyben őt alantasai az osztrák posta történetének legutóbbi s kétségkívül legnehezebb korszakában az intézet újjászervezésében és újbóli felvirágoztatásában segítették. Hoheisel Konrádban a magyar postaigazgatás is mindig megértő és készséges szomszéd vezető kartársat ismert meg, kivel a legnehezebb ügyek is mindkét fél közös megelégedésére könnyen voltak elintézhetőek. Ezért tőle a magyar postaigazgatás is a legjobb emlékekkel búcsúzik.

Az osztrák szövetségi kormány elhatározására a kereskedelemügyi miniszter dr. Aigner-t, a posta- és táviró-vezérigazgatóság személyzeti osztályának eddigi vezetőjét, az osztrák posta és táviró vezérigazgatójává nevezte ki.

KÖNYVSZEMLE.

Bibliographie.

„THE ROMANCE OF THE MACHINÉ“ (A gép regénye) címen Pupin Mihálynak, a híres feltalálónak tollából igen érdekes mű látott napvilágot, melyben a Pupin-cséve mestere, a nagytávolságú távbeszélőforgalom legnagyobb protektora, a modern elektromos találmányok által az emberiség ezidőszertől legnagyobb problémáinak fejlődésére gyakorlandó hatásai-
val foglalkozik.

Pupin szernt a katódlámpa kétség-

kívül a modern rádióközlekedés gerincének tekintendő. E nélkül a rádióhírmondó szolgálat nem volna lehetséges, már pedig a rádióhírmondó Amerika iparának az életető szikráját jelenti.

Pupin könyvében Owen Joung-nak javaslata mellett tör pácát, mely az Egyesült Államokban a kábel és rádió érdekeltségek fúziójának megengedhetőségét kívánta megvalósítani. (Owen Joung e javaslatot a washingtoni parlamentáris tárgyalások során terjesztette be a Communications Bill vitájával kapcsolatban.)

Jóllehet Pupin ismeri az amerikai lakosságna k bármilyen monopóliummal szemben táplált ellenszenvét, mégis úgy véli, hogy ez a kábel-rádió fúzió előbb-utóbb úgy is elkerülhetetlenné válik, mert azt a világközlekedés vitális érdekei ki fogják kényszeríteni. Pupin szerint ha a Földön sikerülni fog valaha az általános békét megvalósítani, úgy ezt nagy mértékben a távbeszélő és rádióközlekedés széles elterjedése révén fogjuk elérhetni.

Pupin végül így folytatja: „Az amerikai civilizáció e két faktornak befolyása alatt alakult és fog is alakulni. A távbeszélő és az erősítőlámpa ikerestvérek, kik mint a rádió terén elválaszthatatlanok, a civilizációt a világ többi részében is át fogják alakítani. Amit eddig e téren elértek, jogot nyujt a reményre, hogy a Föld nemzetei, az ő befolyásuk révén, lassankint hasonlítani fognak az Egyesült-Államokra, vagyis egy hatalmas egységet fognak alkotni, mely egy ideálért lelkesedik, s át van hatva az állandó békének és az emberek közti jószándéknak föntartására irányuló forró vágytól.“ (J. T. 1930. 5.)

„Documents de la I-re Réunion du Comité Consultatif International Technique des Communications Radioélectriques“ címen a berni nemzetközi táviróiroda kiadásában megjelent az 1929. évi hágai rádióvillamossági értekezlet tárgyalási anyagát és okmányait ismertető, egy kötetre terjedő szakmunka, melyet több ábra is tarkít. A mű ára 9 svájci frank s külön a postai költség.

Az állandó és Szárazföldi Állomások Névjegyzéke (Nomenclature des stations fixes et terrestres), 2-ik kiadás, a táviróunió berni irodájának kiadásában, 394 oldalnyi terjedelemben megjelent. Az új kiadás francia, angol vagy spanyol nyelvű példányok ára 11 svájci frank, a német-metnyelvű példányoké 11 svájci frank. Az árba a postai költség, valamint a pótfüzetek ára már bele van számítva.

A Fedélzeti Állomások Névjegyzéke (Nomenclature des stations de bord), 2-ik kiadás, a táviróunió berni irodájának ki-

adásában, 612 oldalnyi terjedelemben, megjelent. Az angol, francia, vagy német nyelvű példányok ára postaköltséggel és a pótfüzetek árával együtt 15 svájci frank.

A különleges Szolgálatokat Ellátó Állomások Névjegyzéke (Nomenclature des stations effectuant des services spéciaux), 2-ik kiadás, a táviróunió berni irodájának kiadásában megjelent. A francia és angol példányok ára 11 svájci frank, a német példányoké 16 svájci frank, a spanyol példányoké 13.50 svájci frank. Az árba a postai szállítási költségek, valamint a pótfüzetek ára bele van számítva.

A Rádióállomások Frekvenciakimutatása (Liste des fréquences attribuées aux stations radioélectriques), a nemzetközi táviróunió berni irodájának kiadásában megjelent. A frekvencia kimutatás sokkal részletesebb, mint az ezt megelőző s a rádióközlekedés nemzetközi tanácsadó bizottsága 1929. évi hágai ajánlásainak figyelembevételével készült. A füzet ára postai szállítási költséggel együtt 32 svájci frank.

Rohrposttechnische Neuerungen auf dem Gebiete pneumatischer Fernanlagen (Csőpostatechnikai újítások a pneumatikus távközlekedés terén), valamint ROHR-POST-INNENANLAGEN (Belső csőpostaberendezések) címén dr. Hans Schwaighofer főkörmánytanácsos, müncheni tanár tollából a csőpostaberendezések minden kérdésével részletesen foglalkozó, kétkötetes, kiváló szakmunka jelent meg a „Verlag für Verkehrswissenschaft“ (R. V. Decker, G. Schenk, Berlin W. 9, Linkstr. 35.) kiadásában. Az első kötet ára 9.80 márka, a másodiké 8.25 márka.

A légijármű állomások névjegyzéke, 2-ik kiadás, (Nomenclature des stations d'aéronef, 2-e édition), a nemzetközi táviróunió berni irodájának kiadásában, 38 oldalnyi terjedelemben, francia, angol és német nyelven megjelent. A francia és angol szövegű kötetek ára 6 sv. frank, a németeké 6.50 sv. frank, melybe a postai szállítás, valamint a havonta megjelenő pótfüzetek ára is bele van számítva.

A rádióhírmondó állomások névjegyzéke, 2-ik kiadás (Nomenclature des stations de radiodiffusion, 2-e édition), 99 oldalnyi terjedelemben, francia és angol nyelven, a nemzetközi táviróunió berni irodájának kiadásában megjelent. Egy-egy kötet ára a postai költségekkel és a pótfüzetekkel együtt 7 sv. frank.

Az 1928. évi általános táviróstatiztika (Statistique générale de la télégraphie, année 1928), ugyancsak a nk. táviróunió berni irodájának kiadásában megjelent. Ára a postai költségekkel együtt 1.20 sv. frank.

Szerkesztői üzenetek.

Communications de la Rédaction.

Kérjük a hátralékos előfizetőinket, hogy az esedékes előfizetési díjakat szíveskedjenek megküldeni.

K. P. Z., Budapest. Megállapításai és ezekből vont következtetései helytelenek. Abból a tényből ugyanis, hogy egyik külföldi állam postatisztviselőinek egy bizonyos csoportja nagyobb fizetést kap, mint nálunk, még nem lehet biztosra venni,

hogy az ottaniak előnyösebb helyzetben is vannak, mint a mi alkalmazottaink. Ennek megállapíthatása céljából elsősorban ismerni kell az illető külföldi állam gazdasági és megélhetési viszonyait, a piaci árakat, a személyzeti és szolgálati viszonyokat, az ottani forgalmat s az annak ellátására rendelt személyzet létszámát, megterhelését, szolgálati idejét, stb. Mert pl. hiába nagyobb a fizetés, mint nálunk, ha drágább a piac, a nagyobb fizetés egymagában még nem biztosíthat nagyobb jólétet. A külföldi példákra való hivatkozással mindenesetre csínyjån kell bánni, mert nem mind arany, ami fénylik.

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GÁBOR, m. kir. postatitkár.

INGYEN aranytöltőtollat

tizennégykarátos, eredeti amerikai gyártmányút kap a

RADIOWELT

minden éves előfizetője. — Kérjen még ma ingyen mutatószámot a **RADIOWELT kiadóhivatalától**, Wien, I., Pestalozzigasse 6. — Legrészletesebb rádióműsorok, érdekes olvasmányok, gazdag műszaki rész, utasítások berendezések létesítésére, rövid hullámhosszak, nagyszámú rézkarcillusztrációk, nyelvtanfolyamok és érdekesítő regények közlése.

SIRIUS MŰVEK **akkumulátor és elemgyár r.-t.**

Budapest, VI., Petneházy-u. 72. Telefon: Aut. 924—02.

a M. kir. Posta, a M. kir. Államvasutak, a M. kir. Honvédelmi Minisztérium és az összes közüzemek szállítója.

Rádió, telefon, jelző és műszerelemei

elismerten **kitűnőek** és kizárólag **hazai** gyártmányok

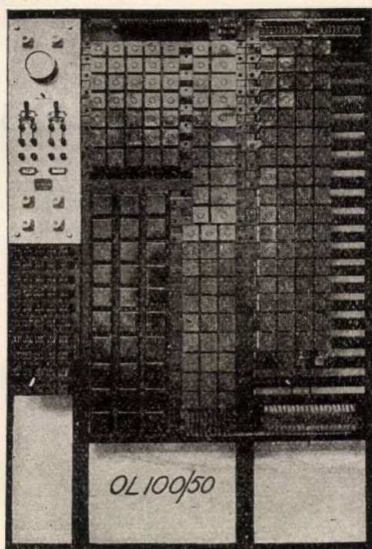
„ERICSSON“

MAGYAR VILLLAMOSSÁGI RT.

BUDAPEST

Fehérvári-ut 70.

Tel. : J. 454-55, LÁ. 4-55.

50 vonalas, 100-ig bővíthető auto-
matikus kapcsoló.

Gyártmányaink mindinkább
közismertté váló sajátságai:

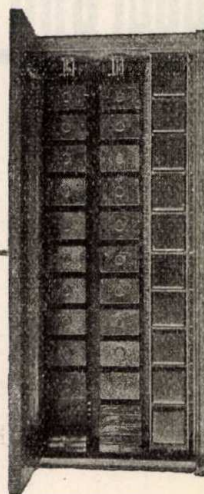
1. Megbízható működés.
2. Minimális karbantartási költség.
3. Tetszetős külső és gondos belső kidolgozás.
4. Versenyképes árak.

Az 1930. év újdonságai:

**Automatikus házi telefonbe-
rendezések 12-1000 vonalig.**

**Állami csatlakozás 4 fővonalig,
billentőgombos készülékekkel.**

Alközpontok 100 vagy 1000 vonalig bővíthető rendszer szerint. Házi és kimenő állami kapcsolások kezelő nélkül. Bejövő hívások fogadására és továbbítására manuális vagy félautomatikus közvetítő be-
rendezés. Teljesen automatikus vidéki központok és hálózatok, interurbán forgalomban is kezelő nélkül, bármely vonalszámra.

24 vonalas kapcsoló.

RÁDIÓ KÉSZÜLÉKEKET ÉS ALKATRÉSZEKET

VÉDJECCYEL

csak

TELEFONGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

gyárt.

Stabilodyn hálózati készülék

Neutrodyn 5lámás készülék

**Luxor háromlámás körzet
vívó és gramfon erősítv
készülék**

Y forgókondenzátor

Safe transzformátor